SPECULUM POENITENTIÆ.

Þad er

Jdran-Speigill

J hvørium Christenn Madur kañ ad sia og skoda þañ Naudsynlegasta Lærdoom / hvórneñ Syndugur Madur skule snwa sier til Gudz med riettre Jdran/Og hvør og hvilyk ad sie sañ Jdran/og hvørt ad Madur giører riettta Jdran eda ecke.

Samanleseñ wr H. Ritningu.

Asamt med Agiætlegum Formaala uñ Mañsins Riettlæting ꝼ Gude.

Af Niels Lauritssyne Norska/ Superintendente yver Viborgar Stigte J Danmørk.

Vtlagdur a Jslendsku/

Af Herra Gudbrande Thorlakssyne/ Superintendente Hoola Stigtis.

Prentadur j SKALHOllte/ Af JONE SNorrasyne/ Anno 1694.

L. S.

SO sem Bækur þess Lofsverda Sal. Herra GUDBRANDS THORLAKSSONAR/ sem hañ hefur wtlagt og Prenta læted/ eru audkiendar/ af þeirre Andagyft sem Gud hafde hønum tillagt og lænad/ bæde j. Utlegging Tungumalaña/ 1. Cor. 12. Og ødru goodu.
So mæ þesse Book/ um̃ sanna JDRAN og JFERBOOT maklega reiknast medal þeirra er hin sijdsta/ helldur Nytsamlegasta og Naudsynlegasta/ einkum a þessum sijdustu Veralldar enar Tymum. Hvøro vegna eg j Guds Nafne læt hana nu a Prent wtganga/ einkum þar mier virdest hun vel samanteiga vid þa Bæklinga sem j fyrra Vetur prentader voru / Nefnelega MANNASSIS BÆN / SERMON um HELVITE og JHUGAN EJLJFS LJFS. Þvi fyrst er oss Naudsynlegt ad vita hvad riett og sønn Jdran sie/ og hvad þar til heyre/ so vier kyñum þvi helldur ad breyta epter goodum Dæmum þeirra sem goda og Hræsnelausa Jdran giørt hafa/ medal hvørra var MANASSES KONGUR/ uppa þad vier mætt um med allre Kostgiæfne umflya oendanlegt og obærelegt Syndaña Straff j Helvyte/ eñ þar og ødlast Eilyfañ Frid og Føgnud / Glede og Un adsemd / sem øllum Riettruudum sañnydrande Mañeskium er tilreidd og bueñ j Himnarijke/ fyrer dyrmæta Forþienustu vors DROTTens JEsu Christi.

Þ. Th. S.

Formaale Herra Gudbrands Thorlakssonar/ þyrer framan Bokena/

Til Lesarans.

HEr hefur þu christenn Madur enn nu ꝼagiætan christelegan Bækling/ sem nefndur er Idranar Speigill/ j hvørium þu ætter med riettu ad skoda og speigla þig Daglega/ en þara ecke so sem nockrer af Veralldlegum Fiærsugum/ sm̃ ecke kuña vel ad lijda soddañ Bæklinga/ edur Aminingar/ þegar Ranginde og Agyrnd / og adrar Synder verda aþ Guds Orde straffadar/ seigia/ ad sa Syndalaus er/ skule fyrstur a sig kasta/ Ecke helldur so sem heimskur Almuge/ sem liþer epter Muñe og Maga/ huxande hvørke um̃ Gud nie hans Vilia/ og ei helldur um̃ sijna Sæluhialp/ enar so þram̃ sem Skin lausar Skiepur j blindre Heimsku/ og dær legu Athugaleyse / og þara med sama Mata j burt in bus Correptam.

Eñ eg vona ad þiñast mune þeir slijk-

 umeru

um eru fraſnidner/ og þo hiñ Hoopurenn ſie myklu meyre/ ſem liþer æn Guds Otta og huxar lijted eda eckert um̃ ſaña Jdran þa eru viſſelega allvijda þeir nockrer ſem ſoddañ gudlegann Lærdoom med þeigens Hende medtaka. Þeim til gagns og gooda vil eg þeñañ gagnlegaſta Bækling læta a Prent wtgænga / Bidiande Gud / ad hans heiløgu Ord er hier ſtanda/ mætti Avøxt bera Gude þægelegañ/ eñ oſſ Gagnlegann/ Amen.

Gudbrandur Thorlaksſon.

Añar Formæle yfer þeñañ Jdranar Speigel/ hlydande uppa Riett læte Syndugs Mans.

VOr Herra og DROtteñ JEsus sem er sialfur Saaleikureñ/ seiger so hia Gudspiallamañenum Matth. 5. Nema þvi ad eins ydart Riettlæte sie betra eñ þeirra Skriptlærdu ꝛ Phariseaña þa kome þier ecke j Guds Rijke. Med hvørium Ordum Drotteñ JESus fordæmer ꝛ burtkastar þvi Riettlæte/sem Pharisearner høfdu/lijka einneñ þvi Riettlæte sem eñ nu j Dag hafa Papistar/ hvørt Riettlæte faled er j synilegum Løgmaalsins goodum Verkum og ytre Sidsemdum med hvørium þeir meina sig ad hallda Guds Bodord/vera Riettlata og forþiena Eilijft Lijf/ þo ad Hiörtun þeirra sie langt fra Gude/ og þo ad þeir sie hid jñra fuller med Hræsne og Odygd/ꝛ leite alleinasta Lofs dyrdar hia Mõñum/eñ lata þad verda epter og standa til Baka / sem þyngst er j Løgmaalenu/þad er Doomureñ/ Myskunseinen/ Trwen og sañur Guds Otte / skeytande ecke þessu/og komande ecke vid þetta med einum sijnum Fijngre/ Esa. 29. Matth. 15. 8. 9. Matth. 23.

Þar næst kiener Herrañ Christur/ ad þad er

stoorlega Naudsynlegt fyrer hvørn og eirn sem
j sit vill gꝏnga j Guds Kÿrke/og þad eilyfa Sꝏlu
hialp/ ad hañ verde prÿddur og skrÿddur / med
betra og fullkomlegra Riettlæte/ eñ þeir Pha
risei/ og Papistar (sem nu var strax umtalad)
hvørt Riettlæte epter Ritningunne kallast Tru
areñar Riettlæte/ eda Evangelij Riettlæte/ þvi
ad þad verdur j Evangelio framboded/ veitt og
gieffed og tilreiknad/ af Nꝏd og Myskun Guds
Eñ verdur medteked med Truñe/og þad fæꝛ
er med sier Riettlꝏte godrar Samvitsku / so
sem riettañ og saññ Avøxt og Vitnisburd.
Rom. 4.
Þess vegna villium vier nockrar Greiner framset
ia um þetta tveggia Handa Riettlæte.

I.

Vm Riettlæte Truarennar/sem z kallast Riettlæte Evangelij.

Evangelij edur Truareñar Riettlæte er þad
sem Gud af Nꝏd sinne og Myskun j heilögu
Evangelio frambÿdur og veiter og giefur oss
j þessu Epne Riettlætingareñar/ fyrer Truna/
Hvar fyrer S. Paull kallar þetta Riettlæte
Guds Riettlæte / þar hann skrifar Rom. 3.
Nu er Guds Riettlæte openberꞇ orded an
Lögmalsins/ ja Guds Riettlæte fyrer Tru-
na a Christu. Eñ þad kallest Guds Riett
læte seiger Augustinus/ Non qva Deus ipse Iustus
est, sed qvam dat Homini Deus, ut Iustus sit Homo
per Deum/

per Deum, Ecke med hvöriu Gud er sialfur Riettlætur/helldur þad sem Gud giefr Manneskiunni/so ad Madur verde Riettlætur fyrer Gud. Item; Est iustitia Dei, quæ et nostra fit, cum donatur nobis: Ideo autem iustitia Dei dicitur, ne Homo sese putet a se ipso habere Iustitiam, Þad er / Þetta Riettlæte er Guds / og verdur vort / þegar Gud giefur oss þad/Enn þad nefnest þar fyrer Guds Riettlæte / ad Madurenn skule ecke hyggia/ad hann hafe Riettlætid af sialfum sier/ þad er/af Forþienan sinna Godra Verka.

Nu skulum vier vita ad vor Riettlæting/eda Riettlætingargiørd/ Iustificatio, j hvørre vier þar um ad Vdlast þetta Riettlæte/hun er þess Manns (sem truer a JEsum Christum) Aflausn af Syndenne / og Endurlausn og Frelsan fra Reide Guds sakir Syndanna / Løgmalsins Bølvan og eilyfum Dauda/þeim Manne verdur reiknad og tilreiknad Hlydnen Christi / og hann same sem so er Riettlætur ordenn/verdur nióotande og hluttakande eilyfs Lyfs/ af skiærre Naad og Myskun Guds/alleina fyrer Christi Skulld/fyrer utann Forþienustu Mannlegra godra Verka.

Af þessare Vtmalan og Vtskyringu Riettlætesins lærum vier serdeilis og einkum tuent. Pad fyrra er þad/ j hvøriu vor Riettlæting / eda Riettlætisgiørd er komenn fyrer Gude og hans Augliite. Pad annad/ hvørtar ad eru Greinar og helgustu Saker til vorrar Riettlætis Gi

Erdar/og med hvǫrtiu moote vier faaum ⁊ ǫdluſt um Riettlæted.

Vm̃ vort Riettlæte Chriſtiña Maña er þetta vor Lærdoo̅m:/ad þ er komed j þrenn dyrmætũ ⁊ Himneſkũ Hlutũ ⁊ Jeſu Chriſti Velgiørningũ.

Er ſa fyrſte/ Syndaña Fyrergiefning og Myſkunſamleg Frelſun fra Syndaña Straffe og Refſingu / Guds Reide og eylyfre Fyrer dæmingu fyrer Chriſti Dauda og Pijnu ⁊ hans bleſſada Blood. Þetta kienner oſſ S. Paall ſeigiande/Med þvi ad vier höfum aller Synd gad/og höfum miſt þad Riettlæte/ſem fyrer Gude gillder/Epheſ. 2. Sro þar er eingenn Riettlæatur/ Ja /ecke einn/ Rom. 3. þa erum vier aller af Natturu til Reideñar Börn/Ephes. 2. Skulldbunder under Løgmaalſins Bølvan/Daudañ og Guds eilyfa Hefnd og Reide/ ſo ſem ſialfs Guds Ord votta/ þar hañ ſo talar/Bölvadur vere ſa ſem ecke helldur öll Ord Lögmaalſins/ſo hañ giöre þar epter/ 5. Moſis B. 27. Item/ A hvörium Deige ſiñ þu eter af þvi Trie ſem giefur Skilning goods og jlls / þa ſkalltu fullkomlega deya/ 1. Moſ. 2. Þar fyrer ælyktar ſro S. Paall/Rom. 5. Ad Syndeñ ſie komeñ j Heimeñ af einum Mañe til / og Daudeñ fyrer Syndena/ og ad Daudeñ hafe jñſmeigt ſier til allra/þviad aller Syndgudu.

Fyrer þeſſa Grein ſende Gud ſiñ Son j upp fyllingu

fyllingu Tijmans/fæddañ af Kviñu/Lögmæ lenn undergiefeñ/ uppa þad ad hañ skyllde fr elsa þa sem under Lögmalenn voru/ Gal. 4. Og ad vier j hónum skylldum hafa Endurlausnena/fyrer hans Blood/sem er Syndanna Fyrergiefning/epter Rijkdoome hñs Nadar/ Col. 1. Hvad Hlijdnen Christi / hvória hañ veitte sijnum Himneska Fódur jñ til Daudans sa / allt til Krossens Dauda/ Phil. 2. er eitt fullkomlegt og noglegt Verd/ hvar med hñ hefur Fullnægiu giórt Guds Riettlæte fyrer all ra þeirra Synder sem a hañ trwa/og sier snwa til hans med riettre og sañre Jdran / hvøria hañ hefur leyst og frelsad fra Løgmalsins Bøl vañ/ og Syndañа Straffe (sem er eilijfur Da ude og ecndanleg Fyrerdæming.)

Þetta Beuysar og sañar David / ad Sælu hialpeñ heyre alleina til þeim Mañe/ hvørium Gud tilreiknar Riettlæted añ Verkaña/þar hañ so seiger / Psal. 32. Sæler eru þeir hvórium Ranglæted er fyrergiefed/ Og hvórra Synd er ad eru huldar. Sæll er sa Mad ur hvórium Gud tilreiknar ecke Syndena. Og S. Johañes skrifar/Ad hans Sonar JE su Christi Blood / giòre oss hreina af óllum vorum Syndum/ 1. Joh. 1. Item stend ur so j Openberingar Bookenne/ J 1. Cap. Christur elskade oss/og hreinsade oss af vorum Syndum med sijnu Bloode.

Þegar Synden er nu so fyrergiefen/ þa verd um vier leyster z frelsader fyrer Christi Skulld fra Bølvan Løgmalsins/ og eilijfre Syndanna Refsing og Fyrerdæming/ so sem vottar heiløg Ritning klarlega þar hun seiger / Galat. 3. Christur leyste oss af Lögmalsins Bölvan / þegar hn̄ vard Bölvan fyrer oss. So er nu eckert fordæmanlegt a þeim sem eru j Christo Jesu/ Rom. 8. Item seiger Esaias 53. Hañ er særdur fyrer vorra Misgiörda saker/ og lemstradur vegna vorra Synda/ Refsingen liggur a hönum/ so ad vier skylldum hafa Friden (hia Gude) og fyrer hans Beniar erum vier Heilbryggder vordner. Þesse er nu sa fyrste Himneske Velgiørningur/sem oss veyttur verdur oss til Riettlætingar.

Nu epterfylger hiñ añar Hlutureñ / j hvørium vor Riettlæting er fallin og folgen / þad er Tilreiknan JEsu Christi Riettlætis / þegar Herrañ JEsus skeinker og giefur oss til Eignar sitt Riettlæte/ so þad verdur vort/ eins og vier hefdum sialfer allt Løgmaled Uppfyllt/ Og fyrer þetta helldur Gud oss Riettlata. Nu er þetta Riettlæte ecke añad eñ fullkomen og algiørd Hlydne/ med hvørre Christur hefur algiørlega uppfyllt og halldid þad heilaga Guds Løgmal/ so ad hiñ minste Bookstafur eda Titill er ecke Forgiefens/ Matth. 5. Hvør Hlydne/ oss sem trwum verdur tilreiknud/ án vorra

at Føre

ar Forþienustu eda Verka/ so ad Gud helldur oss
i sijnu Auglite Riettlæta/ Heilaga og Hreina/
eins z vier hefdum alldrei syndgad/ helldur full
komlegana uppfyllt og halldeð allt þad sem
hans heilaga Lögmaal af oss heimter og krefur
Þar fyrer skrifar so S. Paall/ Ad Christur sie
oss giördur af Gude til Vijsdooms til Riett
lætingar/ og til Helgunar og Endurlausnar.
1. Cor. 1.

Eñ ad þetta Riettlæte sem oss giefst og til
reiknast/ og med hvørriu vier kuñum ad standast
fyrer Guds Doomstole/ sie Lögmaalsins Uppfyll
ing z Christi Hlijdne (sem nu hefur sagt vered)
þ bevijsast med Postulans Orduñ þar so stendur/
Christur er Lögmaalsins Ende (eda Uppfyll-
ing) til Riettlætis þeim sem truer/ Rom. 10.
Item/ lijka so sem þeir mörgu/ þad eru aller
Meñ/ eru Syndugir ordner af Vølldum og
Ohlijdne eins Mans Adams/ so skulu z mar
ger verda Riettlater vegna eins Mañs Hlij-
dni/ Jesu Christi/ Rom. 5. Þviad þad sem
Lögmaalenu var omögulegt/ med þvi þad va
rd veikt af Vølldum Hollldsins/ þad er ad skilia
med þvi Lögmaaled kuñe ecke ad giöra oss Riett
læta og Saaluhoolpna/ þviad vor Holldleg og
Syndsamleg Nattura sem ecke kunne ad Upp
fylla Lögmaaled/ var þui til Forhindrunar/
Þad giörde Gud / og utsende siñ Son i Lijk
ing Syndugs Hollds/ og fordæmde Syndena

i Holldenu

j Holldenu/ fyrer Syndena/ so ad Riettlæted sem Lógmaled heimter / uppfylldest j oss/ Rom. 8. Þetta er so ad skilia/ þa giørde Gud oss Riettlata/ j þvi hāt liet sinn Son taka a sig Mañdomlega Natturu/ Og verda oss lijkañ ad Syndeñe undanteknu/ og lagde vorar Synder uppa hañ/ sem hvørke hafde Synd nie Saurgan / so ad hañ j sinne allra helgustu Mañlegre Natturu/ skyllde lijda Pijnu og Dauda/ betala þ Verallдarennar Synder/ z giøra Full nægiu Guds Løgmale/ uppa þad ad vier fyrer Tilreiknan hans Hlijdne/ mættum þar og ødlast þad Riettlæte sem Løgmaled heimter ad oss.

Þetta styrker og stadfester Helløg Ritning añarstadar / þar hun seiger / 2. Corinth. 5. Gud giørde þañ ad Synd sem ecke visse af Synd ad seigia / uppa þad ad vier skylldum verda þ Riettlæte j hm̄/ sem þ Gude gillder. Þad er ad skilia/Gud Tilreiknade vorar Synd er synum Syne (J hvørs Muñe alldrei voru Svik fundeñ/Og hvør ed alldrei giørde nockra Synd Esa. 53. 1. Pet. 2.) So hañ skyllde borga og betala fyrer þær/uppa þad/ad vier mættum fyrer Trwna a hañ/ þar og ødlast þad Riettlæte sem Gude er þægelegt. Þar fyrer hefur S. Augustinus vel og riettelega sagt/þar hañ so skrifar/ Nostra delicta sua fecit, ut suam Justitiam nostram Justitiam faceret/ Þad er/Christur giørde vorar Synder ad synum/uppa þad hann

giørde

glæte giørt sitt Riettlæte ad voru.

Af þessu síauum vier og merkium/ad lyka eins og j sama Maata erum/ vier Riettlater fyrer Gude/ sem Christur var halldenn Syndugur/ þo lijka so sem hañ var med ollu Syndlaus/ eñ took þo vora Synd og Sekt uppa sig/ Esa. 53. 1. Pet. 2. So ad vorar Misgiørder mætte tilreiknast hønum til Syndar/so ad hañ mætte reiknast Sekur vorra vegna/og dæmast sem eirn Syndare/ecke fyrer sijnar / helldur fyrer allar Veralldarennar Synder/og lyda þad Straff/ þa Refsing/sem vier høfdum Forþient ⁊ Verdskull dad/eñ ecke hñ. So/ ⁊ med sama Hætte/erũ vi er nũ Riettlater j hønũ/ ecke af voru eigenlegu Riettlæte/ eda nockrum goodum Verkum / edur Uppfyllingu Løgmaalsins/helldur af Naad og Giæsku Gudo og Tilreiknan þess Riettlætis/sin nu er sagt/fyrer Christi Hlydne og Riettlæte hvørin vier jklædunst (so s̃ ødru Sate/Es.61) fyrer Trwne og med Truñe. Þar fyrer skrif ar Spamadureñ so/ Eg Fagna j Drottne/og mijn Saala er Glod j mijnum Gude/ þviad hañ Jklæde mig Saluhialparennar Klæde/ og færde mig j Riettlætesins Kyrtel/ ibidem. Og eñ seiger Gud so/ J hans Kyñingu (eda af þvi Meñ þeckia(hañ) Christũ) þa mun hañ minn Þienare / marga Riettlaata giora af þvi hañ Ber þeirra Synder / Esa. 53. Hvar med Gud giefur liooslega ad skilia/ad fyr

rer Christi Foornfæring og Oppur/verda Synd ernar afplanadar og afmaadar/og ad han med sijnu Riettlæte gjøre adra Riettlata. Og ad slykt sæe og goldist þeir sem han. fullkomlega þeckia/og vegna slijkrar Kyñingar/ setia Hiart ans Tru og Trauft a han. Fyrer þessa Grein talar so Jeremias og seiger/ Pad skal vera hans Nafn/ Ad Mem munu kalla hañ DROttenn sem er vort RJETTLÆTE / Jerem. 23.

Su þridia Himneska Gaafa er þad Clenodi um sem heyrer til voru Riettlæte/er þad/ad þo er sem med soddañ moote eru Afleyster af Syndunum/og skrijdder med Christi fullkomlegre Hlydne og hans Riettlæte/ þeir fa þad Vallð og þa Dyrd/ad þr verda Guds Börn/Rom. 8. Elskader af Gude i hans elskulega Syne / og verda Vtvøld og medtekeñ til Arfptøku og Eignar eilijfs Lijfs / oendanlegrar Glede og Sælubtalfar / Vier hofpum ecke medteked eirn Prældooms Anda/so vier þurfftum ad vera hrædder uñ off/helldur hofpum vier þeinged Son arlegañ Anda / i hvørn vier køllum ABBA elskulege Fader / Sa same Ande ber Vitne voru Anda / ad vier erum Guds Børn / ef vier erum Børn (Guds) þa erum vier og Erfvingiar/ ja/ Erfvingiar Guds & Samarfar Christi. Par i seiger Johañes so/ Hvør sem truer a Soneñ/hañ hrepper eilijft Lijf. Og sialfur Christur seiger so/ Eg gief mijnum Saudum eilijft Lijf/ Johañ. 10.

Þesser eru nu þeir þryr Hluter / og ǩriǽr Himneskar Gaǩur/ j hvǫrium Trwareñar Riett læte er komed/ sem er I. Syndaña Fyrergef ning/ Lausn og Frelsan j ǩra eilyǩre Syndar eñar Refsingu. II. Christi Riettlætes Tilreik nan. III. Utvalning og Medtekning til ad verda Guds Børn og Erǩingiar/ ann hvǫrra Hl uta eingeñ Madur kañ ad verde Sæluholpeñ/ eda standast Guds Doom og Reide.

Pad añad sem vier lærum af Definitione ed ur Utskyringu vorrar Riettlætingar/ sem ædur fyrre var ǩramsett/ er þetta/ Quæ Causæ/ hv ǫriar Saker ad eru til vorrar Riettlætingar/og hvǫrneñ/og med hvǫriu Moote/hvǫrium Hætte vier ǩaaum og ǫdlunst Riettlætid. Þviad hier verdur sagt og tilkynt/ad vier verdum Riettlæt er/ 1. Af Naad og Myskun Guds/ fyrer utañ alla Forþienun Mañlegra Verka/ an Forþien ustu/ 2. Fyrer Christi Forþienan/Endurlausn og Hlydne/ 3. Fyrer Trwna a hañ/ Hvad allt S. Paall stadfester med þessum Ordum/ þar hañ seiger/ Þeir (sem trwa) verda Riettlæter af hñs Naad ann Forþienustu/fyrer þa Endur-lausn sem vordeñ er af JEsu Christo/ hvǫrn Gud hefur skyckad ad vera skyllde einn Naad ar Stooll/ ǩ Trwna j hans Bloode/Rom. 3. Hvar med hañ ǩrambydur þad Riettlæte sem fyrer hǫnum gilldar/ j þvi hañ fyrergiefur Syn dernar. Item/So hølldum vier nu ad Mad urenn verde Riettlætur ann Løgmaalsins Verka

alleins

allermasta byrer Trwna.

Hier greirer S. Pall Kra/Fyrst/utebyrger hä alla Mañlega Pioonustu og Løgmalsins Gi Brningar/ þra Forþienustu og Søk vorrar Ri ettlæringar/ so sem hañ i þessum Capitula lioos lega seiger/ad extre Hollo kuñe ad verda Riett latt i Gude fyrer Verk Løgmalsins / þviad hvad kañ (seiger S. Bernhardus) allt vort Ri ettlæte ad vera fyrer Gude? Mun þad ecke ep ter Sannmalsins Ordum/verda ad reiknast fyr er saurugt Klæde? Esa. 64. Og ep þar um skal riettur Doomur a ganga/ þa finst vort Riettlæte ad vera Ranglæte og til einskis/ og fyrst so er/ Hvad vill þa verda ab vorum Syn dum/med þvi ad vort Riettlæte sialpt kañ ecke ad forsvara sig/eda standast Guds riettañ Doom?

Þar fyrer hæper ecke ad vier med Pharisear anum/skoolum nie forlaatum oss uppa osssialpa/ eda vor Verk/halldande oss ad vera riett Frod ma og Riettlæta fyrer vor eigen Goodverk/ Helldur jata og medkienna vorar Synder med riettru Hiartans Angre z Idran/sem eru fleyre eñ Hair a Hofde voru/z sem S. Augustinus se iger/ Gleyme allre Forþienustu vorra godra Verka/ho nockur være/og grypa Christi Gen gu og Skeink og hans Forþienan/forlatande oss uppa Guds Myskun/ Og seigia sem Toll heimtumadureñ sagde/ DROTTeñ vertu mi er Syndugum Liuksamur/ Luc. 18. Og so sem S. Augustinus seiger/ DROTTinn

Ecke bid

Ecke bid eg ad þu þorſmaer Verken̄ minna Handa/ þad eg ken̄ gott ad giöra. Eg hefe leitad DRottens med mijnum goodum Verkum/ og þad hefur mier ecke brugdiſt/ en̄ ſamt hræ oosa eg mier ecke af mijnum goodum Verkū/ Timeo enim, ne cum inſpexeris; plura invenias Peccata qvam Merita. Þad er/ þviad eg er hrædd ur ad nær þu ſkodar mijn Verk/ þu muner þa þin̄a fleyre Synder en̄ Goodgiörder. Þetta tala eg ad eins/ hier um̄ bid eg/ þetta gyrneſt eg/ Fyrerlijt ecke Verk þin̄a Handa/ Opus tuum in me vide, non meum, Nam ſi meum videris damnas Si tuum videris; Coronas. Qvia qvæcunqve mihi ſunt Opera bona abſte ſunt/ Þad er/ Alijttu þinn Giörning j mier/ en̄ ecke min̄/ þvi ef þu alijt ur min̄ Giörning/ mijn verk/ þa fordæmer þu þau/ en̄ alijter þu þijn/ þa Coronar þu þau/ þviad hafe eg nockr Goodverk mz mier/ þa hef eg þau af þier. Af þeſſum S. Auguſtini Ordum meigum vier merkia þrent Greiner (þo fleyre þin̄eſt j Hellagre Ritningu) hvar fyrer eingen̄ ſkal treyſta uppa ſin Goodverk / eda hæla ſier ꝧ Gude eda meina ad hn̄ fyrer þau kun̄e ad verda Riettlætur ꝫ Saaluholpen̄.

1. Þviad ef vier gietum nockud gott giört/ þa er þad ecke af oſſ ſialfum/ helldur af Gude/ Epheſ. 2. Þviad han̄ er ſa ſem verker j oſſ/ bæde Vilian̄ og Mattenn til ad fullgiöra

og framkvæma þad sem gott er/ Phil. 1.
Og eñ seiger Guds Sonur/ Aan mÿn kunne
þier eckert ad giöra/ Joh. 15. Og eirnenn
skrifar S. Paall so/ Af oss sialfum erum vi-
er ecke duganleger til nockud ad hyxa/ so sem
af oss sialfum til/ 2. Cor. 3. Þar fyrer
kunnum vier ecke ad forþiena nockurn Hlut
med vorum Verkum/ og ei helldur ad hrósa
oss af nockru utann j Gude / Jerem. 9.
Og j Pistlenum til Corinthios stendur svo/
Hvör helldur þier fram? Eda hvad hefur
þu þad þu hefur ei þeiged/ Og hafer þu þe-
iged þad/ þvi hroosar þu þier þa so sem þu
hefder ecke þeiged þad/ 1. Cor. 4.
2. Þar næst/ hvad hellst gott sem vier af Guds
Naad getum giört hier j Heime/ þa er þad j sial-
fu sier Ofullkomed/ og Saurgad med mørgum
Syndum/ & kañ ecke ad giöra fulla Nægiu Guds
Løgmaale/ eda standast fyrer Guds Doome.
Þviad vier erum aller saman so sem þeir O-
hreinu/og allt vort Riettlæte er sem saurugt
Klæde. Aller erum vier visnader/ so sem Lau-
ufblad / og vorar Synder feykia oss j burtu
so sem Vindur/ seiger Esaias J 64. Cap.
Og so sem vottar Jesus Syrach / þa geingur
þad so til/ Ad þegar Madur hefur giört sitt
hid besta/ þa er þ valla uppbyriad/ Og þeg-
ar hann þykest hafa fullgiört þad/ þa vantar

þar enn nu myked uppa/ Syr. 18. Þar fyrer megum vier seigia so sem Christur bydur oss og skipar seigiande/ Vier erum Onytsamleger Þionar / vier giörðum þad (eitt) sem vor Skyllda baud/ t vier ættum ad giöra/ Luc. 17. Þui seiger S. Augustinus riettelega/ Væ Hominum Vitæ qvamvis laudabili, si absqve Misericordia iudicetur, Vei Mannanna Lifnade og Framferde/ hvörsu Loflegt sem þad vera kann/ ef vmm þad skal dæmt verda Myskunarlaust/ Þui þar er eingenn Madur af Kallmanne og Kvinnu fæddur/ sem hallda og uppfylla kann Guds Lögmaal/ Þuiad Lögmaaled er Andlegt/ enn vier erum Hollldleger / Rom. 7. Og selldter under Syndena/ þar fyrer erum vier Holldlega Sinnader/ Hvad hid sama ad er Fiandskapur fyrer Gude/ Rom. 8. Epter þui ad þad er ecke Guds Lögmaale Vndergiefed/ þui þad giet ur þad eckt/ so sem Postulenn seiger. Þar fyrer talar Christur so j Gudspiallenu/ Hefur Moyses ecke giefed Lögmaaled/ og eingenn af ydur helldur þad? Joh. 7. Þar fyrer er oss Omögulegt ad forþiena annad med vorum Verkum enn þad Moyses seiger/ Bölvadur er hvör og einn sa sem ecke fullkomnar öll Ordenn j þessu Lögmaale/ so hann giöre þar epter. Deut. 27.

Og ef vier hefdum ecke annad Riettlæte ad Forlaata oss uppa enn vor Godverk/ þa kynne vor Samvitska alldrei ad vera til Frids/ og alldrei

kyñe hun ad ſtandaſt Guds Doom/ þvi hvørſu Fagrar z ſkiærar ſem Stiørnurnar eru/ þa kuña þær ecke ad ſiaſt/ þegar Solen̄ rénur upp/ So er allt vort Riettlæte/ hvørſu dægelegt og fag urt ſem þad ſyneſt/ þa verdur þad til einſkis/ z ad Ongvu/ Ja/ þad verdur ecke nema Myrkur z Synd/ þegar þvi er ſamanjafnad vid Riettlætis Sool og Reglu Gudlegs Riettlætis/ ſem ſkrif ad ſtendur j Guds Løgmaale. Ja ad vyſu/ eins ſo ſem þegar vier horfum j moote Soolunne/ þa myrkvaſt vor Augu og blindaſt af hennar Klooma/ og ſkiærum Biartleika/ og kuña ecke ad lyda eda þola hennar Byrtu. Alyka eins er hættad vorum goodum Verkum/ þegar vier komum fyrer Gud med þaug/ þa er omøgulegt ad þau kuñe ad lyda eda ſtandaſt hans Doom/ þau þola ecke ad lyta upp j moote hans Riett lætis Sool. Vier hlíotum med vorum goodum Verkum/ og øllum Heilagleika ad tynaſt og tap aſt/ ſo ad hvør einn Madur maa Mæla med hin um ſæla Job/ Verde Magtarennar leitad/ þa er hann megtugur / verde Riettarens krafed/ hvør vill þa vera minn Vitnismadur? Eg ſe ige þad eg ſie Riettvys / þa fordæmer mig minn Munnur. Sie eg Meinlaus/ þa giører hann mig þo ſakadann. Sie eg Riettlatur/ þa þorer þo myn Sal ecke ad taka ſier þad til. Þvi hann er ecke minn Lyke / hvørſum eg meige ſvara/ ſo ad vid mættum koma fyr er Doomenn bæder/ Job. 9.

3. Pridia

3. Þridia Bergsing/ hvøria S. Augustinus framsetr j ædursagdre Grein/ hvar þ eingen kan ad treysta uppa syn Goodverk / nie verda Riett lætur fyrer þau/ þa er þesse / Ad aller vier erū Skuruger af mørgum Syndum og Glæpum/ hv ørier myklu sydur kuna ad standast fyrer Guds Dome en vor Goodverk/ Þviad vier erum skyll duger Gude um̄ tyu Þusund Pund/ Math. 18. þad er/ otelianðe Synder/ fyrer hvøriar vier kun̄ um alldrei ad betala/ helldur meigum vier giøra vora Jatning med Manasse Konge/ og seigia sem han̄ sagde/ Eg hefe Syndgad/ og mijnar Synder eru fleyre en̄ Sandur a Siooar Bot ne. Manass. Bæn. Þvi hvør kan̄ ad seig ia/ jeg er hreinn j mijnu Hiarta/ og klaar af mij num Syndum? Sia seiger Job/ Þar er eingen̄ Ostraffanlegur af hans heilógum/ og Himnar ner eru ecke hreiner fyrer hónum/ myklu sijdur Maduren̄/ sem er Andstyggelegur og slæmur þ dreckur Ranglæted j sig so s̄ Vatn/ Job. 15. Hvørnen̄ kan̄ þa møgulegt vera / ad nockur ver de Riettlætur fyrer Gude af synū Goodū Verk um/ eda þeirra Forþienan? Þviad Gud er hn̄ sem ecke hefur Lyst a Oguðlegu Athæfe. Og sa sem er Hreckvijs blijfur ecke hia hónum/ helldur hatar Gud alla þa sem jllt giöra/ Psalm. 5. Sem eirn Riettvijs Doomare og eirn Gud sa Daglega hootar/ og a Reiðeū er Verge og Openberan Guds Riettlætis

Dooms / mun giallda hvórium einum epter sijnum Verkum/ Rom. 2.

II.

Nu epterfylgia Greiner og Ordsaker til Riettlætingarenar/ Ad med þvi S. Paull aff slær og utelyker j fra vorre Riettlætingu alla Mannlega Forþienustu goodra Verka/ þa kienner hann oss merkelega/ og Meystarlega Vnderviisar/ hvørtar ad eru þær hellstu Høfud Ordsaker og Greiner til vorrar Riettlætingar/ og hvørnenn vier kunnum ad þad og ødlast Riettlæted og Saaluhialpena. I.

Fyrsta Grein og hellsta Ordsøk/ Causa efficiens, sem velldur vorre Riettlætingu/ er GVDS Naad og Giæska/ hans hiartanleg Fóðurleg Myskun/ eda Ast og Kiærleike/ Luc. 1. Ad hann elskade svo Heimenn/ sem Christur talar þar umm/ Joh. 3. Eda so sem S. Paull kiener þad j Pistlenum til Ephesios 1. Og Romanos 11. þar hann nefner Rijkdoom Guds Naadar og þægelegann Guds Vilia/ Epter Raade hins Vilia/ Naadarenar Vtvalning/ og Guds Good gyrnd/ hvøria hann hefur lated koma sier til þess ad afplaana vorar Synder/ sialfs sijns vegna/ og giefa oss Riettlæted. Þaneñ burtkastar S. Paull øllum Mannlegum Verkum og allre Verk anna Forþienan/ med þessu Orde NAD/ þviad (so sem S. Augustinus skrifar) Gratia est quæ gratis datur, non meritis operantis, sed miseratione donantis, Þad er NAD sem giefenn verdur ann Forþienustu

Forþienustu eda Verdskulldunar / ecke fyrer
Verdleiks saker hans sem verkar/ helldur þyrer
Myskun þess sem giefur. Item/ Si Gratia est,
gratis datur. Eþ þad er NAD/ þa giefst þad an
Forþienustu þyrer eckert. Item/Non est Gratia
ullo modo, qvod non est gratuitum omni modo. Þad
er ecke Nad j nockurn Mata/sem ecke er Oþor
þient j allan Mata. Þetta stadfester S. Pall
seigiande/ Sie þad af Nadene / þa er þad
ecke aþ Forþienustu Verkana/ Ellegar er Na
den ecke Nad. Enn sie þad aþ Forþienean
Verkana/þa er Naden eckert/Rom.11. Itm
Hvør han þer med Verken/hónum verda ecke
Launen tilreiknud af Nadene/helldur af For
þienustu (Verkana) En sa sem ecke fæst vid
Verken/en truer a han sem Riettlætan giórer
han Ranglæto/ hónum verdur hans Trw re
iknud til Riettlætis/ Rom. 4.

Þanen er nu Naden/ aþ hvørre vier verdu
Riettlæter og Sæluhólpner/ eckert annad / enn
Guds Myskunseme / aþ hvørre hann/án allrar
Forþienustu þyrergiefur Syndernar þeim sem
ad Idrast. Þar þyrer seiger S. Pall/ Þ Ier
erud Sæluholpner vorduer af Nadene/ fyr
er Truna / og þad er ecke af ydur siálþuin/
Guds Gæþa er þad/en ecke af Verkunum/so
ad eingen hrose sier/ Ephe. 2. Og j ódrum
Stad seiger han so/ En þegar byrtest Goed
gyrnd og Mangiæska Guds vors Frelsara/
eige þ Riettlætesins Verkana Saker/sem vier

vier hǫ́pum giórt/helldur epter siñe Myskun siñe Breisade hañ oss/ Tit. 3. Item/Guds heilsusamleg Nꝥd er Openber ordeñ ǫ́llum Mǫ́ñum/ Tit. 2.

Fyrer þessar Greiner skulum vier ecke palla j Mistraust eda ørvænta off Guds Myskunar so sem giǫrde Cain/ þa hañ sagde/ Meyre er Sy nd miñ eñ eg meige Myskun ødlast. Helldur and svara hǫnum sem S. Augustinus giǫrde/ Þu lygur Cain/ þviad Guds Myskunseme er meyre eñ Eymd allra Syndugra Maña. Item skulum vier seigia med S: Paale/ Hvar hellst Syndeñ yfergnæfer/ þar yfergnæfer Nꝥdeñ miklu me ir/ Rom. 5. Og þessa Rædu vilium vier þvi enda med Ordum hins heilaga Bernhardi/ sem eru þessarar Meiningar. Myskun DRottens er miñ Forþienon. Jeg er ecke med ǫ́llu an Forþienustu eda Verdskulldunar/ so leinge siñ hañ brestur ecke Myskunsemena. Ep Myskun Drottens er mikel / þa er miñ Verdskulldan mykil. Og þo eg vite mig Sekañ margra Synda/ þa svara eg so/ Ad hvar Synden yfe ergnæfer/ þer yfergnæfer meir Myskunen. Og þvyst þ Myskun Drottens varer fra Eilyfþ til Eilyfþdar / þa vil eg eilyflega prysa hans Myskun. Skal eg nockud hallda af mynu Riettlæte? Drotteñ/ eg vil ad eins miñast þy ns Riettlætis/ þvi þad er mitt/ þviad þu ert

ordenn

ordeñ af Gude mitt Riettlæte / 1. Cor. 1.
II.

Auñur Grein/Søk og Efne vorrar Riettlæt
ingar/sem oss hefur aflad og wtvegad Riettlæt
id/hvørrar gieted var In Dofinkelone og Utskyr
ingu vora Riettlætis/ og S. Paall skrifar um/
þa er/ JEsu Christi Endurlausn/Forlykun/ Fe
idþæging/hans Hlydne/ Verdskulldan/Arnan e
Fyrerboon. Þviad þo so sie/vier verdum Riett
lætter fyrer Nad og Myskun Guds/ an allra
vorra Verka og Giørninga/so myked sem vorar
Personur ahrærer/sem adur er sagt og fullkom
lega Bevysad/þa erum vier þo/ svo myked sem
ahrærer Herrann JESUM Christum/ DRru
Verde keypter/ Endurleyster og frelsader. Þvi
ad vier erum ecke med forgeingelegum Hlut-
um/Gulle eda Sylfre endurleyster fra Hiego-
ma Athæfe/epter Fedrañа Setninge/Hellde
ur med dyrmætu Bloode Christi hins fleckla-
usa Lambs/ 1. Pet. 1. So ad S. Paall seiger
þar fyrer/ Ad Gud hafe wtvegad(afrekad)
sier eiñ Söfnud mz sijnu eigen Blode/Act. 20.
Og i Psalmenum og hia Spamañenū Esaiam
klagar Christur/ad þesse Borgan og Bitalingur
hafe kostad hañ dyrt /iog hafe ecke vered hønū
liettbær. Eg/seiger hann/hlaut ad borga þad
eg hafde ecke rænt/ Psalm. 69. Item/Þu
hefur giört mier Ervidismune med þijnum
Syndum/ og Armædu i þijnum Misgiørn ing

 um/Esa.

um/ Esa. 43. Ja/ad vÿsu/Christur hefur ecke alleinasta teked uppa sig Strafs og Refsing vorra Synda/ & bitalad ŧ þær/ Obedientia Crucis/med Pijnumæde og Hlydne under Krossenū/ i þvi hann var sijnum Fødur Hlijdenn allt i Daudann a Krossenum / Phil. 2. Og utgaf sitt Blood fyrer oss og marga til Syndanna Fyrergiefningar/ Matth. 26. Helldur hefur hañ med Obedientia Legis/ med fullkomlegre Hlydne. Fullnægtu giørt Guds Løgmaale/og hans Rettlæte i allañ Mata/hvør hans fullkomleg Hlydne oss verdur af Nad og Myskun Guds reiknud (fyrer Truna) til Riettlætis/ svo sem nu hefur vered af Vitnisburdum heilagrar Ritninaar nooglega sagt og bevÿsad. Rom. 3.

Vtad med þvi / Gud er ecke alleinasta Nadugur og Myskunsamur helldur og eirneñ Riettlætur og Riettvÿs/ hvør ad ecke samsinner þeim Ogudlegu / og ecke samþyckest þeirra Illu Athæfe/ Psalm. 5. Þa vill hañ ecke/ nie kañ/ ad taka nockurn Mañ til Nada/og giøra hañ Riettlatañ og Saluholpeñ / nema þvi ad eins Fullnadar Boot og Betalingur sie giørdur fyrer Syndena og heñar Straff og Refsing/svo sem hans Guddomlegt Riettlæte utkrefur. Og ad Mañeskiañ þar med mætte þa og ødlast og eigande verda ad sodañ Riettlæte/fullkomlegu & algiørdu/sem Guds heilaga Løgmall hafa vill og heimtet/þa hefur Gud þat utt lated i Lioose sin Riærleika Ast og Elsku til vor/ ad hann

Elskade

Elſkade oſſ/ og ſende ſiñ Son til Forlykunar fyrer vorar Synder/ So ad hann ſie eirn Amadar Madur og Medalgangare j midle Guds ⁊ Mannkynſins/ 1. Tim. 2. ſkyllde ſtilla þeſſ Himneſka Fødurs Reide og Riettlæte/ ⁊ Jære leggia a ſig Streff ⁊ Refſing Syndanna/ upp a þad ad vier ſkylldũ hreppa Frideñ/ Eſ. 53. Og ad hann þvoe oſſ og hreinſe af Syndum um med ſijnu Bloode/ Apoc. 1. Forlijke Miſgiörderner og veitte ⁊ giæfe eilijft Riettlæte/ ſo ad bæde ſie og blijfe Gud riettlætur/ og þo ſamt giöre hann þann riettlaatann af Naad ſinne og Myſkun/ ſem truer a JEſum Chriſtum. Dan. 3.

Þar fyrer ſeiger S. Paull hier/ ad vier verdum Riettlæter fyrer Chriſti Endurlauſn/ hvørt Ord j Grijſku merker Høfudlauſn/ Lijflauſn eðns herteknis Fanga/ nær nockur leyſer hãs Lijf og betalar fullu Verde fyrer þad. Poſtuleñ ſeiger og ſo/ ad Gud hafe ſkyckad Jeſum Chriſtũ til ad vera eitt Propitiatorium/ eirn Nadarſtool/ þad er ad ſkilia/ Hann ſkal vera eirn Medalgangare/ Forlijkunar madr/ Fridþægiare/ Arnadar Madr ⁊ Forlijkunar Foorn fyrer vorar Synder/ 1. Joh. 2. Alijka ſo ſem ſkiede j Gamla Teſtamentenu/ ad Nadarſtolleñ a Sættmaalsørkenne/ eda þad Gullega Lok ſem hulde Aurkena ⁊ Løgmaals Spiølldeñ/ ⁊ þad fleyra ſem j Aurkenne var/ Og Gud talade vid Moyſen af þeſſũ Nadarſtool/ Ex. 25. Þeſſe Nadarſtoll j gamla

j Gamla Testamentenu merkte JEsum Christū/ sem er Medalgangare mille Guds og Manna/ sa ed sialþann sig wtgaf til Endurlausnar fyr er allar Synder siñar Christne/Colos. 2. Sem framdar og giørdar verda j moote Guds Løg male/ aþþvær og hreinsar þær med sijnu Bloode/og aþplanar Løgmalsins Handskrift sem oss var gagnstadleg/ so ad hun klagar oss ecke leing ur nie fordæmer / Og hañ giørde Frid þyrer sitt Blood/a sijnum Krosse mille Guds og vor/ svo ad Gud tilreiknar oss ecke vorar Synder/ helld ur elskar hañ oss so sem sijn elskuleg og hægeleg Børn/j sijnum elskulega Syne JEsu Christo.

Aþ øllu þessu sem nu er sagt/ og hellog Rit ning oss kieñer/ þa siaum vier/ Causa materialis, eda Materia og Efne vorrar Riettlætingar j sial fu sier/ er ecke añad eñ JESV Christi Endur lausn/hans Blood og fullkomleg Hlydne/ bæde Løgmalsins/ og so lijka Krossens.

Causa formalis er hier næst/sem er riett Form og Styckan / Art og Hattur vorrar Riettlæt ingar þ Gude/ j hvørre Riettlætingeñ vor er komeñ og saleñ/er Fyrergiefning Syndaña/ Til reiknan Hlydneñar og Riettlætesins Christi / og Medtekning/eda so sem Aþkleding til ad ver da Guds Børn / aþ Nad e Giæsku Guds þyrer Christi saker.

Aþ øllu þessu siaum vier/ad vor Riettlæting er ecke/so sem Pawpistar kieña/Qvalitas hærens in Corde, nockur Dygd eda Mañkostur/Meinleyse eda Heilagleike sem Madur heþur j sijnu Fram ferde og

ferde i Hiartanu/ meinande/ad þar med kunne han Lögmaaled upp ad fylla og Gude þocknast. Ad sæmu ber oss ad lifa Ærlega/Meinlauslega og Heilaglega/og fordast allt Ranglæte/ og hv-ad hellst Guds Vilia er a mote/ so vier missum ecke Nad Guds og Vinattu/En vort hid sana Riettlæte þad er komed og faled j algiørdre Endurlausn og Hlydne JEsu Christi / hvar med han hefur Fullnægiu giørt Guds Lögmaale/ i hans strænga Doome (sem ædur er sagt) heyrer Riettlæte ad kiemur yfer alla og til allra sem trua a JEsum Christum/Rom. 3.

Þegar vier erum þessu JEsu Christi Riettlæte Jkladder og Skrydder / þa meigum vier vera øruggver og ohrædder fyrer Guds strænga Doome/ fyrer Syndanna Stærd i Fiølda/fyrer Lögmaalsins Aklögun og Bølvan/fyrer Helvijtis Skielfingu og øllum ødrum Freystingum/sem oss/vegna vorra Synda/hamla villia fra sønnum Saaluhialpar Veige. Þetta er þad sem S. Augustinus seiger / Aller Gudhrædder sem Syrgia og Græta under þæfeingelegre Hollds sins Byrde og Syndanna Þunga/þeir hafa þessa Von og Huggun/ Ad þeir hafa Arnadar Mann og Medalgangara hiá Gude Fódur/ sem er Jesus Christus/hvór ad er Riettlætur i Forlykanar Foorn ꝑ vorar Synder / 1. Joh. 2. Og enn skrifar so S. Bernhardus/ Hvar kann nunur syndugur Madur ad finna óruggare Hialp enn j Særum Lausnarans? Þar er eg þess

þess Ohræddare sem hān er Almattugre/ þo
Diöfullen̄ olmest/Heimuren̄ galest / Hollded
skielfest/þa skal eg ei falla/þviad eg er Gr
undvalladur a obifanlegu Biarge. Þunglega
hef eg Syndgad/ og mijn Samvitska er ski-
elfd og hrædd/þo skal eg ecke órvilnast/helld
ur hyra um̄ Saaren Christi. Þvi hān er særdur
vegna vorra Synda/ Esa. 53. Eingen̄ Hlut
ur er so kroptugur til ad forþiena Daudan̄/ad
þeim verde ei Vidhialpad med Christi Dauda.
Þar fyrer/ ef eg ad eins mīnest a so kroptugan̄
Læknisdoom / þa kan̄ eg ecke ad hrædast Siuk
doomen̄/hvørsu stoor og skadsamur sem han̄ er.

III.

Þridia Grein/ Søk og Efne/til vorrar Ri
ettlætingar/ hvørrar ædur var gieted / og um̄
hvøria S. Paall talar til Romveria/ er Causa
instrumentalis / hun sem er uppa vora Sijdu/ af
vorre Hende til/ hvar med vier til vor tøkum/
eda medtøkum fram̄bodna Guds Naad / Riett
lætid/Syndan̄a Fyrergiefning / og allan̄ Riett
Guds Barna / þad er TRVen a JESum Chr
istum/so sem Postulin̄ klaarlega z liooslega vott
ar seigiande/ So hölldum vier nu/ ad Mad-
uren̄ verde Riettlatur an Lógmaalsins Ver-
ka/alleinesta fyrer TRVna/ Rom: 3.

Þviad lijka so sem Gud af sin̄e Naad og My
skun̄ giefur og skeinker og tilreiknar oss Riett
læted og allt gott/Og lijka so sem Christur hefur

oss þad

oss þad forþient og Vtvegad Active et Passive/
þad er med sijne Hlijdne/ og med sijne Pijnu/ og
sem han̄ med Ordenu og Sacramentenu fram̄
bijdur/ veiter og jnsiglar oss þetta. So er TRV
en lijka sem ein Hønd/ hrøria vier breidum a mo
te Gude/ og med hvørre vier tøkum vid Riett
lætenu og Syndan̄a Fyrergiefningu/ og verdum
so fyrer Christum og j hans Nafne Riettlæter
og Sæluholpner / sem vottar heiløg Ritning
þar hun seiger/ Hvør sem truer og verdur skijr
dur(seiger Guds Sonur)sa skal verda Sælu
holpen̄/ Marc. 16. Item/ hvør sem truer a
Sonen̄/ sa hefur eilijft Lijf/ en̄ hvør sem ecke
trwer Synenum/ han̄ skal ecke sia Lijfed/ hell
dur mun Guds Reide blijfa yfer hønum̄/ seig
er Johan̄es Skijrare/ Joh. 3. S. Petur stad
fester hid sama med þessum Ordum/ ÞEssum
bera aller Spamen̄ Vitne/ ad aller þeir sem
trua a han̄/ skule fyrer hans Nafn fa Synd
an̄a Fyrergiefning/ Act. 10. Item/ vier truum̄
oss ad verda Sæluholpna/ fyrer Nad vors Dr
ottens JEsu Christi/ j sama Mata so sem þe
ir/ þad er/ vorer Forfedur. Lijka svo er þad
merkelegt sem S. Paall skrifar til Galatas/
Epter þvi vier vitum / ad Maduren̄ verdur
ecke Riettlaatur fyrer Løgmaalsins Verk/ hell
dur fyrer Truna a Jesum Christum / Gal. 2.
Þar fyrer þa truum vier og a JEsum Christ
um/ so ad vier verdum Riettlæter fyrer Truna

a hann

a han/eñ ecke fyrer Løgmalsins Verk.

Peir Gømlu Lærefedur christelegrar Kyrk iu verda samhlioda j þessu Male. Basilius skrifar so/ Hoc est gloriatio perfecta, qvando qvis agnoscit sibi deesse Iustitiam, et se sola Fide in Christum iustificari. Petta er su riettа Hrosanen/ þeg ar eirn þykest ecke hafa nockurt Riettlæte/ svo hañ verde Riettlatur fyrer Truna a Christum Ambrosius skrifar so/ Sic decretum est a Deo [dicit Apostolus] ut cessante Lege, solam Fidem gratia Dei posceret ad Salutem. So er asett af Gu de (seiger Postuleñ) ad Løgmalde skule latta af/ a Guds Nad skule ecke krefia annars til Saalu hialpareñar/ eñ Truareñar alleina/ Rom. 4. Item/ Fides est qvæ liberat nos per Sangvinem Christi. Truen er þad sem oss frelsar fyrer Blood ed Christi. Chrysostomus/ Latro credidit duntaxat, et Iustificatus est a misericordissimo Deo, Ræningieñ a Krossenum trwde ad eins/ og vard giørdur Riettlaatur af þeim allra Myskunarfullesta Gude. Merk hier/ ad Truen alleina giører Saaluholpeñ. Primasius/ Impium Deus per solam Fidem iustificat, non per opera/ Gud Riettlætañ giører hañ Ogudlega/ fyrer Truna alleina/eñ ecke fyrer Verkeñ.

Eñ hier skulum vier grandvarlega hugleida ad j þessum Malsgreinum/ sem nu hafa vered framsettar wr heilagre Ritningu/ og Bookum heilagra Lærefedra/ þa merker Truen/ecke all einasta ad þeckia Christum/ epter þvi sem hans

Lijfsaga

Lÿksaga hliodar/og trwa ad hn̄ hafe j Heim en̄ komed/og sie Guds Sonur/hafe lided Pijnu og Dauda/ sie Vppitsen̄/ elligar og so ad kun̄a ad lesa Trwaren̄ar Greiner/ og efa þo j Hiart anu/ Guds Naad og Syndana Fyrergiefning/ þvíad soddan̄ Tru hafa Dioflarner og skielfast vid/helldur er þetta riett Trw. Ad Madur vissulega veit og stadfastlega truer med sialfum sier/og fyrer sijna Persoonu/Ad Guds Naadar samleg Fyrerheit og hans Lofaner sieu Jaa ꝛ Amen j Christo JEsu/ ꝛ hefur þar med Gyrnd og Forleingan ad faa og ödlast þad gooda sem Gud hefur lofad/og verda Hluttakande Velgiør ningana Christi/og forlætur sig þar med j sijnu Hiarta med fullu Trunadartrausti uppa Gud/ epter hn̄s eigen̄ Ordum og Fyrerheitum/og eign ar sier frambodna Velgiørninga Guds og Herr ans JEsu Christi/og er fullviss þar uppa/æn allrar Efasemdar/ Ad þeir mune sier veitter ꝛ giefner verda til Sæluhialpar/ æn sin̄a goodra Verka/alleina fyrer Christi Nafns Skullð.

Af þessu kvikner j Hiartanu og Samvitskun̄e Fögnudur og Fridur / hafande þad Aform ꝛ han̄ Asetning/ad þioona Gude/elska han̄ og Otte ast m. Sonarlegre Hrædslu/æfalla hn̄/ꝛ hroopa ABBA elskulege Fader/ Rom. 8.

Snøgt ad seigia / riett Trw er sønn og viss Kyning Guds Naadar / og JESu Christi Vel giørninga sem han̄ hefur oss lofad og fyrerheit ed med jnnelegu Hiartans Trunadartrausti/ svo

Madur epar j ängvan Maata Guds Lofan/og Fyrerheit/ vitande pyrer vissann sañ/ ad hvad Gud hefur lofad/ þad vill hañ og kañ ad enda treystande þar uppa ad hañ hafe obrygdanlega Endurlausn j Herrans Christi Bloode/ sem er Syndaña Fyrergiefning/ epter Rijkdoome hans Nádar/ hvar af Hiartad pläur Fögnud og Elde j Helgum Anda/ og geingur diarflega pram pyrer Nádarstooleñ / so vier pläum Nád og Myskun/ þegar vier þurpum þess vid/og æsetiü oss þar pyrer ad þioona Gude/ og veita hönum alla Hlydne/ Rom. 4. Ephes. 1. (Col. 1) Rom. 12. Heb. 5.

Þetta er nu su Trwen sem oss verdur til Rettlætis reiknud / Rom. 4. Og pyrer hvörja ef er alleina verdum Gude þægeleger / og þaum Syndaña Fyrergiefning og eilijpa Sæluhialp/ ecke af þvi eda þess vegna / ad Truen j sialpre sier sie svo dijrmætur ægiætur Forkostulegur Hlutur/ad hun pyrer siñ Krapt eda sijna Verd skulldan eda Forþienan/ kuñe so myckla Hlute þia Gude ad wtvega (langt sie pra þvi)Helldr er þetta talad Relative/ þad er j þa Meining/ ad Truen medtekur Guds Nád og Myskun og þiggur hana/ so sem þa Þurpamadur tekur med bädum Höndum þeigensamlega vid þeirre Aul musu Giöf sem hönum verdur giefenn. Eins z alijka þiggur Trwen/þa Nád og Myskun sem Gud pramþijdur/ og Herran JEsum Christum j hvörium vier alleina þaum og ödlustum Rætt læted og Sæluhialpena/ Psal. 145. Act. 4:
Þviad/

Þviað/ lyka so sem eitt Handsal er halldeð dyr mætt og kostulegt/ vegna þess Gimsteins sem er j Handsalenu/ so verdur Trwñe tillagt og eign að vort Riettlæte og Sæluhialpen / ecke þyrer þeñar Krapt/ Verdugleik eda Forþienan/ helld ur þyrer Christi Saker/og hans Forþienan/ hv ßen vier med Trwñe til vor tøkum / og eignum oss hans Velgiørninga og Forþienan/ lyka sem hun være vor eigen.

Hiñ Heilage Ambrosius setur þrañ j þessu Mæle eitt Dæme eda Epterlyking / og seiger/ Lyka so sem Jacob hafde ecke þorþient Bless an Frumburdar Riettsins/ helldur þor hañ j Kl æde Brodur syns Esau / sem jlmande voru/ og gaf sig so þrañ þyrer siñ Fødur/og komst so yper Blessanena/under añars Persónu/ser til Gagns og Gooda. So þorþienum vier eckert j Guds Auglite/vier hlióotum med Trwñe og þyrer Trg na / ad Jklædast JESV Christi Hlydne / og Riettlæte vors elskulega Broodurs/sem er eirn Sætleiks Jlmur þyrer Almattugum Gude/ og skyla oss under hans heilaga Sækleyse/ svo vær mættum þa og ødlast Vientsburd Riettlætesins og þa Blessan sem Abraham var þyrerheiten ß Gude og hans Auglite/Gen. 22.

Og skal nu med þessum Ordum Enda giøra a þessare Rædu / um Trwareñar Riettlæte/ og seigia med hinum heilaga Bernhardo/ Quærant alii Meritum, nos Gratiam in venire studeamus Pad er/ Leite adrer epter og treyste uppa syna eigen

Forþienustu/ enn vier ollium leggia Rapp a ad gyrnast Mædena/og pina hana/og med hinum heilaga Paale/Reikna alla Hlute fyrer Skada og Skarn/uppa þad ad vær mættum þaa Christum j Avinning/ Phil. 3. Og pinast j hönum hafande ecke vort Riettlæte sem kiemur af Løg maalenu / helldur þad sem kiemur af Trwne a Christum/sem er þad Riettlæte/ hvört Truñe verdur tilreiknad af Gude.

Annar Partur þessa Mæls / um Riettlætingena/sem er/ um Riettlæte goodrar Samvitsku.

Afnpramt þessu Trwareñar Riettlæte (sem nu hefur vered umtalad) fylger jafnañ Riettlæte goodrar Samvitsku (sem og nefnest Heilagleike) og er ecke añad eñ riettur og sañur Avöxtur Trwareñar Riettlætis/ ꝫ obrygdanlegur Vitnisburdur uppa þad sama. Þviad þeir sem verda Riettlæter fyrer Trwna/ og eru Forlykt er vid Gud/fyrer Arnan og Medalgøngu Herrans JEsu Christi/ þeim verdur giefeñ Andlegr Helgunareñar/sem þa endurfæder/ Og giefur þeim nytt Hiarta/ nyañ Anda/ og burt tekur Steinhiartad wr þeirra Hollde / epter Guds Fyrerheite/ Ezech. 36. So þeir verda nyar Skiepnur j Christo JESU/ Og soddañ Mienn sem gaanga fram j Guds Bodordum/ og hallda hans Riettinde og giøra þar epter. Hvar fyrer þeir kuña eitneñ fyrer heilagañ Anda ad deyda

Holldsins

Hollðsins Verk og sýna Limu/sem eru a Jørd uñe/ Saurlyfe/Ohreinleika/Gyrndarbruna / ill ar Fysnir/og Agyrnd og allar Synder/og fordast þær so sem Höggorm / og hata þañ sauruga Syndarinñar Kyrtil. Jaa ad vyssu/ þeir afklæd eft þeim gamla Mañe og hñs Gjørdum/eñ klæda sig þm Nya / sa sem endurnyast til Kyñingar/ epter þess Mynd sem hañ hefur skapad/ og Pi dona hönum obrædder alla sýna Lyfsdaga i Heilagleika og Riettlæte/sem hönum er þægelegt. Snøgt ad seigia / þeir leggia Kapp þar a med allre goodre Samvitsku ad gainga fyrer Gude og sýna Augsyn Opryste eda Oriett/ uppa þad ad þeir meige vera Hreiner og Ostraffanleger/ so sem Guds Børn/og vardveita sig sialfa Flecklausa fyrer Heimenum. So ad lifa sem nu er sagt/þad kallast/þad heiter/ad hafa Riettlæte goodrar Samvitsku / Gal. 6. Ezech. 36. Rom. 8. Coloss. 3. Syrach. 21. Jud. Pistl. Col. 3. Luc. 1. Act. 23. Jacob. 1.

Eñ hier skulum vier vita þad/ ad eñ þo Riettlæte Trwarennar/og Riettlæte goodrar Samvitsku fylgist jafnañ ad/og verde allldrei i sund ur skilin/ lyka so sem Hitinn fylger Elldenum/ og Skuggenn Lykamanum/og Byrtin Sooluñe/ so ad omögulegt er / ad þeir Hluter kuñe nockurn Tyma ad skillast/ og ecke uñ minstu Stund/ þa eigum vier þo ad giæta vel og randlega þar ad/ ad blanda þeim ecke saman j eitt. Hvad sitt hvørt er Hlydniñ Christi og Trwarennar Riettlæte/sem Christur hefur oss wtvegad og forþient/

þvørt vier alleina med Truñe faaum ⁊ ødlast/ ellegar vor Hlydne og Riettlæte goodrar Samvitsku/ þvørt ed kiemur af þvi fyrra/ og af Truñe (fyrer þvøria vier af Guds Anda verdum Endurnyader og Endurfæddder til eilyfs Lyfs/ eins og þegar Avøxturiñ vex a Trienu. Og lyka so sem Madur kañ af Avextenum ad dæma um Tried/ ad þad sie gott Trie/ So er aud velldt af Riettlæte goodrar Samvitsku / eda goodum Verkum/ ad dæma um Truna/ ad hun sie sañ og riett/ og ad vier fyrer hana/ af Naad og Giæsku Guds/ høfum þad Riettlæte/ sem fyrer Gude gyllder / epter þvi vier siaaum hennar riettañ Avøxt og sañañ Vitnisburd/ SKYna sem Lios fyrer Mañaña Augum/ Matth. 5. Þviad Riettlæti goodrar Samvitsku/ og Good verkiñ/ giøra oss ecke fyrer Gude Riettlaata/ hell dur fylger þad Trwñe/ og Trwariñar Riettlatingu/ svo sem añar Avøxtur. Eñ fyrer þeñañ Avøxt/ þessa Endurfæding/ eda Nyung Andans verdum vier ecke Riettlaater/ og kuñum ecke ad standast fyrer Guds Riettlætis Doome/ helldur erum vier og verdum Riettlaater (sem nu hefur optsiñis sagt vered) aff Forþienustu Verkanna alleina fyrer Trwna/ fyrer Christi Saker/ hvørs algiørd Hlydne og Riettlæte oss verdur skeinkt ⁊ gefed/ og tilreikñad af Naad ⁊ Giæsku Guds. Þeñañ Mismun a mille Trwarennar Riettlætes og Endurfædingareñar/ framsetur S. Paall m3 lioosum Ordum seigiande/ Gud giörde oss Sa

luhjolpna

Inholpna fyrer Endurfæðingarenar Vatnsins/ og Endurnyian Andans / hvörium hañ hefur nægtuglega wthellt yfer oß fyrer JESum Christum vorn Frelsara/uppa þad ad vier fyrer hens Naad/yrdum Riettlater og Erfingiar eilijfs Lijfs/ Tit. 3.

Og til Corinthios skrifar hann svo / EG veit mig ecke j nockru Sekañ/eñ þyrer þad er eg þo ecke Riettlatur/1. Cor. 4. Med hvörium Ordum hañ kiennet lioostlega/ad Riettlæte goodrar Samvitsku/eda vor eigenleg Hlydni og Goodverk giöra oß ecke Riettlata fyrer Gude/ Helldur so sem S. Augustinus skrifar/ Bona Opera sequuntur iustificatum, non præcedunt iustificandum. Pad er/ Goodverkiñ koma a epter/hia þeim sñ ordner eru Riettlater/ þau ganga ecke undann hia þeim sem Riettlatur skal verda. Item/ Nulla sunt bona Opera nisi quæ sequuntur, præcedente Fide/ Pad er/ Goodverkiñ eru eingeñ / utann þau sem fylgia epter / þar sem Trwin geingur undañ/þegar Madur er Riettlatur ordeñ. Og eñ seiger S. Bernhardus so/ Bona Opera non sunt Causa regnandi; sed Via Regni. Pad er / Good verkiñ eru ecke Sök og Efne/hvar med vier kuñum ad þar Himnarijke/helldur eitn Vegur hvörn vier skulum ganga/ ef ad vier villium komast j Himnarijke.

Par fyrer skrifar S. Ambrosius so / So er þad ætlað af Gude/ad sa sñ trwer a Christum hañ skal verda Saluhölpinn añ Verkanna fyr

er Truna alleina/hafande Syndana Fyrergiefning an Forþienustu goodra Verka. Enn þo liggur stoor Magt a þvi/ad vier hæfum Riettlæte goodrar Samvitsku/z ydkum oss j goodum Verkum/ eñ hellstu Greiner hvar fyrer vier eig um Godverkinn ad giøra/ þa eru þessar sem epterfylgia.

1. Gud vill so hafa þad/z hn̄ hefur þad bodid og befalad/og vier hans Skiepnur erum skyllduger ad veita hønum þessa Hlydne/so sem skrifad stendur Exod. 12. 1. Thessal. 4. Rom. 8. 1. Cor. 6. og vijdar añarstadar.

2. Þar næst erum vier skyllduger Goodverk eñ ad giøra/so ad vær mættum jdka oss j goodum Riddaraskap og bijhallda Truñe og goodre Samvitsku/ 1. Tim. 1. Og þar af fullviss er vera um vora Trw/ Riettlæted z Saluhialpena. Þviad hvør sem ecke hefur Riettlæte goodrar Samvitsku / og hvar ecke finast Verkenn good/þar er ecke su rietta Truen̄/sem oss Riettlæta giører / og ecke er þar þad Riettlæte sem fyrer Gude gilldet / svo sem eirn af Hellgum Kærefedrum hefur sagt/ Bona Opera si non apparent extra, eqvidem Fidem ego non credam esse intra. Hvar eingenn Goodverk sianst hid ytra (j Framferde Mañsins)þar giet eg ecke trwad/ad Trwen sie hid jñra (j Hiartanu)

3. So ad Reide Guds/ stundlegt og eilyft Straff kome ecke yfer oss / þa hliootum vier ad giøra Goodverken̄/ 1. Tim. 1. Psalm. 39. 89. Job. 9.

4. So ad

4. So ad vier glepum gðrum ecke Hneyxlan/ med vorum Syndum/helldur med goodum Eptererdæmum lockum adra til ad Ottast Gud / og dyrka hañ/Matth. 5. Luc. 11. Matth. 18. 1. Cor. 10. 1. Pet. 2.

Fleyre Greiner kram ad setia / hvar byrer Meñ eru skylldug er til / Goodverkeñ ad giðra/ þad vill nu vera oplængt Mæl ad þessu sinne. Þar med eirneñ erum vier j keirre Von/ ad hver goodur Christiñ Madur sem leo þetta/ sem nu hepur vered sagt og skripad/ hañ mune skilia þad / hvad stoor Høpud Naudsyn hier vill a liggia/ad hvør og eirn sem jñ vill gæanga/ z kom ast j þad eilyþa Lyp/og ecke vill Eilyþlega verda burtkastadur j þaug ytstu Myrkur/þar vera mun Op og Tañagnystran/Matth. 25. hañ hlytur ad hapa þad rietta Brullaups Klæde/þad er ad skilia/ Hañ hlytur byrer rietta og sañe Tru ad Jklædast Herranum Christo / og hans Rietlæte/sijdañ þar eptera læta sia og bevijsa sijna Tiw og sitt Trwnadartraust / med Rietlæte goodrar Samvitsku/þad er/ m3 good um Verkum/nyrre Hlydne/ og goodu Gudlegu Frammferde allt til Dauda.

Þetta tveggia Handa Rietlæte eru þaug Klædeñ/ uñ hvør Guds Sonur talar þar hañ seiger/ Sæll er sa sem Vaker og vardveiter sijn Klæde/uppa þad hañ gange ecke Nakeñ so ad ei siaest hans Lijte/ Apoc. 16.

Eñ ap þvi ad þetta kañ ecke ad skie med gðrum

 mootet

moote/eda ødrum Hætte/ eñ Ad Madur snwe sier til Guds af öllu Hiarta/med sañre Idran Joel 2. Og fære hónum j Foorn þad Offur sem hónum er þægelegt / sem er Harmþrungeñ Ande / og Sorgþullt Hiarta/ Syndanna vegna / Psalm. 51. Og su Sam vitska sem hrædest Guds Doom og Reide/eñ gein gur þo þraiñ þyrer Guds Nadarstool diarflega treystande þar uppa aþ øllu Hiarta/ad Christur er dæeñ hans Synda vegna/og Vppreiseñ hónum til Riettlætis/Bidur þar med Oaþlætanlega j sañre Trw/og efar ecke Nad og Giæsku Guds og þar med bevijsar Gude sanna Hlydne/haþande Kiærleika til Naungans aþ hreinu Hiarta/ og eina gooda Samvitsku / og blijfur j þessu stad fastur allt til Ævelofa/ Rom. 4.

Þvi liggur off mykel Magt a/ ad þesse Sæl uge Lærdoomur um Christelega Idran/ sie vel Idkadur/og med Høndum haþdur/ og sie riette lega skilln aþ hvørium einum Christnum Mañe Leikum og Lærdum/ Vngum og gømlum / sem Astundan vill haþa a sine Saluhialp. Hvlad þessum Lærdoome hlioota Guds Ords Þienar ar þraiñ ad þylgia a þessum sijdasta Tijma/ A hvørium Heimureñ liggur mdursockeñ j Illskunne/ 1. Joh. 5. Og þlester lita so/ ad uñ þa mæ vel seigia svo sem S. Paull skriþar til Romveria/ 3. ad þar sie eingeñ Riettlætur/ ecke eirn/ Þar er eingeñ Skinsamur/og einge eñ sem leitar Guds. Aller eru þeir fra vikner/

og aller

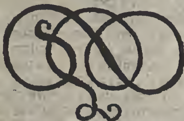
og aller saman Ondster vordner. Þer er ecke nockur sem gioirer þad gott er/og ecke einn. Þeirra Barke er opeñ Gróf/ med Tungum siin um hönðla þeir Svikſamlega/ ✝ Höggorma Eitur er under þeirra Vórum/ Munñur þeirra er fullur af Bölvan og Beiſkleika / Og Fætur þeirra eru Fliooter ad Vthella Bloodenu. Eymd og Hugarangur er j þeirra Vegum / og Fridarens Veg þeckia þeir ecke/og ecke er Guds Otte fyrer þeirra Augum. Og ein Bloodſkullden kiemur epter adra seiger Oseas/ Hoſe 4.

Auk þessa þa er soddañ Dieſullegt Athuga leyse i Heimenum/ad nærlega eingeñ Ottast Gud og so sem Spamadurinn klagar/Þar er ecke noc kur/ hvörium siin Illſka ſie leid / og seigie/ Hvad hef eg giört? Eingenn Akallar Guds Nafn edur tekur sig upp/ ad hañ hallde hönum/ seiger Jeremias/ Aller hlaupa þeir svo sem galeñ Hestur j Bardaga/ og seigia/ Vier höfum giört Sattmala vid Daudañ/✝ Sam tök hafft vid Helviite/kome Flooded/þa næer þ (ecke)til vor / Alldrei ſkulum vier For ganga/alldrei ſkulum vier lijda nockra Neyd Jerem. 8. Esa. 28. Pſalm. 10.

Þar ſyrer hefur alldrei nockurn Tijma verid so stoor Naudsyn sem nu/ ad tala og ſkrifa um Jdranena og alvarlega ad miña Foolked a þana

hvört

hvört helldur þad skiedur j Tijma edur O-tijma/ 2. Tim. 4. Vppa þad ad Menn ecke alleinasta lære hvad Jdranen er / og hvad þar heyrer til/ad Jdrast riettelega/ helldur og svo ad Mest mættu uppvekiast / og draga hana ecke undañ/ skioota þvi ecke a Frest ad snwa sier til DROTTens af øllu Hiarta/med Føstum/ Grate og Ope/ og sundurrýfa Hiørtu sijn/eñ ecke Klæde/ so Dagur DROttens kome ecke sem Þiofur uñ Noott/ Og þegar Mest seigia/ Fridur/ Eingenn Neyd/ad Fordiørfuneñ kome þa ecke Hvatskeytlega yfer þa/lyka sem Joodsoote yfer olietta Konu/so þeir munu ecke umflwed gieta Helldur med Dijsplenum sem þa svelt / verda fastader j gloande Dijke Ellds og Breñesteins og þar kveljast Noott og Dag/fra Eilijfd til Eilijfdar. Hvørsu Almattugr Gud oss forde/fyrer siñ Son JESum Christum vorn liufa Lau snara/Amen.

So ſkrifar Spamadurenn
Ezechiel j Atianda Capitula.

SO ſeiger DROTTENN DROTTENN / Snwed ydur fra øllum ydar Lagabr otum / ſvo þier falled ecke fyrer ydar Miſgiørda Saker. Burt kaſted fra ydur øllum ydar Yfertrodſlum / med hvøriũ þier hafed Afvega geinged / og giøred ydur eitt Nytt Hiarta / og eitt Nyañ Anda: Þvi hvar fyrer vill tu deya / þu Iſraels Hws? Þviad eg hef engva Villd a þeſs Dauda / ſem deyr / ſeiger DROTTenn DROTT enn / Þar fyrer ſnwed ydur / og ſkulu þier Lifa.

A medal

Medal allra þeirra Hluta/ſm hvør Chriſten Madur ætte æ og alla Tijma ad huxa og ſier fyrer Siooner ad ſetia/ſa ſem elſkar ſijna Sæluhialp/ og eke vill Eilijflega verda Fordæmdur/ᴛ hvad hellſt Madur giører eda ſier fyrer Hendur tek ur hier j Heime / þa ber hønum yfer alla Hlute fram/jduglega ad Hugleida og yf ervega þetta þrent / ſem er/ 1. Sialfs ſijns Synd og Neyd. 2. Guds oumræ dilega omælanlega Nad og Myſkun og hvørnen han kune ad verda Frelſadur og leyſtur fra Synd og Neyd ſiñe / og verda Hluttakande og Niootande Guds Myſkun' ᴛ Nad'. Sijdan j þridia Mæ ta/hvørnen han mætte finnaſt þar fyrer Þacklatur. Hvad hvør ſem þetta eke æ og alla Tijma huxar og giører/ ſa ſeckur Daglega dinpara ᴛ diupara nidur j Syn dana Saurende/ gleymer Gude og ſinne Sælar Velferd/og verdur eilijflega Fyr erdæmdur.

Þar fyrer krefur Naudſijn / ad hvør

Christeñ Madur jduglega Yfirveige og
Nugleide þa stooru Eymd og Neyd / sem
hañ er j staddur / þad er / sijnar þungar og
margfalldar Synder / þar med Guds Re-
ide og Refsing sem hanger yfer hønum /
Andlega og Lijkamlega / Syndaña vegna /
med ollu ødru jllu / sem Syndeñ epter sig
leider / sem er Helvijtis Pijna og eilijfur
Daude. Hviad af soddañ Nytan kann
Madur med Hialp og Aðstod heilags An
da / ad uppvekiast til Yfirbootar / ad gio-
ra Jdran / vera hræddur og skielfdur fyr
er Guds Reide og hans stranga Riett-
lætis Doome / vegna sinna hrædelegra
Synda og Misgiorda / og fylgia þar f
Radum og Aminningum Spamañsins
Joel 2. Cap. Ad snwa sier til Drottens
af ollu Hiarta / med Festum og Bindinde
og med Grætande Tarum / og leita svo
Rada og Hialpar j giegn Syndeñe / og
siñe Eymd og Neyd / hviad lijka eins sem
sa Madur er ecke veit ad hñ er Saar ord-
iñ / og ecke fiñur til siña Saara / og hønū
svijda þau ecke / hñ leitar ecke Læknarans /

og ecke skeyter hñ um̃ hañ nie hans Lækn, ingar. So er sa Madur sem ecke piñur til siñ i Synda og Misgiørninga/hañ huxar ecke par um̃ sqna sarlega Eymd og Neyd hñ leitar hvørge Rada nie Huggunar/ eda Lækningar hia Christo/hvør ad er sa sañe Raphael/ þ er/Læknare siins Folks 2. Mos. B. 15. Helldur blÿpur hañ og liggur j sqnum Syndum/ et Okviſdeñ og med øllu Athugalaus/so hann skeyter ecke neinum. Allar hñs Huxaner eru (sm̃ David seiger) Psal. 10. Ad þar sie eing eñ Gud/ J øllu siinu Athæþe virder hñ Gud einskis / siñe Jdiu helldur hañ samt þram̃/og seiger j siinu Hiarta/alldrei verd eg Yþerbugadur/alldrei mun eg nockra Neyd lÿda/ allt þangad til Gud slær hønum um̃ Koll/ so hñ þær eirn hrygge, legañ Endadag/sem þar stendur j Psalm enum 73.

Þar næst skal hvør Christeñ Madur æ og alla Tÿma setia sier þyrer Siooner/ ꝛ hura um̃ Guds ommmrædelega Nad og Myskun/so hñ aþ jduglegre Vm̃hux, an siñar

an sinnar Eymdar/sem nu var umtalad/ ecke þalle j Mistraust nie Orvæntirg/ E[illegible] seige sin Cain sagde/ meire er mijn Synd en þ hun meige mier þyrergeþen verda/ og verda so eilijflega Fordæmdur/ Nelld ur hugga sig vid Nad og Myskun Guds og setia hana j giegn Syndaña Eymd & Neyd/ og seigia med S. Augustino/ þu lijgur Cain/ þviad Myskun Guds er me[illegible] ire og stærre eñ Eymd allra Syndugra Mañа/ hvad hid sama S. Pall og eirn[illegible] eñ stadþester og vottar seigiande / Hvar Syndeñ yþergnæþer/ þar er Naden ny[illegible] lu yþergnæþanlegre/ Rom. 5.

Þar næst/ med þvi ad eingenn Madur kañ ad haþa gott aþ Guds Nad og My[illegible] skun/ nema hañ verde heñar Niootande/ og þrelsest þra siñe Synd og Eymd/ þa ber hvørium christnu Mañe med stærstu Kostgiæþne og Astundan ad huta um/ hv ørneñ þad meige skie/ & sijdañ þa þad er skied/ og þa hñ heþur þeinged Nad/ hv[illegible] ørneñ Madur meige þa þiñast þacklatur Gude j sijnu Framþerde/ so hñ missi ecke

nyu Guds Nad og Vinaattu / og falle ecke aptur i Eymd sijna / og byrge ecke fyr er sier Myskunar Dyr Guds / ef hn̄ i an̄ an̄ Tijma kan̄ ad þurfa vid Guds Nad ar og Myskunar. Pad geingur hier til so sem seiger S. Augustinus / Non est dignus dandis, qvi non est gratus acceptis. Pad er / Sa er ecke maklegur ad hønum sie giefed / sem ecke packar pad hn̄ hefur adur feinged.

Hvørnen̄ þetta eige ad verda / ad vier faum ødlast Nad og Myskun Guds / og verda lauser vid vorar Synder og forþienta Refsing Syndan̄a / og vera sijdan̄ þackláter Gude / pad vijsar oss og kienner sialfur Gud i þessū Spamanñsins Ordum / sem hier standa / og seiger / Vier skulum snwa oss fra vorum Misgierningum og Yfertrodslum / og giøra Jdran / pad er / jata & medkienn̄a af Hiarta vorar Synder med Angre og Jdran / og hafa Neipt og Hatur a þvi jlla / sem vier høfum giørt. Sijdan̄ ad snwa med sañre stadfast re Trw til Nadar og Myskunar Guds

og Frelsar-

og Frelsarans JESU Christi/bidia um̃ Fyrergiefning/og lata af Syndunum/ og voru Ogudlegu Framferde/og(so sim̃ S. Pall seiger) Tit. 2. lifa Hreinlega Rietferduglega og Gudlega j þessũ Heime/og þioona Gude med goodum Verkum/og vera honum Hlyduer/hafande alvarlegt Aform og fullan̄ Asetning þar a/ad lifa alla Tyma epter Guds Vilia og Bododum/Ef vier giorum þetta/þa Hegdum oss so/ þa mun Gud vissulega vthellayfer oss sine Myskun og Naad/ sem hn̄ hefur lofad fyrer Muñ Spamañs sins Esaiæ 43. Cap. Afplaana vorar Synder/og miñast alldrei a vorar misgiorder. Og allt þetta veiter hañ oss af sine skiærre Naad og Myskun/an Verd Skulldanar vorra Verka/fyrer þa Endurlausn sem orden̄ er fyrer Jesum Christũ hvørn hañ hefur skickad til eins Naadar stools j hans Blode/og Medalgangara midle syn og vor/Rom. 3.

En̄ af þvi hier er stoor Forsoomun og Brestur a Ferdum hia allmørgum/ad þr

annad hvert ecke skilia þennann all-
ra Naudsynlegasta Lærdoom um̄ Chri-
stelega Idran/ vitande ecke hvørnen̄ þr
eige ad giøra saña Idran/ og þiña Nad
hia Gude/ellegar þo þr skilie þad z vite
þad/þa draga þeir undan̄ miøg dærlega
ad snwa sier til Guds/ Gude til Stigd-
ar og Vanheidurs/ enn sialþum þeim til
Skada og eilijfrar Glotunar. Þat þyrer
uppa þad ad soddann Brestur og Forsom
an mætte j nockurn Mata Leidriettast/
og ad Men̄ mættu þvi betur læra ad þeck
ia Eymd syna og Neyd (sem adur var
um̄talad) og so Guds Nad z Giæsku/
þa vil eg þeim Olærdu og Goodhiørtudu
Christnu til Amiñingar/ Vppvakningar
Vnderviisunar/einþalldlega wtskijra og
auglioosann giøra/ þennan naudsynlega
og gagnlega Lærdoom/um rietta og saña
christelega Idran. Og med þvi ad Spæ
madurenn Ezechiel j Textan ū/ þyrst min̄
er oss a/ad snwa oss til Guds/og gieþur
þar med Awijsan/hvernen̄ þeim ollū mu
ne ganga og vegna/ sem þ ecke giøra/þa

vil eg

vil eg framsetia tvær Greiner/og tala um̄ þær.

1. Hvad þad er ad snwa sier til Guds/ þad er/Hvad ein christen Idran sie/ og j hvøriu hun er falen/ og hvøriar Greiner þar heyre til ad Madur kuñe ad snwa sier riettelega/ so sem Spamadureñ seiger.

2. Hvøria Pijnu og Plagu þeir aller eige fyrer Høndum/sem ecke vilia snwa sier til Guds/epter Spamañsins Ordum/svo vær mættum þar af uppvekiast ad giøra Idran þyrr eñ seirna/z skioota heñe ecke a Frest.

Fyrsta Greinen.

Snwed ydur (seiger DROtteñ DROTTeñ) fra øllum ydar Lagabrotum/ þa Kulu ydar Misgiørder ecke verda ydur til Falls.

Miøg alvarleg og Hiartanleg er þesse Aminiñg/sem Gud hefur fyrer Spamañsins Muñ til Gydinga/ og allra añara Manna þar roti fra/sem elska sijna Salnhialp/ og vilia fa og fiña Nad og Myskun og Syndaña Fyrergefning hia Gude / ad þeir skule snwa sier/giøra Idran/ og lata af sijnu O-

Gudlegri Athæfe og Framferde/þa skule þe irra Misgiorder þeim fyrergefast/og ecke ver da þeim til Falls/og eilijfrar Glötunar/hv= ort ed koma mun yfer alla Ogudlega og Jd= ranarlausa/sem sig ecke Leidrietta/nie Betra/ Hviad þeir aller falla fra Gude til Diöfulsins fra Lijfenu til Daudans þess Eilijfa/þra Ni= merkke og til Helvijtis.

Eñ so ad vier þess helldur mættum skilia þessa alvarlega Visaning og Aminning Guds og vita j hvorn Mata vier eigum heñe ad hlijda/og riettelega breyta þar epter/þa vil= ium vier athuga og hugleida tvent/þad þess are fyrstu Grein tilheyrer.

1. Hvad Jdranen er / og hvad þad er ad snwa sier fra sijnum Syndum/Logbrotum & Misgiörningum.

2. J hvöriu christeleg Jdran er falen og komeñ/edur hvad þar heyre til/ad snwa sier so Madur giete giört / epter Spamañsins Ordum.

3. Hvöriar Greiner eda Ordsaker sie til chr= istelegrar Jdranar / og med hvöriurn hætte Gud er vanur ad snwa Mañenum til sijn fra Syndunu og Ranglætenu.

I.

Hvad er Idrenen/ og hvad er þad ad snwa sier?

Adur eñ vier tølum um̃ Idraneña/ þa er nauðsynlegt ad vita hvad eda hverium̃ Hætti hun verdur nefnd j heilagre Ritningu/ svo ad vier þvi helldur mættum leitast til Undirstødu og Skilnings þessa Mals / hvar um̃ nu skal talad verda.

J gamla Testamentenu verdur Idranen nefnd hia heiløgū Spamonnum a Hebresku Schubah Theſcubah. Schubah Schibath, a Latinu/ Converſio Reverſio, Pad er a vort Mal/ad snwa sier/venda aptur / svo sem merkia maa Esa. 30. Ezech. 18. 33. Psalm. 126. Joel 2. og vijdar añarstadar. Hvíad lijka svo sem þegar eirn Vegfarande Madur fer af riettum Veige a rangañ/þa snijr hañ sier og vendar aptur/ svo giører sa Syndug/sem heſur geinged af riettre Gøtu Guds Vilia og Legmals / hefur farid epter sijnum eigen þootta/a þann Veg sem ecke er goodur/Esa. 65. Eñ hañ fær nu añad Siñe/og snyr sier fra Villu sijns Vegar

til Drottens / ꝫ hafar saurugañ Kyrtel Holld sins. J þessare Meiningu talar Eingell eñ um Johañem Skijrara / ꝫ seiger Luc. 1. Ad hañ mune snwa mørgum af Sonū Jsraels til Guds þeirra Drottens / og eñ vijdar piñast soddan Amiñingar hia Spamōñunum. Snw þu þier Jsrael til DROttens þijns Guds / þvi þu ert fallen søkum þinna Misgiorda / Hos. 14. Item / ef hiñ Rang late snyr sier fra sinu Ranglæte / þa skal hañ lifa Ezech. 18. Item / Snwed ydur til mijn allar Aalfer Jardareñar / þa skulu þier verda Hialplegar / þvijad eg er Gud enn eingeñ añar / Esa. 45. Þesse Ord merkia ecke añad eñ Jdran og Yferboot / og ad lata af jllu ogudlegu Frамferde. J Nyia Testamentenu hefr Guds Son ꝫ Gudspiallameñ erner tvø Ord þeg^r þr tala um Ydrāea / þ fyrra er Metameleia / þ añad er Metanoia.

Metameleia / kallast Angur / Hrelling / Jdran / og er Pijna og Plaga Hiartans og Skielfing Samvitskuñar / sem kiemur epter Synder og Misgiorder / eda þad añad sem oss mislijkar / þa þad er giort / og pijner þar

þyrer og plaagar Hiartad og Samvitskuna
so sem merkia ma af Epterdæmum þeirra
Judæ/Cains/Achitophels/& fleyre añara.

Metanoia merker Betran/ Yþerboot/ og
er dreiged af ødru Orde Metanoein/ þ merk
er ad verda Nyggeñ/Vijs/og þa aftur god
añ Skilning/rietta og betra sig epter þad
Skadeñ er vordeñ/og Giørningureñ er giør
dur. Item/Ad þa añad Siñe/eda Hugar
far/& umbreyta illu Raade & Aforme. So
er nu Mißmunur a mille þessara Orda / ad
Metamelea/sem alleina kiemur af Heyrn &
Skielþingu Løgmalsins / er soddañ Jdran
sem sig ecke betrar nie bæter/helldur fyrer &
plaagar Samvitskuna/ svo sem lioos Dæme
eru hia ollum þeim s taka Lijfed af sier sialf
um. Hitt Orded Metanoia/merker saña Jd
ran sem skapast med Mañe af Heyrn heilags
Evangelij/um Naad og Mijskun Guds j Ch
risto/hvoria Madur (epter þ ad hañs Hiarta
og Samvitska er full pijnd og plaagud) til
sijn tekur og þyggur med Trwñe.

þesse Metanoia kallast almeñelega j þeir
re Latinsku Bibliu Pœnitentia, og kiemur
af Pœna, þad er / Straff / Pijna /

Pijna/Plaaga/Kvøl sem Hiartad plaagar/ pa Synden er giørd/ Oc po Doctores og Lærefedur heilagrar Kyrkiu / hafe hallded þetta Ord Poenitentia/bæde j Latinu Pijs tu og Dønsku Maale og kalla Poenitents/ þad er þetta Ord ecke svo proprium og eigenlegt sem vera ætte/hvad þad er skylldara tru arlausre Løgmaals Jdran / og hliodar meir uppa hana en sana Evangeliska Jdran. So er og lijka um. þad Nafn sem Metanoia heyt ur j voru Maale/ad þad vtlegst Jdran/þa er þad ecke sullt og ecke noog til ad vt skijra og skilia hvad sõn christeleg Jdran er. Þar stendr ad Judas hafe jdrast/en þ v' ecke su sana Jdran. Vm Esau stendur og ad hn̄ hafe jdrast. En þad Griska Orded Metanoia,eda Recipiscentia a Latinu/merk' Bot eda Betran/þar Madur betrar og bæter sig tekur annad Sinne fyrer sig/en han̄ hefur ædur haft. Þar fyrer maa Jdranen m̄z riettu kallast Yferboot eda Betran/ þar Madur betrar sitt illt Framferde/z fordast þad von da/sem han̄ hefur ædur giert. Nu þo ad þetta Ord Jdran giefe ecke fullan̄ Skilning

þessa

þessa Máls/og merke ecke añad eñ jem sagt er/ þa lætum vier þad ꝼ o merkia fullkomlegt Frafhvarf Syndaña/þegar Madur alvarlega og algiörlega snyr sier fra þvi von da til Guds/ Hviad so s seiger Augustinus. Qvid contentiosius qvam ubi de Recon- stat, certare de Nomine, Til hvørs er ad þrætta og kyfa um Nøfn eda Ord/ þegar Madur skilur Meining Málsins. Svo vill og S. Páll ad Meñ skule fordast Orda deilur og Spurningar/af hvørium ecke kiemur añad eñ Natur og þræta/ 2. Timoth. 2. Þar fyrer villum vier blyfa vid þetta Jdranar Nafn/og lætum hana heita fullkomlegt Frafhvarf Syndaña/þegar Madur snyr sier til Guds med riettre Tru.

Hvad er þa sönn og christeleg Jdran? Eda hvad kallast ad Jdrast riettelega? Þad er ad snwa sier til Guds/þegar Madur mz Angre og Trega Sorg og Hrygd jatar og medkieñer ad hañ hefur syndgast og illt giört/og er skielfdur j Hiarta og Samvitsku ottast og hrædest Guds Reide og Riettlæt is Doom j giegn Syndeñe/eñ trwer þo og

krefster

treyster uppa Rad og Myskun Guds/ og trwer fullkomlega ad þañ mune þyrer Christi Dauda ꝛ Pijnu þa Fyrergefning Synd dana/ og ad hans Blood mune þær aþþvo og plæna/ og ad Gud mune taka sig aptur j Sætt og Vinættu/ꝛ geþa sier Riettlæte og eilijfft Lijf/og setur sier þess vegna þyrer alvarlega ad þlya og fordast allt þad Gude er til Styggdar / asetjande sier ad þioona hønum/med Gudlegu og christelegu Framferde/og veita hønum nya Hlijdne. Snøgt ad seigia/ Jdran Jþerboot er ad snwa sier til Guds med Hiartans Hrygd og Angre Syndana vegna/og haþa þar med stadfasta TRV til JEsum Christum um Syndana Fyrergiefning/og asetia sier alvarlega þadan j fra ad liþa epter Guds Bodordū ꝛ Vilia.

Aþ þessu maa liooslega sia og læra/hvad þad er ad snwa sier um Yþertrodslum og Misgiørdū. Þviad eins lijka sem Vegþarande Meñ/þegar þeir þara Villt og ganga aþ riettum Veige/þa þiker þeim þyrerst og snwa sier allt þangad til þeir koma aptur a riettañ Veg hverium þeir sijdañ þylgia/ꝛ

vijkia

vyckla ecke af hønum þar til þeir koma þ tang
ad sem þeir ætla sier. Eins erum vier ge-
ingner af Guds Bodordum og Riettindū
og af Lyfsins Veige. Vier hofum Synd-
gast og giørt Otieck / Vier hofum vered
Ogudleger og erum fallner fra þier Drott-
enn/Dan. 9. Vier erum aller saman hvør
med ødrum andstyggeleger vordner/þar er
eingeñ sa ed gott giører/ ꝛ ecke eirn Ps. 14
Eñ þa snuum vier oss/ þegar vier af øllu
Hiarta og Augre Hugar /medkieñum vora
Synd ꝛ Eymd ꝛ mz Truoñe snýlyū ꝛ føllū
til Guds Nadar og Myskunar j Nafne Je
su Christi /hvør ad er sa riette Nadarstooll
og bidium um Fyrergiefning /og gørgum
ecke j Radum Ogudlegra/ og stondum ecke
a Veige Syndugra ꝛ sitium ecke þar Sp
ottarar sitia/helldur høfum Lyst a Løgmaa-
le Drottens / Psal. 1. Og i Hkiutm Footum
vorum fra illum Veige/ so vier kuñum ad
hallda Guds Bod/og giora hans Vilia/ꝛ
seigia med David/DROtten lat þad vera
mitt Hlutskipte/ad hallda þitt Løgmaal.

Ad þetta heyre til sannre Idran/ þad

vøkkar

voitar S. Paall til Ephesios / seigiande/ Ecke hafe þier so lært Christum/ef þier ha þed añars aþ hønum heyrt/hvørsu ad Hañ enden eru j JEsu / ad þier skulud aþleggia þañ gamla Mañeñ epter hans þorure Bre eytne/sm sig þordiarþar j Syrndum Villu doomsins/ og giøred ydur nya j ydar Hugs skots Siñe/ og jklæded þeim nya Mañens um sem epter Gude er skapadur/j sañarlegu Riettlæte og Heilagleika/ etc. Eph. 4. Hviad so sem Ambrosius seiger/ Vera Poe nitentia est cessare a Peccato, Pad er rie ett Jdran ad læta af Syndeñe. Item seig er so Esaias 55. Leited Drottens þa Ste und hañ lætur sig þiña/ækalled hañ a med añ hañ er nalægur / sa Ozudlege læte aþ sijnum Veige/og sa jllt hefur giort /aþ sijn um Hugrenum/og snwe sier til Drottens / þa mun hañ Miskuna hønum/og til vors Guds/hviad hia hønum er mykel Fyrergie efning. Og eñ seiger Oseas/ snw þu þier Jsrael til Drottens þijns Guds / hviad þu ert þalleñ vegna þiña Misgiørninga/Ose. 14.Taked þær Ord til ydar / & snwed ydr

til Drott

til Drottens/og seiged so til hans/Fyrergef oss vorar Synder/og giørdu oss gott / þa viliū vier þoornþæra þier Vra vorra Vara. Þesse er nu su þyrsta Greinen/hvad Jdranen er / og hvad þad er ad snwa sier þra sijnum Syndum og Misgiørningum.

II.

J hvøriu ad christeleg Jdran er þaleñ? Og hvøriar Greiner eda Parta hun hefur so Madur kuñe ad giøra riettu Jdran epter Spamañsins Rædum.

Aþ þessu sem nu er sagt/er hægt ad skilia / ad christeleg Jdran er þaleñ j þremur Greinum/og heþur þria Parta. Fyrsta er ANGUR og Hrelling Samvitskunnar/ Þar næst TRUEN/ Þad þridia kallast ny HLYDNE/eda Goodverk.

Ad riett og søñ Jdran sie komen j þessum þremur Greinum eda Pørtum/þad bevijsast j þessū Texta sem j Undverdu þessa Mals stendur. Þviad þar Spamadureñ seiger/ Giøred Jdran þyrer allar ydar Yfertrodslur og Misgiørder/ Þar heimter hañ fyrst Angur og Hrelling Hiartans/og vill vier

skulum

skulum Syrgia og Grata/og vera Hryggver/þess vegna/ ad vier hafum mz Syndum um styggt ꝫ mood gad Gud/ ꝫ vill ad vier skulum þar þ sundurryfia vor Hiartu enn ecke vor Klæde/Joel 2. Og enn seiger hann þramar/ Ka led þra ydur ydar Yfertrodslū mz hvoriū pier hafed Afvega geinged/þat vill hn̄ vier sku'um skata Syndena/ꝫ ford ast hana so sem Hoggorm/Syr. 21.

Enn þar hn̄ skipar/vier skulum snwa oss til Drottens/og loþar ad vorar Misgiørd er skule þa ecke verda oss til Falls/þa vill hann ad vier hoþum lyka annan Partinn Jordanarennar/ sem er Trauen til Guds Naadar og Myskunar/ man hvorrar Trwar/ eirgenn snyr sier til Guds/hulldr fordast hn̄ so 8 strangann og grimmann Dromara/ svo sem vier meigum sia og merkia af Dæme vorra fyrstu Forelldra/epter þad þau hoþdu syndgad adur enn þau heyrdu Fyrerheited um Kvinnunar Sæde/sem sundur skyllde molo Hoggormsins Hofud/Gen. 3. Enn þyrer Truna a Jesum Christum/hoþum vier Diorþung/ ꝫ þorum ad ganga j fullu Trauste til hn̄s

og til

og til þeirrar Nadar j hvørre vier stondum og kollum Abba elskulege Fader / Rom. 8. Fyrer soddan Trw alleina faaum vier og ed lunst Fyrergiefning Syndanna / Hvad hver sem trwer og verdur skijrdur / hann skal verda Saluhoolpenn / enn hver ecke trwer / skal verda fordæmdur / Mar. 16. Ad auk þessa þar Gud bijdur ad vier skulum giora oss eitt nytt Hiarta / og eirn nyan Anda / þar meinar hann og vill hafa þann þridia Partinn Idranarennar / sem er eitt nytt Framferde / i nyu Hlijdne / so ad vier nu giorum vort Hiarta og Hugskot / og so sem nyar Skiepnur j Jesu Christo / Gal. 6. Lifum nyan Lifnad epter Guds Bodordum og Vilia. Hier heitum vier lioosleg a þria Parta Idranarennar.

J sama Mata skrifar S. Paall Act. 26. ad Drottenn Jesus hafe sagt til hans. Jeg sende þig wt til Heidenna Pioodar / þra Augum upp ad lúka / so þær giore Yferboot / og snwe sier til Guds / og giore verdug Verk Jdranarennar. Hier sieaum vier enn þessa þria Parta Jdranarennar.

Þetta hid sama sem nu er kalad / um þriar

Ereiner eda Parta dyristelegrar Jdranar og Yberbootar / þad sium vier j Eptertæmiũ þeirra sem alvarlega haba smved sier til Gudꝺs / og haba giort saña Jdran ꝛ Yberboot. David þa hann var fallen j Hoordoom og Mañdrap / og þa hann vard auḱstadur aþ Sꝺmamiñenum Nathan / þa medgieck hann j fyrstu siña Synd og Sekt med Hiartans Hugarangre / og sagde / Jeg hebe Syndgad j moote Drottne / 2. Reg. 12. Og j Psalmenum seiger hañ / Jeg medkieñe minn Misgiørning / og miñ Synd er mier ætijd fyrer Augum / Psal. 51. Sijdañ seigest hann vilia ræra Gude j Foorn harmþrungen Anda / og sundurknosad Hiarta / og þad sie þad O, sted sem Gude sie þægelegt. Sømuleidis þa hann haþde taled Foolked / og Guds Reide var hm tilsøgd og bodud / þa sagde hñ / miøg þreynger ad mier / 2. Reg. 24.

Sijra Trw med hvørre hañ forliet sig uppa Nad og Mijskun Guds / liet hñ j lioose j siñe Bæñ / þar hañ seiger / Gud Myskuna þu mier epter mykillre Mijskun þiñe ꝛ afplaana miña Synd epter Fiølda Mijsk

unsemdꝫ

unsemda piña/Psal. 51. Item/aþleys þu mig med Ysopo (þad er med Jesu Christi Bloode) þviad Paskalambsins Blood/hvoriu stockt var med Ysop þraman a Dyrustafe Hwssens a mæal Jsraels Sona/þ vᵗ Figura ꝛ Merking Jesu Christi Blods) ꝛ mun eg hreirn vᵉda (seiger David) ꝛ þvo þu mig/þa mun eg hvÿtꝛ vᵉda ẽ Snioor.

Hans nya Hlÿdne eda nÿtt Framferde ꝛ Godverk siañ vier og merkium aþ þvi sim hann bidur/ad Gud vilie skapa eitt hreint Hiarta j hønum/og gieþa hønum eirn nyañ (stødugañ) Anda og ecke kasta hønum þra sÿnu Auglite /og ecke taka sinn heilaga Anda fra hønum /helldur upplæta hans Varer/so ad hans Muñur meige boda Dyrd Drottens. Item/þegar hañ bÿdur sig til ad hañ vilie kienna Ranglætum Guds Gøtu og Veg/ svo þeir Syndugu snwe sier til Guds. Þetta hlÿder uppa nÿtt Framferde eda nya Hlÿdne / sem er þridie Partur Jdrañareñar.

Eins og hid sama er ad sia j Epterdæme Adams/þviad þegar hans Augu voru nu

open orden / og hann sa ad hañ var nak
eñ / og heyrde reiduglega Rødd DRottens
þa vard hñ skielfdur og hryggur / & hrædd
est Guds Reide / Gen. 3. Eñ sem hñ heyr
de Guds Naadarsamlegt Fyrerheit um̄ Sæ
de Kviñuñar sem sundurmola skyllde Hegg
ormsins Høfud / þa hrestist aptur Hugur
hans / og hñ trwde þvi Fyrerheite / & þieck
þar af fulla Hugsvølun og Huggun j giegn
siñe Synd / Hrædslu og Skielfingu / og hef
ur so vissulega þioonad Gude & dyrkad hñ
med heilagre Hlydne / alla sijna Lijfdaga upp
fra þvi.

Su bersynduga Kviñan hia Gudspialla
mañenum Luc. 10. Þegar hun heyrde Ch
risti Evangelium / sem̄ kallade alla Synduga
til Idranar / lofade þeim Naad og Myskun /
þa hefur hun med sijnum grætande Tarū
lated j lioose sitt Hiartans Angur og Tr
ega og Skielfing Samvitskuñar / siña Sy
nda vegna og gudlegrar Riettlætis Reide /
lijka eirnenn þad Hatur og þa Andstygd sem̄
hun hafde þa til siña Synda. Truna læt
ur hun j lioose þar med / ad hun fer til Ch

ristum

ristum og helldur hañ ad vera þañ sama sm̃ komenn er ad giøra Holpna alla þa sem eru kynder og tapader. Vm̃ Avøxtenn Trwar ennar og nya Nlÿdne eda Verkeñ good/bera Vikne hennar Gierningar og su Þioonusta sem hun veitte Christo/þviad hun væter hans Fætur med sijnū Tarum/og þur kar þa med sijnum Harlockum / kysser þa og smyr þa med velluktande Smyrslum. Þar fyrer seiger Jesus ad hennar Trw hafe hialpad heñe/og ad heñe sie margar Synder fyrergiefnar/þvi hun elskade myked.

Ræningiñ a Krossenum medkieñer berlega sijnar Synder / og af þvi hañ avijtar sinn Stallbroodur fyrer þad hañ ottast ecke Gud og hrædest ecke hans Reide/seigiande/ Ad þeir þae makleg Giolld siña Giørda/þa er þar af berlega lioost/ad hñ hefur hafft j sijnu Hiarta Angur og Skielfing Samvitskunnar. Þar næst akallar hann Christum af fanre Trw/og bidur hañ sie sijn Minningar þa hañ kiemur j sitt Rijke/ og þegar hann heyrer Naadar Fyrerheit Christi/ j Dag skalltu vera med mier j Paradijs / þa

verdur hañ aþ Hiarta feigeñ og gladur / z gieþur sig til Frids. Hlydne og Þacklæte vid Christum / og Kiærleika til Naunganß lætur hañ j Liose þar med / ad hañ forsvar ar Christum og hans Sakleyse / og tilbidur hañ / z ævrkar siñ Naunga / viliande þar med þiena hønum.

Snøgt ad seigia / Manassies Kongur / Daniel / S. Petur / sa fortapade Sonur / z aller adrer Guds Utvalder sem giørt hafa rietta og saña Idran / þeir bera Vitne med sijnum Epterdæmum / Ad christeleg Yfer- boot og Idran sie komen j þessum þremur Partum / þeir nu eru upptalder / sem er / Angur og Idran / Hrædsla og Skielfing Samvitskuñar / Þar næst Truen til Guds / og ein ny Hlydne / sem ødru Nafne kall ast Goodverk / og þo svo sie / einer og adrer hafe adra Meining uñ christelega Idran þa eigum vier ad læta þa fara og blyfa vid þeña Saluhialpar Lærdoom.

Þapistar hafa med oss þañ fyrsta Part eñ Idranareñar / sem er Sorg og Angist / Hrygd og Trege og Skielfing Samvitsk

ustar. Þat næst er þeirra Jatning og Skriptargangur/ad telia fram allar Synder/meinande sig þar med ad forþiena Fyrergiefning Syndana/ad nockru deile. Þann þridia Part Idranarennar kalla þeir Satisfactionem, þ er Fullnadar Giꝛd/Boot eda Bitalingur fyrer Syndernar / þad eru Goodverken. Þesse Lærdoomur er rangur / hier verdur ecke med einu Orde gieted Trwarennar a Gud og Medalgangarans Jesu Christi/ fyrer hvorn alleina/ enn hvorke fyrer Skriptargang/nie nockur Goodverk Syndernar verda fyrergiefnar/sem liooſt er af þvi nu hefur sagt vered. Eru og eirninn nockrer þeir sem þad vilia draga af S. Pals Ordum/Rom. 6. Col. 2. Eph. 4. ad christeleg Idranar Yfirboot hafe ecke nema tvær Greiner/ enn þad sama stendur j ongvann Maata j moote þessum Lærdoome/ af þvi ad Postulenn bindur þad saman j tveimur Ordum sem vier hofum þriu Ord / hann kallar/nefner/ þ fyrsta sem sanna Idran ahrærer / Mortificationem Carnis/þ er /Deyding Hollldsins. Þad annad kallar hann

Vivificationem Spiritus/ þad er/ Lijfgan Andans. Hier epter taka nockrer og skilia þetta svo/ ad Idraneñ hafe ecke nema tvær Greiner/ þessar sem nu eru nefndar/ eñ þeir skilia ecke riett Postulans Ord/ Mortificatio, Holldsins Deyding/ er ecke añad eñ ad þeckia/ jata og medkieña sijna Synd/ hafa Angur og Hrelling j Hiarta ⁊ Samvitsku hrædast Guds Doom / Reide og Hefsing Syndaña vegna/ og hafa Natur og Andstygd a giørdum Syndum/ ⁊ fordast þær. Þetta allt heyrer til fyrsta Parte Idraareñ ar/ sem nu hefur vered umtalad.

Eñ Vivificatio/ Lijfgun Andans/ hun er komeñ j Kyñingu Gudlegrar Nadar og Myskunar/ ad Madur veit ad Gud er Nadugur og Myskunsamur/ og trwer þvi fullkomlega/ ad hañ fyrergiefe sier Synderhar/ ꝼ Jesu Christi Nafns Saker/ uppkveiker j Hiørtum Frid og Føgnud/ af þvi hñ veit Gud er nu ordeñ Nadugur/ og ad JEsus elskar oss/ og hreinsar oss af Syndunum j sijnu Bloode/ Openb. 1. Þetta er nu su lifande Trwen/ hvor oss riettlæta giør

er. Af

er. Af þessare Trune framflytur brennande Aast og Gyrnd ꝛ Astundan til ad vekia Gude saña Nyiune / og þioona honum j Heilagleika og Riettlæte / Luc. 1. Og flyia ꝛ fordast Syndena / hvad allt ad heyrer til nyrre Nyiune / edur nyum Lifnade. Þañen heitur Vivificatio, Lyffgun Andans / sñe ad hallda þær seirne Greiner Idranarennar þvi eru S. Paals Ord vorre Meiningu i allañ Mata samhlioda.

Og med þvi ad nooglega er bevijsad / slatt og stødugt giørt / med Vitnisburdum og Eptirdæmum heilagrar Ritningar / ad søñ Idran sie komen j þessum þremur Greinum / þar byrer skal hvør christiñ Madur sa sem riettelega og alvarlega vill snua sier til Guds / hafa þessar þriar Greiner sier j Hiarta / og læta þær þar finast. Og uppa þad ad hvør Madur kuñe audvelldlega þetta ad giøra j Otta Drottens / og vita hvad hvør Partur Idranareñar utkrefur og heimter / þar uñ vil eg frameigis j þessare Rædu tala og skrifa / so Meñ mætti þvi helldur uppvekiast til Heilsusamleg

rar Idranar og Yferbootar. Þvi hvad stodar þad/þo eirn vite hvad Idranen er/ eda hvad marga Parta hun hafe ef hũ vill ecke betra sig/og giøra Idrann

I. Vm Idranar Angred/ sem er Fyrste Partur Idranarenar.

Fyrste Partur Idranarenar/og þad fyrsta j hvørium christeleg Yfberboot og Idran er komen/ kallast a Latinu Contritio / og kiemur af Contero /eg sundurmola/ j sundurslete/ z er þvi Contritio/Sundursleiting/Sundurmolã/Hvør Ord ad tekẽ eru wr heilagre Ritningu/þviad j stønũ Idran at Psalmũ 51. z 34. kallar David Cor contritum/ eitt sundurmolad sundurknosad sundursleiged/sörgfullt Hiarta/z angrad añ Anda. Ezechias seigs j sine Bæn/ Sicut Leo contrivit omnia Ossa mea/Hann hefur mared j sundur øll mijn Bein/so sem Leon. Hia Spamanenum Esaia seigest/ ad sa hafe sundurknosadañ Anda/sem riette legã lætur sig angra sijnar Synder / Es. 38. Þetta talar Ritningen so sem j Eptet lijkingu

lÿkingu / um̃ þa Nlute sem j sundurmolast eda steytast j Mortara / eda j sundurmolast med Kvørn / eda sundurslæst med Sleggu. Þviad lÿka so sem þeim Nlut geingur / sem j sundur verdur sleigen̄ eda moladur / eda þeim Beinum sem med grim̃legum Leona Tønum verda j sundurmaren̄ / so alÿka eins geingur þess Mans Niarta / Sal z Sam vitsku / sem riettelega þim̃ur med sier j sÿnu Niarta Andstygd z Þunga z Margfiolda Syndan̄a / Ogn og Skielßing Guds Grim dar Reide og hans Rietklætis / og er þar þ meir Angrmadur Sorgbitin̄ og hrædder / en̄ nockur Madur kun̄e þra ad skÿra.

Þvi sa same Madur hefur øngva Neil brygde j sÿnu Nollde vegna Guds Nootun ar / og ei helldur Frid j sÿnum Beinum / veg na sin̄a Synda / Psalm. 38. Hans Niarta er j hans Lÿkama sem brædt Vax / Psal. 22. Hans Kraptar eru uppþornader eins og Skiel / og Pÿlur hins Almattuga standa j hønum / og þeirra Grimd wtsÿgur hn̄s An da / So ad allt hvad med hønum er og vera ætte slatt og stødugt / þad er Veikt og Van

megna/eins og þad være j Mortara mar, ed/eda med Leons Tõnum sundurmared z molad/Job. 6.

So er nu Idranareñar Angrid ecke ann ad/eñ þegar Madur j Hiarta z Samvitsku siñe riettelega þiñur og kieñer til siña hræde legra Synda/ og Guds Riettlætis grim̃legrar Reide og Reþsingar sem yfer hönum hanger Syndaña vegna / og er þar þyrer hræddur og skielþdur j siñe Samvitsku/ og jdrast med Hiartans Angre og Hrygd / ad hann hefur illt giört/ og villde þeigenn giarna ad þad være ogiört/og hefur Hest og Natur a Syndeñe/svo sem a ödrum þeim Hlut sem er Andstiggelegur og Svivirdelegur. Þaneñ er nu hattad þem þyrsta Parte Idranareñar /sem kallast Idranar Angur/þviad hvör sim̃ vill giöra saña Idran og hafa riett Angur j sinu Hiarta Syndaña vegna/ hañ skal giöra þioora Hlute/ hvörier ad eru so sem þioorar Tröppur/eda Skarer/ um̃ hvöriar hñverdur upp ad stiga fra Daudanũ til Lyfsins og Ervareñar.

Fyrsta Stig eda Trappa.

Fyrst

Fyrst skal hann riettelega þeckia sijrar Synder/ yper vega þær j sijnu Hiarta/ draga ecke Fiødur yper þær/ hugleida hvad margar og myklar þær eru / jatande þær fyrer Gude med Hiartans Audmykt og Lijtelæte/ og jafta sig maklegañ under hans Reide og Riettlætis Refsing/ ef ad hañ villde epter vorū Verkum vid oss høndla. Hviad ef vier vil ium þiña Nad hia Gude/ þa hliootum vier ad jata og medkieña vorar Synder og rietta Refsing Syndaña s vier høfū forþient / hviad eingeñ sa sem ecke kieñer til siña Sara/ sleyter myked uñ Læknarann/ so sem eirn sagde/ Si Morbus contemnitur Medicus non qværitur, Forsmaae Madur siñ Siukdom/ sijn Saar/ hañ sleyter ecke uñ Læknarañ. Svo jngr eingenn sier til Guds af Hiarta/ og ei helldur bidur nockur uñ Nad j Christi Nafne/ nema hann adur þecke og hugleide Þyngd og Stærd siña Synda og siñ Veikleika/ og þiñe hvør su allt hans Høfud er (so sem Spamadur eñ seiger) siukt/ Hiartad þreytt/ og eckert Heilbrygdt a hønum fra Hvirfle til Ilia

og þar er ecke añad enn Saar og Beniar/ Kaun og Kyle/fullt af Nolldfwa/Esa. 1. Pader ad skilia/hañ hafe eckert Rietklæte øngva Forþienan fram ad bera fyrer Gud og eckert añad eñ þungar og stoorar Synd er/so ad øll hans Nattura/ allt hans Athæfe og Framferde sie fyrer Gude Strøffunar vert og fordæmanlegt. Hviad Gud tekur øngvan til Nadar/nema þui ad eins hañ med Hiartans Audmykt og Tiltrwe[?] læte jate sijnar Synder/so sem kieñer hiñ heilage Johñes Postule seigjande/1. Joh. 1. Ef ad vier medkieñum vorar Synder/ þa er hañ trwr og Riettlatur/og fyrergiefur oss þær/z hreinsar oss af ollu Rang læte. Ef ad vier seigium ad vier hefum ecke Synd/þa giørum vier hañ ad Lygara og hñs Ord eru þa ecke med oss. Og sialfur Christur seiger so/Eg er ecke komeñ ad kalla Riettlaata (þad eru þeir sem þykiast vera Riettlater og ecke audmiuklega medkienna fyrer Gude sijnar Synder) helldur syndnga til Jdranar/Matth. 9. Hier þ seiger so Augustinus/ Amiss â Confessione Pec-

one Peccati, non eſt locus Miſericordiæ
Hvar hellſt ad vantar Vidurkieñing Synd
areñar / par hefur Myſkuneñ eckert Rwm.
Item ſeiger hañ j odrum Stad / Jeg droo
ecke dulur a mijna Synd / helldur liet eg ha=
na j lioose / ſo ad þu DRotteñ hylier hana.
Þviad þegar Madur j lioose lætur ſijnar
Synder þyrer Drottne / þa hylur Gud
þær / Eñ þegar Madur hylur þær / þa op=
enberar Gud þær. Þegar Madur med=
kieñer / geingur vid / þa fyrergieþur Gud.
So eigum Vier nu yþer allt añad þram̃
ad audmykia oſſ fyrer Guds Auglite / og
jata og medkieña vorar Synder og Mis=
giørder ſem David giørde / þa hañ bad Gud
ſeigiande / Pſalm. 51. Myſkuna þu mier
Drotteñ / þviad eg medgeing mijnar Mis
giørder / og mijnar Synder eru alla Tijma
mier þyrer Sioonum / þier einum heþe eg
a moote giørt / og giørt illt fyrer þijnu
Auglite / þu heþur riett j þijnum Ordum /
og hefur ſañara / þa Meñ dæma um̃ þig /
Sia / eg er þæddur aþ ſyndſamlegu Sæde
og j Syndenne heþur mijn Mooder teked

vid mier.

vid mier. Soddañ Dæme hefum vier hia þeim þortapada Syne/ Luc. 15. Og pleyt um ødrum Guds Børnum. Fader (seiger hañ) jeg hef syndgast j Nimeneñ og fyrer þier / og er ei verdugur ad nefnast þinn Sonur.

Soddañ Kyñing Syndareñar/ og hana med þeim hætte ad jata og medkienna/ þad kiemur af Predikun og Reyrn Guds heilaga Løgmaals / so sem vottar S. Paall Rom. 3. seigiande/ Fyrer Løgmaaled kiemur Kyñing Syndareñar. Item/Jeg þeckte ecke Syndena nema ꝥ Løgmaaled/Rom.7 Item/Løgmaaled er Syndareñar Kraptur 1. Cor. 15. Hvad Guds heilaga Løgmaal er eirn Riettlætis Regla/sem vysar oss hvad riett er eda rangt/hvad vier skulum giøra eda lata ogiørt/hvad Gude er þægelegt / eda ecke þægelegt. Hier af kiemur þad/hvørt þad er Þaraner/Syrnder/Ord eda Giørder/sem ecke Samhliooda vid þessa Regluna/sem er Guds Løgmaal/þad er allt Synd/hvar med Gud verdur storlega stygdur og modgadur.

Nu er allt Løgmaled innefaled j þeim tv eimur Bodordum / Þu skallt elska Drottenn Gud þinn / af øllu Hiarta þijnu / og af allre Saal þinne / af øllu Hugskote þijnu / og af øllum Mætte og Megne þijnu / Og þu skallt elska þinn Naunga so sem sialfann þig / Matth. 22. Luc. 19. Þetta seirna Bodord ed vtskijrer Christur svo / Allt þad sem þier vilied ad Mennerner skule giøra ydur / þad sama giøred þeim / Matth. 7. Luc. 6. Og þeir sem þetta hallda / þeim lofar Løgmaled Blessan og eilijfu Lijfe / svo sem Ritningen vottar seigiande / Sa Madur sem þad giører hann skal lifa þar af / Ezech. 20. Item / ef þu villt jnganga j Lijfed / þa halltu Bodordenn / Matth. 19. Item / giør þu þad / og muntu lifa / Luc. 10.

Hier af er Auglioft / ad allt þad sem er j moote Ast og Elsku Guds og Naungans / þad er j Guds Løgmaale fyrerboded / og er þ Gude ein andstyggeleg Synd / þo ad þad sie ecke med berum Ordum / eda med eigenlegu Nafne fyrerboded. Og þar þvert a moote allt þad sem samhlioodande er vid Elsku Gu-

ds og Naungaus/ þad er allt j Logmalinu boded og biþalad/ þo þ sie ecke Nafnkient.

Eñ hier er ad Hugleida/ hvilǩa Afiþone Guds Logmaal heimter ad Mañenum hid jñra og hid ytra/ þad er soddañ Afiþone/ sem er 1. Hrein og klaar/ an alltar Syndar og Saurgunar. 2. Fullkomleg j øllum Greinum/ svo þar vante øngvañ Hlut uppa/ 3. Þendanleg/ an alltar Hindranar/ svo alldrei liñe. 4. Andleg/ þyrer utan alla Holldlega Affectus Gyrndar og Fleckaner. Soddañ Afiþone heimter og kreþur Guds Logmal af hverium Mañe.

Ei þegar vier søkium til ad yþervega og rañsaka vorar Huganer Ord og Giørder/ epter Logmalsins Reglu/ z. setia vora Sam vitsku til Doomara j þessu Maale/ þa þiñum vier og reynum/ ad vier høþum ecke allteinasta syndgad og giørt jllt og vered Ogud leger/ Dan. 9. hafande j margann Maata geinged aþ Guds Bodordum og Rietkindū so þar er eingeñ aþ oss sem Logmaled helldur. Helldur þiñum vier þad og eirneñ / ad su Afiþonen sem vier berum oss Logmalenu

ad veita

ad veita/hun hefur ferfallda Vanart/ eda Bioora Lestu/sem er þvert j moote þeim fi-oorum Kostum ad uthefndum/sem Gud he-imter og hafa vill af øllum Mañeñum j An da og Lijkama.

1. Þviad fyrst erum vier sauruger/af þvi vier erum fæder af syndsamlegu Sæde/ z j Syndum erū vier j Moodurlijfe gietner Psalm. 51. Hvør vill fiña (seiger Job) hreint j hia þm ohreinu? Job. 14. Þad er so omøgulegt sem ad ausa hreint z klaart Vatn af einum saurugum opecktar Bruñe eins eru vor Verk og vorar Giørder fyrer Guds Auglite saurugar og ohreinar.

2. Þar næst er vor Hlijdne ofullkomleg/ og nær hvørge nærre ad þvi Marke og Maale sem Guds Løgmaal setur oss fyrer. Þvi nær Madur ber sig ad/þad besta hann kañ og gietur / þa geingur þad svo til sem Syrach seiger 18. Ad þad er þa valla byr-iad/og þegar hñ hyggur/ad hñ hafe þ full giørt/þa vantar þo eñ miøg myked þar a.

3. Vor Hlijdne er og eitt neñ stuttt og skam-viñ/varer ecke leinge/og forhindrast j mar

añ Maata af voru Hollde ꝛ Bloode ꝛ Natt urligū Veikleika/so ꝛ lyka aþ Dieþlerū ꝛ Heimenū/ꝛ þvi fleyra sem til er/Medlæte þessa Heims/ Kross og Mootgaangur ꝛ añ ad þvilykt. So ad þo vier giørum nockud gott epter Vilia Guds/þa þollum vier ſt ar aptur j Syndena. Þar þyrer seiger og Salomon/Prov. 14. Ad sa Riettlaate falle siøsiñum (þad er opsiñis) a Deigenum. Þvi þar er eingeñ sa Madur a Jørduñe/ sem er Riettlaatur/og giøre gott svo hañ Syndge ecke og þalle/ Predik. B. 7.

4. Er ꝛ vor Nłtdne sem vier veitum Leg maalenu / fleckud med mørgum holldlegum Fysnum og Girndum/svo vier meigum vel seigia sem S. Paall sagde Rom. 7. Eg veit ad j mier (þad er j miñu Hollđi) byr eckert gott/Viliann hef eg (ad giøra þid gooda) enn ad fullkomna þad/ þ giet eg ecke/þvi þad þid gooda sem eg vil giøra/ þad giøri eg ecke/Eñ þad jlla sm̄ eg vil ecke /þad giøri eg. Þvi vier vitum ad Legmaalid er Andligt eñ eg er Holldligur / selldur under Syndena. Þessu er Samhliooda þad. Skrif

ad er/

ad er/Nugskot og Siñe Mannlegs Hiarta er Hreckviꝭt pra Ungdoome/Gen. 8.

Sie nu vort Riettlæte og su Nlyðnen sem vier veitū Løgmaalenu fleckud med soꝛd añ Løstum og Lytum/ hvørneñ vilium vier þa standast þyrer Guds Riettlætis Doome med vorum stoorum og andstyggelegū Syn dum/sem eru fleyre eñ Hær a Høpde voru og fleyre eñ Sandur a Siaþarbotne/ med hvørium vier høfum geinged af Guds Bod ordum: Sie vort Riettlæte þ Gude Andstygd/hvad eru þa Synderna: þad er so sem Job seiger 9. Engeñ Madur kañ med sijnu Riettlæte ad standast þyrer Gude/Ha se Gud Lyst ad gaanga j Riett vid hañ/þa kañ hañ ecke ad svara hønum einu Orde til Þusund/helldur er allt vor Nattura /allt vort Athæfe og Framferde j hans Auglite stroffunarlegt ꝛ fordæmanlegt. S. Bern hardus seig² so/Hvad er allt vort Riettlæte þyrer Gude: Er þ ecke epter Spaamann⸗ sins Ordum/ so sem eitt Oheckar saurug⸗ ur Leppꝛ: Esa. 64. Og eþ riettur Doom ur skal gaanga a vort Riettlæte/ þa er þad

ecke utañ Ranglæte/ og ef Riettlætid vort kañ ecke ad veita sier Forsvar/hvad vill þa verda af Syndum vorum? Þad ser hier eins og S. Gregorius skrifar / Humana Iustitia comparata divinæ Iustitiæ, est Iniustitia, qvia & Lucerna in Tenebris ful gere cernitur, sed in solis radio posita tenebratur, &c. Ef ad Mannlegt Riettlæte er bored saman vid Guddomlegt Riettlæti/þa er þad Ranglæte / Lycktin giefur nockra Birtu af sier j Myrkrinu/enn læter þu hana j Soolargeislan/ þa er hennar Birta ecke par.

Þañeñ kieñer oss nu Guds Logmaal / ad j Guds Auglite er þad allt Synd og Svivirding sem vier førū med/og jafnvel vort skærsta Riettlæte/ og vor meste Helgedoomur/og ad eckert Holld kuñe ad vera Riettlæ't med Verkum Logmalsins fyrer Gude/ Rom. 3. Hvi hvad er Madurinn ad hañ skule vera hreinn / seiger Job 15. Og ad sa skule vera Riettlætur sem fædist af Konuñe? Sia þar er eingeñ Ostraffanlegur a medal hans heilagra /og Himnarner erū

er eru ecke hrëiner fyrer Honum / Hvad myklu framar er þa Madureñ þyrer honū andstyggelegur og þægeingelegur / sem dreckur j sig Ranglætid eins og Vatn?

Hvad er þa hier til Rada j soddañ Eymd og Deþnumi? Ecke añad eñ þetta / ad hver ein Madur jate / z medkieñe sijnar Synder / so sem ædur er sagt / og sturist þeirra aff ollu Hiarta / med Angre og Idran / og bidie Gud um̄ Nad og Fyrergiefning / og treyste ecki uppa Riettlæte sinna eigenlegra Verka / helldr uppa Nad og Mylldun Guds / ꝼ Arnan og Medalgøngu Grædarans IESV Christi. Eñ sie þad nockud gott / ad eirn eda añar hefur giort / eda kañ ad giora / þa seigium so sem Christur kieñer oss j Gudspiallenu / Vier erum onyter þræler / og giørdum þad eina vier æfttum ad giora. Og er þetta ꝥ fyrsta Stig eda Trappa til sañrar Idranar.

Añur Trappa ad þeckia og þiona Guds Reide.

Þar næst skal so Madur sem alvarlega vill Syndaña jdrast / riettelega ꝥ eckia Guds Re

 ide og

ide og Riettlætis Dóm̄i j giegn Syndunū og hafa j sijnu Hiarta og Samviskunni Otta Hrædslu og Skielfing vegna Guddoomleg rar Reide og Refsingar. Hvad nær þu hyr ar um̄ Syndena/ þa ættu þar jafnfram̄t m; /ad hyra um̄ hvad þu hefur forþient/ og forskulldad med Syndeñe/sem er eilijf ur Daude og eilijf Fyrerdæming/med oend anlegum ofeigianlegum Helvijtis Kvølum og Pijslum/ Þetta leider Syndeñ epter sier/og þetta fylger Syndeñe eins og Skuggenn Lijkamanum. Non nos finit Deus impuni ta habere Peccata, seiger Augustinus/ Gud lætur oß ecke hafa Syndernar O refsiar.

Þesse Kyñing Gudlegrar Reide og Ref singar fyrer Syndernar/kiemur og eirniñ af Løgmalsins Predikan/ þviad Løgmaled kieñer/ad Gud:e. Mis lijke allt Ogudlegt Fr amferde og Athæfe/og hñ sie eirn uppbreñ ande Elldur/og sterkur Vandlætare (sijns Løgmals) sem vitiar a Børnunum Illsku Fedrañа j þridia og fiorda Lid/Exod. 20. Og ad hrædelegt sie ad falla j lifanda Guds

Hendur/

Nendur/Hebr. 10. Hviad Elldur er kveik-
tur j hűs Grimd/sem brenna skal allt til hins
nedsta Helvitis/Deut. 32. Stormur Dr-
ottens mun koma med Grimd/og eitt hr-
ædelegur Hvirfilvindur sem falla mun yf-
er Høfud þeirra Oguðlegu/og hans Grimd
skal ecke lata af/fyrr en hun hefur giørt
og vtriett allt þad hann hefur j Sinne (mo-
te þeim Ohlydnu) Jerem. 23.

J sama Mata avitiar Løgmaaled oss/
hvilijka Refsing vier hefum forskulldad/
fyrst þad vier høfum syndgt Gud og brotid
af hans Bodordum/ þvi so stendur skrifad
Bølvadur er hann sem ecke uppfyller og hellt
dur allt þad j Løgmaalenu skrifad stendur/
Deut 27. Þad eru aller þeir sem ecke vei-
ta Løgmaalenu soddann Hlijdne fullkomlega
sem ad dur var umm talad/og þad ecki halldra
uppa minsta Punct og Prik/þeir eru Si-
undlega og Eilijflega Bølvader/og fra Gu-
de ræker og rekner. Grimd og Reide Guds
blijfur yfer þeim/oll Plaga og Pijna Ey-
md og Olucka sem j Heiminum er eda vefn-
ast kann/er fra Stundlegt Straff/og þeir

eru undergefner Diøfulsins Grimd/og Da-udans Vallde og Heimsins Kvølum og Pijslum ad eilifu. Þar fyrer skrifar svo S. Pall Rom. 4. Ad Løgmaled verkar ecke nema Reide/Hvad þad klagar yfer Synd-enne/og fordæmer hana/og bodar Guds Re-ide øllum þeim sem hana drygia.

Þetta er nu þad annad Stigid eda ønnur Trappan sem sa Synduge skal uppstiga/ad hann af Løgmalinu þecker og finnur Gu-ds Reide og Refsing/giefur sig Sekann og Skylldugann þar under/skielfest og hræd-est þess vegna / svo sem vier siaum David hefur giort/þar fyrer skulum vier aller se-gia med honum/Drottenn Straffa mig ec-ke j þinne Reidi / og refsa mier ecke j þinne Grimd. Drottenn hialpa mier/ þuiad eg er Veikur/Heilbrygdann giør þu mig Drottinn þuiad mijn Bein eru skialfandi/Psal. 6. Mitt Hiarta er Sorgbitid j mijnu Lijfe/ Daudans Hrædsla er fallinn yfer mig/Otte & Skielfing eru komin yfer mig/& Myrk-urinn hylia mig/Ps. 55. Jeg hrædest þig/so ad eg skielf a mijnum Beinum/ og eg er

hræddur

hræddur fyrer þinum Doome / Ps. 119.
Ad auk þessa ba eigū vier ad gufa Loff og Prijs Guds Riet.læte/og haus Aukfin gum/sem hañ leggur a oss/Mega þar eki a mooti/lyda þad Polinmoodlega/og eign ast Sæler vorar j Polinmædi og gefa oss alla Skulldena/og seigia med Ræningian um / Vid tokum makleg Giolld fyrer ockar Giordir/ Luc. 23. Og med Michea Spamañe/Jeg hef Syndgast/þui er mak ligt ad eg beri Reidi Drottins/Mich.7. Itm/mz David/Drottin/Riettlatur ertu og riettur og sañer eru þiner Doomar. Psalm. 11.

Pridia Trappa/ ad bera Angur og Tr ega Syndañа vegna.

J þridiu Grein skal sa sem giora vill ri etta Jdran/eki alleina jata og medkienna sinar Synder/ og kañast vid Guds Reide/ helldur og so eirniñ þar med syrgia og gr ata sinar Synder og Misgiörder/og giora sem Spamadurinñ Joel býdur/ad snua sier til Drottins af öllu Hiarta med Föstum/ med Grati og Harme/og sundursliita sitt

Hiarta/

Hiarta/en ecki sijn Klæde/Joel 2. Hviad lijka sem vier byrergiefum ogiarna þm oss hefur mykid a moote giørt/nema þviad eis nu han þykist ofgiørt hafa. So vill Gud ecke helldur byrergiefa nockrum Manne hns Synder / nema hn alvarliga og af Hiarta syrge og grate þad han hefur illa giørt/ ad þad angre han af øllu Hiarta med hvoriu han hefur forsied sig/og Gud til Reide reitt/svo sem Gud sialfur giefur þetta til Kyñingar hia Spamañinu Esa. 66. þar han seiger/Jeg lijt a hin Fatæka/ og til hans sem hefur sundurknosadan Anda/ og er hrædur byrer mijnu Ordi/ þad er/ Eg er Nadugur þm sin ecki stoolar uppa sialfan sig/helldur medkiener sin andligann Fatækdoom og sijnar stoorar Synder/og er þar byrer hryggur/skielfdur/ ꝛ hrædist þa Synda Hefsing og Reidi sm eg j mijnu Ordi læt tilsegia og boda vegna Syndaña. Fyrer þessa Grein syngur so Psalmaskalldid/Drottin er nalægur øllum þeim sm hafa hrygdarfullt Hiarta / og frelsar þa sin Sorgbitner eru j Huganu / Ps. 34

Hier

Her á moote seiger Postulin / ad Gud stan de j gégn þeim Dramblatu / 1. Pet. 5. Pad er / þeim sem eru stollter / Athugalauser og diarfer j þeirra Hreckvijsse / og jafnast hvorke j Hug nie Hiarta / ad þr hafa brotid af Guds Bodordū. Sijster jnna sier ecke / giora øngva riettra Jdran / þuiad sú Hrygd sem er af Gude / hun verkar Yfirboot og Jdran til Saluhialpar / 2. Cor. 7. Gudrækelig Hrygd (sem fyrr var umtalad) hun tilbyr Manninn / og kienntur honum til ad leita Raads og Hialpar j mote sine Synd og Eymd / so hañ skule ecke j þenne deya og fordiarfast eilijflega / Helld ur fyrer Truna a Jesum Christum / snwa sier til Guds / og bidia hañ um Naadena / eñ ecke Riettiñ. Hvar soddan Gudrækelegt Angur Syndaña vegna / temprad med Truñe ecke finst / þar kañ ecke helldur ad vera Jdran til Saluhialpar. Þar fyrer seiger so S. Bernhardus / Bonæ sunt Lacrymæ si Christum agnoscas, Grautur er goodur ef þu þecker Christum fyrer þinn Frelsara.

Eñ Veralldar Hrygd (seiger S. Páll

1. Cor. 7.) verkar Dauda / þvi hun er ecke añad eñ Hiartans Sorg og Samvitskuñar Pijst og Plaga / sem kiennur alleina af þvi Madur piñur med sier Syndena / ꝛ er skielfdur og hræddur fyrer Guds Reidi og Riettlætis Doome / og er Trwarlaus Nuggunarlaus og Veriulaus fyrer Diøflinum / og hans glooande Pijlum og Jñblæstre / og hefur øngva Huggun af Naad ꝛ Mysk.n Guds og Medalgangarans Jesu Christi / hv.r fyrer hañ ap Mistrauske og Orvilnan Moglar og Murrar j moote Gude / og endar sitt Lijf med eilijfum Dauda / eins og Cain og Saul / Achitophel / Judas og adrer fleyre Ogudleger Meñ giørt hafa / 1. Mos. 4. 1. Reg. 31. 2. Reg. 17. Matth. 27.

Ap þessu meigum vier sia og merkia / hvørsu stoor Greinarmunr ad er a mille Jdranar þeirra Ogudlegu og hiña Guds hræddu. Þeir Ogudlegu hapa øngva Trw nie Huggun j sinne Samvitsku Kvel og Angist / þeir Nugþesta ecke Guds oumrædilega Naad og Miskun / ecke Christi Endur

lausn nie Evangelij Fyrerheit/ þeir hura alleina um̃ synar storar Synder og Misgiørder/um̃ Guds Grimdar Reide j giegn Syndinne/ Logmalsins Bølvan/ og sijna Forþienta Refsing og Fyrerdæming/Hvar fyrer þeir falla j Anrvænting / og hafa breñande Natur til Guds /storma og stryda hønum j moote/og villdu helldur ad Gud være eingeñ/ cñ ad hañ skyllde refsa þeim/ og fara so j Helvijte og eilyfañ Dauda.

Soddañ Dæme finnast og eru skrifud um̃ marga Ogudlega einkum um̃ þañ Trwarnijding Julianum Keysara/ sem med grim̃legum Galenskap offsockte Guds Christne/z þa hañ fieck sitt Banasaar/tok hañ Blood ed j Lwfu siñe/hellte wt og sagde/ Vicisti Galilæe, Þu Galileare hefur uñed/hañ meinte Christum/kallande hañ Galileara/ af þvi ad hañ var af Nazareth. Þetta er nu su Jdraneñ sem kallast Metameleia, sem j Upphafe þessa Mals var um̃talad.

Eñ Guds Børn þau grææta med S. Petre/og idrast siña Synda alvarlega/hrædast og skielfast fyrer Guds Guddoomlegre

Reide/og hans Hefndar Refsingu/eñ hafa
þo øngva Efasemd a Guds Ilmd og Mis-
un / helldur hugga þau sig med sætlegum
Fyrerheitum N. Evangelij/og jnnfilya med
Truñe til Guds Nadar og Myskunar/ og
til Endurlausnarans JEsu Christi/og lei-
ta hia honum Lækningar vid Syndeñe/&
Huggunar j giegn þeirra Angist og Ski-
elfingu/og Hialpar og Endurlausnar gi-
egn þeirra Eymd og Neyd og eilifum Dau-
uda/ so sem vier lesum hia Spamanninum
Hosea um þa Gudhræddu/þar hvør talar
so til añars/Komid/vier vilium snwa apt-
ur til Drottens/ þvi hañ hefur sært oss/
hñ mun og Lækna oss aptur/hañ hefur sle-
iged oss/hañ mun og binda um vor Sar.

Vppa þessa þridiu Idran Troppu hli-
ootū vier ad Stiga/ef vier viliū rietta &
saña Idrā giøra/ & láta off af Hiarta ang-
ra/ og jlla þykia med Harme og Grate/ þ
vier hefum Gude a moote giørt/ svo sem
vier lesum ad David hefur giørt/ þar hañ
so talar um sitt Hiartans Angur / Jeg er
þreitter af Andvarpan/eg þvæ um Nat-

ur mijna Sæng / og med mijnum Tarum væte eg mitt Legurwm/ Psal. 6. Item Myskuna þu mier Drotten/ þviad eg kvelst Mitt Andlit er dapurt af Hrygd / þar ad auk mijn Sal og mitt Lijf/ Psalm. 31. Miñ Kraptur er nidurfalleñ ꝥ sökū miña Misgiørda / ꝛ mijn Bein eru Mattlaus vordeñ. So lesum vier uñ S. Petur/ ad hañ griet Beysklega þa hañ hafde efne„ ytad sijnum Lausnara/ Luc. 22. Sodd= añ Sorg og Angur hefur hapt su Bersynd uga Kviñan/vegna siña Synda/ad hun ꝥ v ode Fætur Christi med sijnum Tarum/ ꝛ þurkade þa med sijnū Hatrlockum/Luc. 7.

Eñ hier skulum vier vakta oss/ad vier j soddañ Angist fellum ecke j Mistraust eda Aurvænting med þeim Ozudlegu uñ Fyr ergiefning Syndanna / ad flya og fordast Gud so sem eirn stranganñ reidañ Domara helldur midt j vorre mestu Neyd og Sorg og Samvitskuñar Skielfingu/ snwum oss til Drottens Guds vors/med þvi vier erū fra hønum fallner /vegna Misgiørda vorra og vona a hann/þviad Myskun eg myk.l

Endurlausn er hia hønum/ Nose.14. Og hugga oss j Trwne þar med/ad Jesus Christus er kominn til ad giøra alla Synduga Saluhoolpna/ 1. Tim. 1. Og vera j full vissre Von um̃ þad/ ad þyrer hans Blood høfum vier Endurlausnena/sem er Synd aña Fyrergiefning/Ephes. 1. Hvíad/ad ør vænta sier Guds Myskunar er hin stærsta Synd af øllum Syndum/ Og þvi hefur S. Hieronymus riettelega skrifad um̃ Judam/Plus Peccavit Desperatione qvam proditione, Hañ Syndgade meir med siñe Aurvæntingu/eñ med þvi þo hañ svike siñ Meystara.

Fioorda Trappa / Hatur og Heipt til Syndareñar.

Nu fylger epter hin fioorda Trappan sem Syndugur Madur a upp ad stijga/þeg ar hañ hefur nu feinged j sitt Hiarta riett sannarlegt Angur og rietta Jdran Syndaña/þar verkar þa heilagur Ande j Mañenum/ad hañ fær Natur og Andstygd til Syndareñar/og tekur til ad fordast hana so sem añañ Hoggorm/og hugsar/ef hñ yrde nu laus

nu laus vid hana/þa skylldi hañ alldrei dr-
ygia hana optar/ Og a þessa Tröppu hlÿt
ur hvør Christiñ Madur ad stiga/ sa sem
vill verda Saluhólpiñ/ z riettelega jdrast
Syndanna/ Þviad j þessum eina Hlut er
komeñ Mismunur j mille þeirra hiña Gud
hræddu og Ogudlegu/ a mille S. Peturs
Jdranar og Svikarans Judæ Jdranar.
Judas z þeir Ogudlegu haþa ad søñu Ang
ur z Jdran epter Syndina giørda/og þiña
Bruña Gudlegr "Grimd" Reide j Hiartanu
so gieck þ þm auma Judæ/þa hann sagde/
Illa hef eg giørt ad eg sveik saklaust Bl-
ood/eñ þetta vantar þa/ad slÿkt er ecke gi-
ørt vegna þess ad Synden er slæm og svi-
virdeleg / ecke helldur fyrer þad ad þeir
haþe stoort Natur eda mykla Andstygd a
heñe/eda ad þeim mislÿke þad so miøg/ ad
þeir haþe Gud stygt og moodgad/ Helldur
skiedur þetta þar fyrer / ad þeir kvÿda vid
Guds grimdar Reide og Refsingu sem yf-
er þeim hanger vegna giørdra Glæpa.

Eñ S. Petur z Guds Børn/jdrast ad
søñu/ad þau hafa syndgast/ecke ad þau hræ

est so miøg Guds Hefnd og Reide/helldur hafa þau Angur af þvi/ad þau hafa syngt og moodgad sin̄ Himneska gooda Fødur/& so skam̄arlega broted af hus heilegu Bod ordum / og af þvi ad Synden er þræl og slæm j sier sialfre/þa hafa þr Natur/And styggd og Leida a hen̄e / og hyta ad drygia hana alldrei optar/seigiande med Vijsenda Man̄enu Seneca/ þo eg visse (sagde han̄) ad Gud munde alldrei straffa Syndera/ska vil eg þo ecke syndga/ vegna þess ad Synden er j sialfu sier so stoorlega þræl og Andstyggeleg. Þetta talade Heidin̄ Madur/ Hvad ættum vier christner Menn þa ad hyta? Slijkt meinar og S. Paall þar han̄ seiger/Rom. 6. Þegar þier vorud Þrælar Syndaren̄ar/hvørn Avøxst høfdu þier j þan̄ Tijma? (nema þan̄) af hvørium þier nu skameist ydar. J hvørium Ordum þann kien̄er oss ad avallt hafa Gudhrædder Men̄ alvarlegt Natur & Andstygd a Synd enne nær þeir riettelega snwa sier til Guds so þeir skamast sijn og hafa Kinnroda j sijnu Hiarta Syndaren̄ar vegna/so hun verdur

þeim

þeim hvimleid. Þetta styrker og sta' fester Jeremias/þar hañ so strifar J 31. Þegar eg snera mier (til Guds) þa betrate eg mig og þa eg þieck Vited/huellt eg ad mijnum Lendum/Þad er ad skilia/Soddañ Kvøl ꝛ Pijnu heþ eg vegna minna umlideña Synda/ svo sem Kviñañ hefur j sijnum Barnburde/þvi eg er ad Skom ordiñ/ og stend Raudur af Kinnroda/ þvi eg hlijt ad lijda Nadungar mijns Ungdooms. Med sodd añ hætte skamadest Manasses Kongur sijn Syndaña vegna/ þa hañ sagde/ Ecke er eg verdugur ad upplypta mijnum Augum til Himens/vegna miña Synda. So lesū vier lijka um Tollheimtumañeñ/hann stood ytst vid Dyr/skamadest sijn ad ganga jñarlega j Mustered/og ei þorde hñ ad upplyp ta sijnum Augum til Himens/hellldur barde hañ sier a Brioost og sagde/Gud vere mi er Syndugum Lijknsami. Daniel seiger/ Drottiñ þu ert Riettlætur/Eñ vær meigū skamast vor. Dan. 9.

Soddañ Dæme eru noog j heilagre Ritningu/hvørium vier Christner Meñ eigū

ad fylgia/so framt vier vilium verda Sæ luholpner/Eñ Gud nade z betre/þar þiñ ast allmarger (þvi midur) sem Syndga a moote þessare þridiu og fiordu Grein/ sem bioda oss ad jdrast og syrgia af Hiarta/og græta vorar Misgiörder / og hafa Natur z Leida a þeim. Þviad nu er svo komed/ad flester Meñ þiña ei til siña Synda/giöra sier øngva Samvitsku/ eru Hyrdulauser/Athugalauser / eru Framande og længt fiærlæger þeim Lifnade og þvi Framferde sem er af Gude/giefande sig j Lausung og Lætgiæde Ogudlegt/ hafa brend Mørk a sijnum Samvitskum/eru odugan leger og ohæfeleger til allra goodra Verka Ephes. 4. Og giöra þar fyrer øngva Jdran/hafa hvørke Angur nie Jdran j siñu Hiørtum. Stundum/mæ skie/ þr jate þ med Muñnenum/ og sijne a sier Jdranarmark ad Yferbarpe / til ad skreyffa Guds Ords Þienara/og ad locka af þm̃ Aflausñ og Sacramentum/eñ jafnsnart þad er fenged/þa fara þeir eins og S. Petur skrifar um̃ Svijn og Hunda / slijkum stodat

Aflausn

Aflausu og Sacramentum ecke par/þad er þeim til eilijfrar Fyrerdæmingar. Hviad allra Maña Giørder eru fyrer Gude opnar seiger Syrach/ og þar er eckert huled fyrer hans Augum/Syr. 40. Nañ sier allt fra Veralldareñar Upphafe og Veralldareñar Enda/ Job. 13. Þar fyrer munu aller Nrœsnarar/og aller þeir sem fra hönum rijkia/fyrerfarast. Nañ mun eydeleggia alla þa sem Nooraner drygia hem m j moote/ Psalm. 73.

Þar fiñast og þeir sem grata og syrgia/eñ þad er ecke af riettu Niarta/þeir har ma og syrgia/þ Straff/þa Kvøl/ og Pijnu sem a þeim liggur/eñ ecke hvørt Efne/ hver Ordsøk/þar er til/Þeir fara ecke olijka sem Dreingerner þr ed seigia fra siñe Refsingu/ eñ ecke hvad þeir hafa uñed til/ og ei huxa þeir um̃ hvørneñ þeir meige þadañ j fra Syndernar fordast/so sem ædur var ahrært/þa talad var um̃ Angur og Jdran þeirra Oguidlegu. Med þessum hætte ge ingur þad til j Neimenum/þegar Gud straffar nockurt Land eda Stad/med Ofrid-

ar Storme/Hallære/Drepsoott/edur ødrū Stoorplagum/og tekur þa j burt sem vier villdum giarnañ leingur hefde lifad/þa veit hver Madur ad klaga sijna Sorg og Neyd med Ope og Ylbran og grætande Tarum/eñ hvar fyrer Gud leggur a slijka Refsing/þar hyra ecke marger um̄/ þeir þo værre sem þar af medkieña sijnar Synder/ og Guds Riettlætis Doom/og læta sier þyr er j þykia/ad þeir hafa styggt Gud med sijnum Syndum / hiner bæster sem þar fyrer hata Syndena og leggia hana af/og hyra um̄ hvørneñ þeir meige hana fordast og flya/og þioona Gude j heilagleika og Riett læte alla sijna Daga/so Gude lijke. Þar ꝥ̄ Fleyter Gud ecke par um̄ soddañ Sorg og Neygd/Graat & Veinan/acktar þad allt ad øngvu. Item hn̄ vill ad vier skulum sundurslijta vort Hiarta/þad er/ Ad hafa Angur og Trega Sorg og Graat vegna vorra Synda/og hyra ecke alleinasta um̄ Refsingena/hvad a oss liggur / helldur og svo um̄ Andstygd Syndareñar/ hvar med vier høfū vanheidrad og styggt Gud/og forþient þar

med eilijfa

med eilyfa Reide og Refsing. Af soddan Huxan kiemur pad/ad Madur asetur sier ad flya og fordast Last z Skam/Ja ad vüsu/ Hiartad skielfest og pvi ognar j hvørt sinn pa Madur huxar og minist a umlidnar Syn der og Misgiørder.

Eñ uppa pad ad eingiñ drage sig sialfur a Talar/ pa ma Madur reina og vita af sialfum sier/hvørt hañ hefur riett Angur og Sorg og Jdran vegna siña Synda og Misgiørda/ eda ecke. Hafer pu Lyst af Syndeñe/ og ef hun er pier kiær / og pu hefur Glede og Gaman af pvi ad pu giører pad jllt er /pa er pad fullt og cllt Teikn og Merke/ad pyn Jdran er ecke søñ/og pitt Angur er ecke af Gude til Saluhialpar / Eñ ef pu kant ad falla af Veikleika pyns Holldsog pu forsier pig vid Gud/ og pu finur jafnsnart pyna Synd/og pad angrar pig af Hiarta/ad pu hefur styggt og moodgad piñ Himneska Skapara og Endurlausnara/z hef sundurknosad Hiarta/ hvørt ad er sü Foorn/ Gud ecke forsmaar/ pa er pyn Jdrañ rietteleg. Pvi seiger Augustinus

ett/Non Nocent peccata præterita, si futura non placent, Umliđnar Synd' skada Menn ecke/ef þr hafa ecke þocknan a þeim ogiorđu. Item/þar er eingen Hlutur af hv oriumm þu mætt betur sia ađ vita hvort þijn Jdran er riett eđa ei/en Natur til Synd, areñar/en elska til Guđs/þegar þijnu Jdranar tangre er so hattađ/ađ Synden mis lijkar þier illa j Hiartanu / og hun er nu vorđin þier svr og beysk/sem ađur vat þi er sæt/Og þađ sem þu hafđer Lyst af j Lijkamanum/ þ er nu Saluñe þiñe beyskt & ramt/þa jdrast þu riettelega Syndaña.

Eñ soddañ Natur til Syndareñar kiem, ur af þvi/fyrst/ef þu jduglega & af Hiarta biđur Guđ med David og seiger/Ps. 51 Skapa þu Drottiñ j mier eitt hreint Hiarta/og gief mier nyañ Anda/Kasta mier ecke fra Auglite þijnu / og tak ecke þiñ heilaga Anda fra mier. Item/Vijsa mier Drottiñ þijna Vegu/ ađ eg meige ganga j þijnum Sañleika / varđveittu Hiarta mitt viđ þeina ađ eg Ottist þitt Nafn/Ps. 86.

Þar næst/ef þu hugar um̃ og yfirveg-

ar grand-

at grandvarlega/hvørsu margt jllt ad Syn deñe fylger/ og hvad hun leider epter sig/ þa merker þu vel hvad obæranlegañ Skada hun giører bæde Sælu og Lijkama. Og þad mattu sia og læra af þessum Gudrækelegs Mañs Heilrædum sem epterfylgia/ hñ kiende so Bernum sijnum.

Mitt Barn syndga þu ecke.

Hvi ad

1. Gud sier þad/og hañ styggest þar vid/ og hñ vill þess Hefna/Syr. 17. Ps. 139. Ps. 5. 2. Mos. 20.

2. Þu Footredur Christi Blod/ Heb. 10

3. Þu stygger heilagañ Anda vor i þinu Hiarta/Sap. 1. 1. Reg. 16. Jud. 16.

4. Þu hrygger/ z gra þier rekur þinn Vardhallds Eingel/Luc. 15. 2. Mos. 23

5. Sathan gledst og fagnar/ad þu/ sem ert skapadur epter Guds Mynd/villt helld ur hlyda og þioona Dioflenum enn Gude/ Ephes. 2. Luc. 11. Apoc. 12. 1. Pet. 5 2. Cor. 4.

6. Þu samteinger þig vid Diofuliñ/ert ꝥ hønum/ og blyfur hans/ og ert Præll

Syndariñar

Syndaremnar/1. Joh. 3. 2. Pet. 2.
7. Þu sa..ruga giører þijna Samvitsku
og hun klagar þig og nagar/Ps. 11. Rom.
2. Neh. 10.
8. Guds Løgmaal bølvar þier og fordæ-
mer þig/5. Mos. 27. Rom. 3.
9. Þu hindrar þijna Bæn/so hun bæn-
heyrest ecke/Es. 1. Syr. 35. Matth. 5.
Joh. 9.
10. Þu hneyxlar þiñ samchristinn Na-
unga/Matth. 18. Rom. 14.
11. Þu stygger þiñ Vin/so hañ klagar þ
þ Gude/Matth. 5. 18. Syr. 35. Neh. 13
12. Þu gledur þiñ Ovin/Syr. 28. 23
Proverb. 17. 24.
13. Þu misser þitt gott Nafn og Rykte
og leider Last og Skam yfer þig og þijna/
Syr. 23. Book Spek. 4. Daniel. 2.
1. Mos. 2.
14. Dauðeñ er þier vijs eñ Dauðastund-
en ovijs. Predik. 6. Matth. 24. Pro-
verb. 27.
15. Helvijte pijner þig eilijfum Helvijtis
um Kvølum og Pijslum / og sa nagande

Samvitsk-

Samvitskunar Ormur sem alldrei deyr/ Matth. 18. 25. Mar. 6. Esa. 66. Openb. 14.20. 21. Luc. 16.

Þessar puntan Heilræda Greiner ættu med riettu ad ǽminna z uppvekia hvers Christens Mans Hiarta til ad forðast Syndena/og ad syrgia og grǽta med sanre Idran/ep vier syndgum/ z flya hana og fordast so sem þan andstygg elegasta og skadsemlegasta Hlut/ sem j Hel slær og fordiarfar bæde Sal og Lyf.

Meira verdur hier ecke ad sine skrifad um þan fyrsta Part Idranarennar og þa fiora Hlute sem henne tilheyra/z ættid gǽnga un dan Trwne/ sem er Ad þeckia syna Synd og medkienna hana. Þar næst/ad jata og vidurkienna Guds Rietlætis Reide z Syndanna Straff og Refsing/Og hrædast Guds Hefndar Reide/ med sanre Samvitskunnar Skielfingu Otta og Hrædslu/ Hafa Augur og Hrygd / Hatur og Andstygd til Syndarennar. Af hvoriu ollu vier meigum sia og skynia vora Synd og Neyd og Plagu / og verda æminter ad leita Hialpar ꝛc.

Eckma Nadareñar hia Gude/ j Nafne Je su Christi vors Endurlausnara/ hvad allein a skiedr þ rietta saña stadfasta Trw til hñs nær þar ꝛ mÿskunar/ hv^r um nu sk talad verda.

Annar Partur Jdranarennar/ Sem er TRWEN.

Añar Partur/ j hvoriu sōn og Christeleg Jdran er komen/ er Trwen/ hvør ad er sōñ Kyñing Guds Nadarsamlegra Fyrerheita/ og Lausnarans JEsu Christi/ so ad Madur sainþycker þad hañ veit / og giefur þvi Magt og gyrnest j sijnu Hiarta ad verda N. üttakāde ꝛ nioótande Guds Fyrerheita/ og Velgierninganna JESV Christi/ þar med eitt stadfastleg Huggun og Trwnadar trauſt sem sig þorlætur uppa Gud/ ad hann mune epter sijnū Fyrerheitum/ fyrer Son ar sijns Skulld af skiærre Nad og Myskun an allrar Verdskulldunar Mannlegra Verka/ vera Nadugur og Myskunsamur/ fyrergiefa Syndernar/ og giefa eilijfft Lijf/ hvar af ad kviknar og kemur Glede og Føg nudur j Mañsins Hiarta og Samvitsku/ og haf

og hñ aß ollu Hiarta/allre Alvoru/Asetur sier ad verä Gude Packlætur/og þwona hø num og lifa epter hans Vilia alla sijna Lijf daga / med einu Orde ad seigia/ Trwen er full og føst Hiartans Huggun og Trwnad artraust til Guds Myskunar/hvar med vi er eignum oss / og ad oss tøkum allt gott/ pad Gud hefur oss lofad j sijnum Fyrerheit um/so vier treystum þullkomlega þar uppa ad vier høßum Endurlausn j Christo Guds Syne/ þyrer hans Blood/ sem er Fyrergießning Syndaña/ epter Rijkdoome hñs Nadar /og ad øll Fyrerheit Guds sie Jaa og Amen j JEsu Christo/Ephes. 1. Coloss. 1. 2. Cor. 1.

Aan þessarar Trwar gillder ecke par sa þyrste Partur Jdranareñar til Saaluhialp areñar/sem nu er umtalad/þviad lijka so siñ þad stodar þeim siwka eda saara eckert til siñ ar Heilsu eda Heilbrygde/ þo hañ þiñe siñ Siwkdoom/haße Svida og Verke/utann hañ vite Raad og Lækning/ og hañ brwke Lækningena og take hana til sijn/ ellegar er hañ fordiarßadur og hlijtur ad deya / Eins

er hættad þeim Synduga. Þad er ecke noog ad jata og medgannga synar Synder skielþast og hrædast Guds Riettlætis Reide Syndaña vegna / hafa Natur og Andsygd a giørdum Glæpum / utañ so sie ad hñ afs E-vã gelio vite hvada Rad sie i moote Synd unum / og med stadþostu Trwnadartrauste take þad Rad til syn og sier til Eignar / so hañ fae þar af Glude og Huggun / ellegar hlÿtur hañ ad verda eilÿflega þordæmdur / so sem Christur seiger / hvør sem ecke trwer sa skal verda fordæmdur / Marc. 16.

Nu skulum vier hugleida / ad þesse Trw en sem nu tølum vier uñ / hun hefr synar Proprietates (þad kellum vier) Art eda Egund / j hvørium hun er þoolgeñ / med synum Avøxtum / sem koma af Trwñe / af hvøriu hvør og eirn Madur kañ sig ad pr oþa og reina (so sem Postuleñ Radleggur 2. Cor. 13.) hvert hañ er j Trwñe eda ec ke. Eñ Art og Edle Trwareñar er þalid j þim Hlutum / sem er 1. Andleg Kynning Christi og Guds Radar og Myskinar / og haus Fyrerheita / 2. Samþycke Mañsins

þegar

þegar hn̄ giefur þvi Magt sem hn̄ j Guds Orde heyrer / og veit þad satt vera. 3. Hiartans Grund ꝛ Forleinging epter þvi sama. 4. Eitt vissulegt Truaadartraust / uppa þad sama / sem Hiartad gyrnist. 5. Averter Truarennar / sem hen̄e fylgia / um̄ hvoria seirna skal talad verda / þviad j þessu Maale vijsast oss ecke alleinasta Himmesk og andleg Naad / Heilsubeot og Lækning giegn vorum Syndum / Reide Guds og Lögmaals sins Bølvan / og eilijfre Fyrerdæmingu / Sorg og Skielfing Hiartans / sem adur var um̄talad / helldur er T Ruen svo sem Tool og Verkfære / og lijka so sem ein Purs famans Hønd / sem tekur vid þeirre Aulmusu er þeim Fatæku verdur giefin̄ / eins tøkum vier med Trun̄e / vid Guds Nadar Gaaf̄u og Lækningum / og hefum þær oss til Gagns ꝛ gooda / og andlegrar eilijflegrar Heilsubootar.

I.

Fyrst er Truen komen j saan̄re og audlegre Kyn̄ingu Christi / ꝛ Nadar og Myskunar Guds / sem oss j honum og fyrer hann

er tilsögd og þyrerheiten / hvoria Kyning Men þar af Guds heilaga Orde og Evangelio / þyrer Verkan hins Helga Anda. Hviad Evangelium kiener oss ad Drottenn sie ollum goodur / og ad hans Myskun gan ge yþer oll hns Verk / Psalm. 145. Item Hvar Synden yfergnæþer / þar yfergnæþer Naden meir / Rom. 5. So han vill ad eing en skule portapast / helldur ad aller snwe siet til Jdranar / verde Saluhoolpner og þæe saña Kynning a Sanleikanum / 1. Tim. 2. Oz ad Gud haþe þess vegna so elskad Heim en / ad han sende sinn eingetin Son til ad verda Forlikunar Offur þyrer vorar Syn der / uppa þad ad aller þeir sem trwa a han skule ecke þyrerfarast / helldur haþa eilyst Lyf / Joh. 3. & 4.

Þar næst kiener Evangelium oss ad þeck ia Persoonu þessa Guds Sonar og Arnadarmans / hans Embætte og Nytsemd til Aumra syndugra Maña. Hviad um ha ns Persoonu talar so Evangelium.

1. Ad han sie sañur Gud yþer ollum Hlutum / og Dyrdarlioome sijns Fodurs / og eig

enleg Mynd

eilleg Mynd hans Veru/bæddur af Fødurs
sins Hiarta fyrer alla Eilijfd/og þui sie hñ
eingeñ Nlutur Omøgulegur/helldur ad hñ
kuñe yperfliootanlega ad veita og gieþa alla
Nlute framar eñ vier bidium eda skilium/
Rom. 9. Hebr. 1. Luc. 1. Ephes. 3.
2. Þar næst kieñer Evangelium/ ad þa
Uppfylling Tijmaña var komenn/sie hañ
bæddur af Kvinu/Gal. 4. sannur Madr/
lijkur sijnum Brædrum j øllu/þo Syndlaus.
uppa þad ad hañ skule vera Myskunsamur
og trwlyndur Biskup hia Gude/ad forlijka
Foolksins Synder/Heb. 2. 7. Nvar af vi
er meigum endelega ælykta/ad hañ vill full
komlega hialpa oss/mz þui hñ er vor Brod
er/z vier erū Limer hñs Lijkama Holld af
hñs Holldi z Bein af hñs Beinū Ephe. 5.
3. Item kieñer oss Evangelium/ ad hñ er
eirn Christur/ Messias/ eiñ Persona/ þo
hañ sie Gud og Madur/hafande saña Gud
domlega Natturu. og so lijka sanna Mann
doomlega Natturu/þviad so sm̄ Augustin
us skrifar/Filius Dei habet hominem tan-
qvam anima corpus, Sicut enim Anima

habens corpus non facit duas personas, ſed unum Hominem, ſic Verbum habens hominem non facit duas Perſonas, ſed unum Chriſtum, Þad er / Sonur Guds hefur Mañeñ (eda Mañlega Natturu) lijka ſem Saalen hefur Lijkamañ / Þviad lijka ſem Saalen hafande Lijkamañ / giører ecke tvær Perſoonur / helldur eirn Mañ / Svo giører og DROTTEN (Guds Sonur) ſem hefur Mañdoomlega Natturu / ecke tvær Perſonur / helldur eirn Chriſtum. Hvar af vier endelega alyktum og holldum / ad allt hvad hn̄ hefur i Holldenu lided eda giørt vorra vegna / ꝛ oſſ til Endurlãſnar / þ er allt Dum̃rædelegt Oſeigiãlega / Oendãlega ꝛc eilijflega Dyrmætt / ꝛ þᵛ ꝥ nooglega kroptugt til ad giøra oſſ eilijflega Saaluhoolpna / og alla Meñ i Heimenum (ef aller villdu þad þyggia) med þvi þad er ein eilijf / oendanleg / oumrædeleg Perſona / ſem fyrer vora Skulld hefur giørt Boot og Betaling fyrer Syndernar / og fyrer oſſ hefur lided Pijnu og Dauda.

II.

Um̃ hans Embætte kieñer oſſ Evangelium þad

liñ þad / ad hañ er Messias eda Christus / þad er smurdr Drottens / eda af Drottne / eirn Kongur / Spamadur / og ypparste Kiennemadur epter Ordum og Skickan Melchisedech / Hebr. 4. Og eirn JEsus / þad er Gud og Frelsare / sem frelsar sitt Foolk fra þess Syndum / og Saluholpna giører þa sem kynder og tapader voru / Matth. 1. 18. Þvi ecke sende Gud sinn Son j Heimenn / ad hañ skyllde dæma Heimeñ / helldur ad Heimurenn skyllde verda Saluholpenn fyrer hañ / Johann. 3. Capitula.

III.

Vm̃ hans Aſtarþel vid Fatæka Syndara talar og so Evangelium / og seiger þad sie lijka eins sem hans Embætte / so ad hann hefur øngva Þocknan a nockurs Syndugs Mans Dauda / helldur vill hañ ad hiñ Synduge snwe sier fra sijnu jllu Framferde / þad er / giøre Jdran og Yfferboot / og trwe a hañ / og life / þad er / fae Syndaña Fyrergefning / Riettlæted og eilijfa Saluhialp.

Þviad hann seiger so sialfur / Matth. 11. Komed til miñ aller / aller sem Erfided og

erud af Hunga (Syndaña) þiader og þre-
itter/eg skal Endurlijsga ydur. Item/þet-
ta er hans Vilie sem mig sende/ad hvør sin̄
sier (þad er) þecker/ Soneñ og truer a hn̄
sa skal hafa eilijft Lijf / og eg skal (seiger
Christur) uppvekia hann a sijdasta Deige/
Joh. 6. Þessa Hiarta Giæsku hefur han̄
nooglega læted j lioose med Giørningenum
ad han̄ hefur alldrei fra sier reked nockurn
þan̄ sem til hans er kominn/ Og alldrei er
nockur til skam̄ar orden̄ sa sem Von sijna
hefur sett til hans/eda orded af honum for-
smadur/sa sem hn̄ hefur akallad/Syr. 2.
Ad þeckia med þessum hætte Guds My-
sturiseme og Herrans Jesu Christi Persoo-
nu/Embætte og Hiartans Þel/þad er ma-
lijka sem eitt Himneskt Sæde / af hvoriu
DRDen verdi fyrer Krapt og Verkan hei-
lags Anda/j Hiartanu gieten / og vijsar oss
ad Lækningu og Hialp j moote Syndenne
og øllum Eymdum vorum j Jesu Christo/
sem gaf sialfan̄ sig ut fyrer vorar Synd-
er/so ad han̄ frelsade oss j fra þessare vond-
re nalægre Verølldu/ og ad vier skylldum
hafa

hafa Lijfed fyrer Trwna j hans Nafne/ z fyrer hans Naad verda Riettlaater og Erf=ingiar eilijfs Lijfs epter Voneñe/ Gal. 1. Joh. 20. Tit. 3.

Pvi eingeñ kañ ad trwa pvi sem hñ veit ecke af/ og ecke helldur ad setia Traust sitt a pañ sem hñ pecker ecke. Par fyrer kañ eingeñ ad trua Gude j hñs Ordum og Fyrerheitum/ nema hñ peckie Gud riettelega z vite hvad hañ hefur lofad./ Ei helldur kañ nockur ad forlaata sig uppa Herrañ Christum/ nema hañ pecke hans Persoonu hans Embætte/ Myskunargiæsku/ sem er ouñireedeleg/ epter pvi sem David seiger/ Psalm. 9. Peir vona a pig s pekia pitt Nafn. Og sialfur Christur talar so Joh. 17. Petta er eilijft Lijf ad peckia pig alleina ad vera sañañ Gud/ og Jesum Christū pañ pu wtsender/ ad vera Christū. Par fyrer seiger Postuleñ/ Rom. 10. Hvorneñ skulu peir trwa a hañ/ af hverium peir hafa eckert heyrt? Og hvorneñ eiga peir ad heyra nema Predikad sie? Paneñ kemur Trunen af Predikuneñe eda Heyrneñe/ eñ Heyrneñ af Guds Orde.

Par-

Þar næst er Trwen þolin/In assensu, Þad er j Sampyckinu/ ad Madur Sampycke þad sem han̄ so þecker og veit/ þviad þegar Madur hefur san̄a Kyn̄ing a þessu s nu hefur vered sagt/ og veit þad vel / og hugsar so alvarlega þar um̄/ þa kvikuar med hönum þyrer Krapt og Verkan heilags Anda sierleg Næring/ so vier þin̄um j Niartanu/ad vier ecke alleinasta verdum Sampycker þvi/sem vier vitum og truum/ og giesum Magt öllum Guds Ordum/ad þau sieu sön̄/en̄ sierdeilis þvi heilaga Evangelio um̄ Guds nadarsamleg Fyrerheit/og þ vier vitum um̄ Christi Persoonu/hns Embætte z Niartans Giæsku til aumra syndugra Man̄a/ hvad allt vier þin̄um ad vera kroptugt j vorum Niartans Rootum/so ad vier hyþum önguan̄ Efa a Guds Ordum/ helldur truum vissulega / ad Ord Guds er San̄leikur og hvad han̄ seiger/þad skiedur so/og hvad han̄ byidur/þad verdur. Þetta Sampycke er til ad jafna/so sem Natturleg ur Nite og Vermer/hvar af Sæded Guds Ords sem j Niartanu er gieted / kvikuar lifnar og endurnærest.

3. J þrid

3. I þridia Maata er Trwen ꝧalen j ſijre Hiartans Hyrnd og Aſtundan / hvoria heilagur Ande uppvekur aꝧ ꝍdurneꝧndre Kyñingu/um Myſkun Guds og Herrann JEſum Chriſtum og hans Velgiørninga j Hiartanu/ſo vier af øllu Hiarta gyrnunſt ad faa og ødlaſt meir og meir þa Naad Guds ſem hñ hefur loꝧad og ꝧyrerheited oſſ j Evangelio/og Herrans Chriſti Velgiørninga/Og ad vier mættum faa og ødlaſt fyrer hañ Syndaña Fyrergieꝧning/Naad Guds og Vinattu/Riettlæted og eilyfa Saaluhialp. Og þar med uppa adra Sijdu leyſaſt og ꝧrelſaſt ꝧra Reide Guds/Legmaalſins Bølvan/Daudanum/Dieflenũ og Helvijte og øllum Eymdum og Hørmungum. Soddañ Hiartans Forleinging ⁊ breñande Hyrnd ſkaaum vier j Dæme Davids / þar hañ ſeiger/Pſal. 63. Myña Saal þyrſter epter þier/j þurru og hriooſtugu Lande/ þar eckert Vatn er. Item/ Lijka ſem Hiorteñ langar epter ferſku Vatne/ſo langar myña Saal epter þier Drotteñ. Myña Saal þyrſter epter Gude/epter þeim lifanda

Gude/hvønær mun eg þangad koma ad sia Guds Andlit, Psal. 42. Item/ Jeg bijd epter Drottne/mijn Saal bijdur / og jeg vona uppa hans Ord. Mijn Saal bijdur Drottens j fra eirne Morgunvøkuñe til annrar/ Psalm. 130. Item/ Jeg hef kallad mig Moodañ/svo ad eg er hæs ordeñ j mijnum Kverkum/ Sijnen mijnkar/af þvi eg bijd so leinge epter mijnum Gude/ Psalm. 69.

Soddañ breñande Hiartans Gyrnd sem so grætur og þyrster og laungar epter Guds Nad og Velgiørningum/er lijka so sañ Gietnadr Trwareñar j Hiartanu/hvar fyrer S. Augustinus seiger svo/ Desiderare Auxilium Gratiæ, Initium est Salutis. Ad gyrnast Guds Nadar Hialp/þ. er Upphaf til Saluhialparennar.

Lijka eins sem Bloodfallssiuka Kvinnan/ hafde stoora Astundan og Gyrnd ad snerta Klæden Christi og verda Heilbrygd/Mar. 5. So eigū vier af ollu Hiarta ad laata off lannga epter Guds Nad/og gyrnast Jesu Christi Velgiørninga niotande ad verda/

og frels

og frelsast fra Syndunum og þeirra Forþientre Refsingu.

Pad fyrsta tvent sem adur var umtalad sem er ad vita af Guds Orde og hanns Fyrerheitum / og trwa ad þad sie satt sem skrifad stendr j Gudspiallegre Historiu um̄ Christum / þad er oss sameigenlegt med þm̄ Ogudlegu / Ja / iafnvel med Dioflunū / um̄ hveria S. Jacob skrifar / ad þeir trwe og skielfast. Eñ þad Trwnadartraustid og su Hiartans Grund og Forleitning til Guds Nadar og siñar Saaluhialpar (um̄ hveria adur var talad) ad hun sie svo sem Grundvollur Trwareñar j Mañsins Hiarta / Pad giorer Mismun a mille frar riettu Trwareñar sem oss Saaluholpna giorer / og hiñar sem þeir Ogudlegu og Dioflarner hafa. Peir trwa þad sie satt sem j Guds Orde stendur skrifad / leingra kiemst þeirra Trw ecke / geingur þeim ecke til Hiartans / hafa hvorke Trw nie Traust / og ecke nockra lifande Grund til Guds Nadar og Myskunar / epter Hlioodan hn̄s Orda. Peir sia og medkieña / ad Guds Ord og Fyrerheit sie soñ /

it sie søñ/epter þvi sem Ordeñ hlijda og Hi
storian/Alijka so sem vier trwum eina eda
adra Frasøgu ad vera saña/hvøria vier les
um/ Eñ þeir hallda þad kome ecke vid sijna
Persoonu/ trwa hvørke nie samþyckia/ ad
Gud vilie giefa þad hñ j Ordenu lofar og
Fyrerheiter/ og veita þeim Naad og My
skun/ so sem þeir Utvøldu trua og treysta.

IV.

J fioorda Mata er Trwen saleñ j obrygd
anlegu Hiartans Trwnadartrauste/ þegar
Madur huggar sig og fullkomlega forlæt
ur sig uppa Guds Naad og Frelsarañ Jes
um Christum/epter hans Ordum og Fyrer
heitum/og þeirre Kyñingu sem Madur hef
ur feinged af Evangelio/um Guds Myst
un og Lausnarañ Jesum Christum / hvört
Trwnadartraust heilagur Ande verkar j Hi
artanu og Viliañum Mañsins/so vier høf
um øngva Efasemd a Guds Fyrerheitum/
med nockre Vantrw/Rom. 4. erum hell
dur sterker j Truñe/ z giefū Gude Dyrdena
vitande fullkomlega / ad hvad Gud lofar/
þad gietur hñ og þad vill hañ vissulega efn

da/ og tøkum so til vor og eignū oss Naad Guds og Fyrerheit/og Herrans Jesu Chrisiti Forþienustu/ Verdskulldā/og al a hñs Endurlausnar Velgiøruinga/ oss til gagns og gooda/og eilijfrar Saaluhialpar. So giørde sa sæle Job/þar hñ sagde/ Job. 19 Jeg veit ad miñ Endurlausnare lifer / og hier epter mun hañ upp vekia mig wr Jord uñe/etc. So giørde og S. Pall/þar hñ so skrifar Gal. 2. Pad eg life j Hollde nu/ þad life eg j Truñe Guds Sonar/sm mig heffr elskad/og wtgaf sig sialfañ fyrer mig Item/ Mier veittest Myskun/ uppa þad ad JEsus Christus audsynde a mier sierdeilis alla Polinmæde/þeim til Eptertœmis sem trwader munu verda a hans Nafn/ til eilijfs Lijfs/1. Tim. 1.

So heyrum vier nu hier/ad þad er ecke noog/ ad trua ad þ sie allt satt sem er skrifad/lofad og fyrerheited j Guds Orde/og þad sem Ritningeñ talar uñ Christum/hø ad hañ hefur lided/þetta gieta Diøflarner giørt/hellldur hlijtur hier ad vera med Forma essentialis Fidei, fullkomlegt algiørt/

stadfa? Trunadartraust j Hiartanu / so ad hvør og eirn þyrer sijna Persoonu / true stadfastlega a Gud / z sier til Eignar take Loþan og Fyrerheit um̃ eilijþa Saluhialp / j Jesu Christi Nafne / verande þullviss þar uppa / ad vier erum þvegner aþ Syndunum / heilager og Riettlater giørder. þyrer Herrans Jesu Naþn og Blood / z þyrer Anda Guds vors / og erum Guds Børn og Saluholpner / þo j Voneñe / an vorra goodra Verka / z køllum þar fyrer z seigium ABBA elskulege Fader / Aþ þui vier høþum Diørfung ad tala / og þram ad ganga þyrer Gud j þullu Trauste fyrer Trwna a Jesum Christum vorn Drottenn 1. Cor. 6. 1. Joh. 1. Rom. 8. Eph. 3.

Hier a heima þ S. Bernhardus skriþar / Necesse est primo omnium credere, qvod Remissionem Peccatorum habere non possis, nisi per Indulgentiam Dei, Sed adde & hoc, ut credas qvod per ipsum tibi Peccata condonentur. Hoc est Testimonium, qvod perhibet in Corde tuo dicens Remissa sunt tibi Peccata tua. Sic enim arbi-

nim arbitratur Apostolus gratis iustificari Hominem per Fidem. Þar liggur a / ad þu fyrst fyrer alla Hlute fram truer / ad Syndaña Fyrergiefning þær þu ecke / Nema af Naad og Myskun Guds / Eñ þetta skalltu og leggia til / ad þu truer ad Syndernar fyrergiefest þier fyrer hñ (Jesum Christum) Þetta er sa Vitnisburdur sem heilagur Ande ber og vitnar j Hiarta þijnu / seigiande / Þijnar Synder eru þier fyrergefnar. Þvi so helldur Postuliñ / ad fyrer Truna verde Madur Riettlætur / eñ ecke fyrer Þienustu Verkaña / þar fyrer seiger og eirn eñ Abachuch / sa Riettlæte af siñe Tru / hñ mun lifa. Habac. 2.

Þegar Madur hefur soddañ Tru og Traust / a Myskunar Giæsku Guds og Frelsarans Jesu Christi / þa kviknar og fædest Trueñ j Hiartanu fyrer hvøria vier snuum oss alvarlega til Guds / og verdum endurfæddder og niootande allra Christi Velgierninga / og ødlunst so eilijfa Sæluhialp af Naad og Giæsku Guds. Og þetta skiedur ecke af oss sialfum til / helldur er þ Guds

Gafpa og ecke af Verkunum/ so ad eingenn hrooje sier/Ephes. 1.

Þetta Trwnadartraust til Guds/kiemur hier af/ad heilagur Ande / ecke ad eins vijsar oss og lætur oss skynia hvad osegianlega Nad og Giæsku Gud hefur oss tilsagt og lofad/og hvad myked Christur hefur oss wtvegad/og giører þetta kroptugt og lifande j vorum Hiørtum/Helldur kiemur hn oss til ad trua og hallda fullkomlega / ad Gud er Sannordur/og er ecke so sem Mennerner /ad hn kunne osatt ad seigia/og ecke sm Mannanna Syner/ ad hann skule sdrast nockurs / ellegar tala nockud og enda pad ecke/ ella seigia nockud og giøra þad ecke.

Helldur eru Ord Drottens Sannende / og hvad hann lofar/þad verdur vissulega / Psalm. 33. Þviad hann er Almattugur / og giefur giert allt hvad hellst hann vill/Psalmenum 115. Og þyrer hønum er eckert Ord Omøgulegt/Luc. 1. Helldur kann hann ad velka og giøra yperfliootanlega/ypergnæpanlega/yper allt þad framm/sem vier kunnum ad bidia/eda skynia/Ephes. 3. Hann hefur

nödgleg Rad/ z veit vel med hvörium Hætte eda j hvada Maata hañ skal laata skie þ hañ hefur sagt og talad/ hvörsu Omögulegt og Onatturlegt sem oss þyker þad vera/ Hviad Radeñ Drottens eru dasamleg og hañ lætur þau dyrdarlega framkoma/ Esa. 28. Og j Psal. 147. stendur so/ Hans Speke hefur öngva Tölu / hans Hugsaner eru ecke eins og vorar Hugsaner/ og vorer Veiger eru ecke eins sem hũs Veiger / Hell dur so hatt sem Himeneñ er fra Jordunne/ so eru Guds Veiger hærre eñ vorer Veiger / og hans Hugsaner laangt fra vorum Hugsunum / epter þvi sem hañ sialfur vottar hia Spamañenum Es. 55.

Hier af kiemur þad / ad heilagur Ande beiger og sveiger Mañsins Hiarta med Krafte siñar Nadar / so ad þad kañ ecke annad eñ ad forlaata sig uppa Gud treysta hönum og trua hans Ordum og Fyrerheitum / eigu ande sier hans Rad og Mysteun / og alla Christi Velgiörninga / og er Viss uppa þad / med stadföstu Trunadartrauste / ad hvad Gud hefur lofad / þ ad ender hañ / þo

 þad sie

þad sie j moote Neimenum og allre Mann⸗
legre Skinseme/ og moote allre Natturu/
eda Caufis secundis/ sem Meñ kalla/ þvi⸗
ad hñ veit þad fullkomlega ad Gud er Nad
ugur og Myskunsamur/ og elskar oss sijnar
Skiepnur/ og hefr Lyst ad giera oss til goo
da/ Jerem. 32. Hañ er og sannordur/ og
vill enda þad hañ hefur lofad/ er Almatt⸗
ugur og gietur þvi giort þad/ so sem S.
Paall/ Rom. 4. skijrer oss fra Epterdæme
Abrahams/ hvørsu hañ hafe vered stadfast
ur og sterkur j Truñe/ og seiger so/ Hann
aleit ecke siñ eigenlegañ Lijkama/ sem Dæeñ
var alla reidu / þar hann var nær hundrad
Ara gamall/ og ecke helldur Lijkama Saru
z vr z dæeñ/ þviad hñ efade ecke Guds Fyr
erheit mz Vantru/ helldr var hñ stadfastr
j Truñe/ og gaf Gude Dyrdena/ og visse
fullkomlega ad hvad Gud hafde lofad/ þad
munde hañ enda.

Af þessu sem nu hefur sagt vered meig
um vier liooslega sia og læra/ hvørsu Villt
ad Papistar fara / þeir ed standa j moote
þessum Trwareñar Lærdoome / og kienna

Mønum

Mønum þad / ad þeir skule vera Efasamer
og Jhugande um̃ sijna Sæluhialp / um̃
Naad og Myskun Guds og kalla þad Of,
traust ef nockur trwer þvi / ad Gud fyrer,
giefe Syndernar / ꝛ sie Nadugur og My
skunsamur / og soddan Hrædsla og Otte se,
igia þeir ad forþiene Syndanna Fyrergiefs-
ning / hvør Lærdomur ad øngvan̄ Grundvøll
hefur j heilagre Ritningu / helldur er hann
henẽ þvert a moote / og eirn Diefuls Lær,
doomur / Þviad Truen er eitt oefanlegt
Trunadartraust til Guds Nadar og Mysk-
unar / truande fullkomlega ad han̄ munne ept
er sijnu Fyrerheite og Loforde / giefa eilyft
Lijf / fyrer Christi Saker øllum þeim Synd,
an̄a jdrast / sem adur er sagt / og liooslega
verdur auglisad med Postulans Ordũ til He-
breos / þar han̄ seiger / Hebr. 11. Truen er
Hypostasis / Þad er / ofallvallt / efblaust
Traust þess Hlutar / sem Madur vonar / og
Elenchus / þad er / ad vera oefadur um̃ þad
sem hn̄ sier ecke. Þad er ad skilia / Truen er
vissulegt Trunadartraust a þvi sem Gud
hefur lofad / þegar Madur vonar uppa þad.

stadfastlega sem hañ sier ecke/og er svo viss uppa þad svo sem hañ hefde þad alla reidu sier j Hende.

Þviad Hypostasis j þessare Grein/merk er vissulege Trunadartraust Hiartans/ sem bijdur og vænter epter þvi sem lofad er/ setr sig/ so sem full hugadur Kappe/j giegn øllu þvi sem a hañ vill striida. Þviad lijka so sem full hugadur og hraustur Holm gengu Madur/ bijdur skius Mootstandara a Vijgvellenum/ þar þeir hafa Moot med sier markad/og vonar med fullu Trauste ad hañ mune Sigureñ viña a sijnum Ovin. So setr soma Maata setr christeleg Tru sig j moote øllum sijnum Ovinum/ Arasum/ Obsoknum/Freistingum/Modtgange/ og øllum þeim sem spilla vilia og hindra Dyrd Guds og vora Saaluhialp/eñ forlætur sig stadfastlega þar uppa/ad hun mune Sigureñ faa j Christo/ og fyrer hann/ sem oss Mattuga giører/og j hvørium vier formeg igum alla Hlute/ Phil. 4. Og erum visser uppa Dyrdareñar Koronu og eilijft Lijf/ sem Gud hefur lofad oss/ sins og vier hefd

um þad

um þad alla reidu þeinged og ødlaſt.

Þad añad Orded/Elenchus/ſemi ſtendr j ſama Piſtle/þad merker þullkomlega Viſſu þegar Mañſins Hiarta veit fullkomlega/ þ heilags Anda Nad og Jñblaaſtur/og Vit nisburd gudlegs Ords/ ad hans. Ord og Fyrerheit ſtanda ſtødug/ſo ad Madur heþur alls øngva Eþaſemd a þvi ſem Gud heþur talad og loþad/eñ þo hañ ſiae þad ecke þyrer ſijnum Augum. Sodda ñ viſſa Von ſkriþar Poſtuleñ/ad Noe haþe haþt/þegar hañ þyrer Truna gaf Gude Dyrdena og ſmijdade Aurkena/ſijnu Huuſe til Hialp rædis/þa hañ vard aaminntur aþ Gude um þ ſem hañ gat ecke ſied/Heb. II. I. Moſ. 6. Þad er ad ſkilia/ hañ trude Gude og efade ecke hans Ord um Vatnsflooded ſem koma ſkyllde epter Hundrad og tuttugu Aar/Hañ eþade ecke helldur Guds Nad og Myſkun til ſijn og ſiña/og viſſe fullkomlega ad hañ munde j Aurkeñe og þyrer Aurkena verda frelſadur ſialþur aattunde / Hier uppa for liet hñ ſig/ og giørde allt epter Guds Skip an/eñ þo hñ ſæe ecke þ Auguñ þ Gud hafde hm loſad.

Þetta hid sama/ ad Truen sie ecke eins-
somul Sagna Tru/meingud med Ogudleg-
re Efasemd/ um Rad Guds og Fyrergief-
ning Syndana/svo sem Papistar hallda/
helldur vijst Trunadartraust Hiartans/sem
nu hefur sagt vered/þad kiena oss og eirnen
Ord Esaiæ Spamans/þar han so seiger/
J 26. Læted upp Porten/so þar inngange
þad Rietlæta Foolked sem Truna vard-
veiter. Þu helldur jafnlegan Frid/ept-
er sañarlegu Fyrerheite / þvi Men treysta a
þig. Þær fyrer treysted uppa Drotten eilijf-
lega/þt Gud Drotten er eitt eilijft Biarg.

Hier rofmælar Spamadurenn Truna m$\bar{z}$
fioosum Ordum og seiger/Ad hun sie ofall
vollt Nurun og stødugt Trunadartraust
til Guds/ sem forlætur sig uppa hn̄s Ord
og Fyrerheit/ og ad han hallde jafnlegan
Frid/Þad er ad skilia/han sie jafnan Rad
ugur og Myskunsamur/Vingiarnlegur/
þrætte ecke alla Tijma/og sie ecke æfenlega
Reidur/Psalm. 103. Hann sie og eilijft
Biarg/þad er/Eilijfur Sannleikur/ sem
helldur Ord og Fyrerheit svo fastlega / ad

omøgulegt

omøgulegt er þad þau bregdest / helldur blijf-
ka eilijfflega stødug / so sem stadfast Biarg /
eda Klettr / Ps. 103. Sem z eirnen̄ Christr
talar / þar hn̄ seiger / Luc. 17. Ad Himen z
Jørd skule forganga / en̄ sijn Ord skule ecke
forganga. Og j ødrū Stad seiger
hn̄ / ad a þz̄u Klett eda Biarge vilie hn̄
uppbyggia sijna Christne / z Porten̄ Helvijt
aña skule hana ecke yfervuga / Matth. 16.

Hia S. Pale Rom. 4. kallast z eirn
en TRVEN j Grisku Male / Plerophoe-
ria / Þad Ord merker fulla Ferd / fullann
Gang / ad lijka svo sem eitt Skip fer med
fullum Seglum sijna Leid / þo ad Barur
og Bylgiur slae uppa þad a allar Sijdur /
þa blijfur þad stødugt / og lætur ecke reka
sig af riettre Leid. J sama Mata og ei-
ns / giører Truen / hun blijfur stødug og stad
føst vid Guds Ord og Fyrerheit / hvad sem
uppa fellur og ageingur / og lætur engra
Neyd / ongvan̄ Mootgāg hindra eda frirta
sier þar fra / hun geingur þar j gieqnum /
og forlætur sig uppa Gud so sem Matig
an̄ og milldan̄ Fødur / og a sin̄ Armkæls-

Man Jesum/og vænter sier alls goods af honum/og er so viss uppa þad sem Gud heft ur fyrerheited og loftad/eins og hun hefde þad sier j Hende.

Nvor han trwer med þessum hætte / og forlætur sig uppa Nad og Myskun Guds og Frelsaran JEsum Christum/Rom. 8. sa same fær þa Magt / ad han verdur Guds Barn og Erfinge/ og Samarfe Christi/ Act. 10. Nans Tru verdur honum reiknud til Riettlætis /han hefur Fyrergefning Syndana j Nafne Jesu/ og eilyfft Lijf/so sem Ritningen kienner oss/Joh. 3.

Þo skulum vier ecke hyxa/ad vier verdum Riettlater og Saluholpner /fyrer þet ta Verk / ad vier trwum og setium vort Trwnadartraust a Gud/og hns einka Son eda ꝧ Dygd og Dyrmæte/ Stærd eda Fot hienan Trwarennar/helldur skiedur þad af Guds Gæsku/Nad og Myskun/og fyrer Arnan og Medalgongu Jesu Christi/ sem sier hefur giefed sialfan til Endurlausnar Verds fyrer alla/ 1. Tim. 2. Þetta med tekur Truen/og tekur þad til sijn/og reid-

er sig þar uppa/ Hvar fyrer eirn af Lære-
fedrum heilagrar Kyrkiu hefur vel og riette
lega sagt/ Non propter Annulum, sed pr
opter Gemmam Annulo inclusam, Seu,
Non propter nostrum Credere, sed prop
ter Christum, in qvem credimus, nos iu
stos esse. Þad er/vier verdum Riettlaater
ecke vegna Hringsins / þad er Truarennar/
helldur vegna þess edla Gimsteins / sem jnne
er lucktur j Hringnum/þad er Christur hv
ørn Truen høndlar og ad sier tekur. Þad
er/Ecke fyrer þa Skulld ad vier truum/hell
dur fyrer Christi Skulld/a hvørn vier tru
um. Þviad lijka so sem Þurfamans Hønd
med hvørre hann tekur vid þeirre Aulmusu
sønnum verdur giefenn j Guds Nafne / hun
er ecke Ordsøk eda Verdskulldan/hvar med
hann forþienar Aulmusuna/ helldur ad eins
Instrumentum Tool eda Verkfære/og svo
sem Midill eda Maate med hvørium hann
tekur vid henne / og hefur hana sier til Nyt
semdar & Gagns/eins er Truen/ecke nockr
Sek eda Forþienusta/hvar m; vier kunnum
ad forþiena Guds Naad/ Syndanna Fyrer
giefning og Saaluhialpena/ helldr alleina

dur alleina so sem Mañsins Hond eda Saup-
ner / Instrumentum ꝫ Tool / mꝫ hvørin vi
er tøkū vid Guds Nádarrijkū Fyrerheitū /
og Herranum Christo med øllum hans Vel-
giørningum og Gaѫum / tøkum þad til vor
og eignum oss / til gagns og gooda / Sælu-
hialpar og Huggunar / so sem ædur er sagt.
Soddañ Trunadartraust sem nu er umt
talad / haѫa ecke Diøflarner nie þeir Ogud-
legu / Þviad þo þr vite ad Gud sie My-
skunsamur og Sañordur j sijnum Fyrerheit-
um / og þo þeir sampycke þetta / ad
nockru leite / þa forlæta þeir sig þo ecke þar
uppa / og øngva Huggun haѫa þeir þar af /
og ecke trua þeir ad þeir hafe nockud gott
þar aѫ / og ei stodar þad þeim til nockrar
Huggunar eda Sæluhialpar / helldur ællta
þeir Gud so sem eirn strangañ og Myskun-
arlausañ Doomara og Reѫsara / hrædast hñ
og fordast / og vænta sier einskis goods aѫ
hønum. Þo svo sie ad sin og merkia / ad
Muñchristner og Hræsnarar og Ogudleg
er haѫe øngva Spasemd um Nad Guds / þa
far þeirra Tru soddañ enda / þegar Freyst-

ingen

ingen kienur ad Hondum/og Toock Samvitskunar opnast/og Synden nagar Hiartad/þa falla þeir j Mistraust um Syndan na Fyrergiefning og Saaluhialpena/so sum giørde Cain/Saul/Judas og fleyre ødrer/ Luc. 8. Apoc. 20.

V.

Þesse Trwen hvar hun er j Hiartanu/ þa ber hun sterdeilis tveggia Handa Avøxt. Fyrst fæder hun af sier/Glede/ Fognud Huggun/Frid og Roo j Hiartanu og Samvitskune j giegn Syndene/ Guds Reide/ og Løgmalsins Bølvan/Dieflenum/Daudanum og Helvijte/ Ja/j giegn øllum Krosse og Mootgange/Sorg & Neyd/af þui ad Madurenn fortlætur sig ætijd uppa Guds Fedurlega Giæsku vid sig j Christo Jesu/ og hann veit fullkomlega/ ad Gud er honum eirn Naadugur og milldur Fader/sem hönum hefur fyrergiefed allar Synder/og hønum vill hialpa j allre Neyd Andlegre og Lijkamlegre/Stundlega og Eilijflega/ og hefur vissa og stadfasta Von/ad epter þetta Lijf/ mune hann faa og ødlast eilijft Lijf an Fore

þienustu

þienuſtu ſiña goodra Verka/ alleina þyrer Jeſu Chriſti Aarnan/Medalgøngu ɛ Forþienuſtu. Snøgt ad ſeigia/hañ er viſſ þar uppa/ad eckert þordæmanlegt er nu meir a þeim ſem eru j Chriſto Jeſu/Rom. 8. Nier aþ kiemur þad þa eptera / ad ſa Hinn helge Ande verkar þad/ad Hiartad Mannſins er vel til Frids/ heþur roolega Samvitſku og Huggan j Gude / og er gladur j Gude/epter Aminningum og Ordum S. Pals/Phil. 4. þar hañ ſo ſeiger/ Gledied ydur j Drottne alla Tijma/Bidied Daþlꝛatanlega/og er þar med þacklꝛatur og þol iñmoodur j øllum Hlutum/ hvørt ſem hm̃ geingur med eda j moote/ 1. Theſſ. 5.

Þetta kieñer oſſ David Pſal. 4. þar hñ ſyngur og ſeiger ſo/Þu heþur giefed Glede j mitt Hiarta / Jeg ligg og ſeſ þullſnart/ Þvi þu DROTTeñ hialpar mier/ad eg by Oſtalaus. Lat þa alla gladiaſt/ſem treyſta uppa þig /Eilſlega lat þu þa þagna / þvi þu verndar þa/og lat þa glada vera j þier ſem elſka þitt Naþn/þviad þu Drotteñ bleſſar þa Riettlatu/þu Kꝛonar þa med Gl

aeſku/ſo

askn/so sem med ødrum Skyllde. Ps. 13.
Jeg treyste þar uppa/ad þu ert so Myskunsamur/mitt Hiarta þad gledur sig j þynu Hialprœde/ Jeg vil syngia Drottne Loß/ þviad hn̄ giører so vel til mijn. Hier fyrer skrifar so S. Pall/Gal. 5. Ad Avextur hins heilaga Anda sie Kiærleike / Glede og Fridur/og Guds Rijke/ sie ecke Matur nie Dryckur/ helldur Riettlæte/Fridur og Glede j heilögū Anda/ Og ad vier sem erum ordner Riettlaater þyrer Truna heßum nu Frid vid Gud/þyrer vorn Drottenn JEsum Christum/þyrer hvørn vier meigum nu ganga fram j Trunne til þeirrar Nadar j hvørre vier støndum/Rom. 5.

Þar næst ßader og aß sier leider Truenn þenañ Avext/ad Madur afetur sier af øllū Hiarta/ad veita Gude þacklæte og Hlijdne alla Daga sijns Lijfs / hvar um nu skal j þridia Parte Idranarenñar þleyra talad ver da. Hvør hn̄ ßiñur j sijnu Hiarta þessar þim̄ Truarenñar Proprietates/ Þad er Art og Edle / sem nu heßur vered um̄talad/ sa sanne heßur eina rietta Truu/hañ er komeñ j gieg

num Dauds

num Daudan til Lijfsins / svo sem Christur kiemst ad Orde / Joh. 5. Og Guds Ande ber hönū Vitnisburd / ad hann er Guds Barn. Rom. 8.

Um þridia Part Jdranarenar sem nefnist ny Nlydne / nytt Lif og Fram ferde / sem sumer kalla Goodverk.

Þridie og seinaste Partur j hvorium chrïsteleg Jdran er falen / er ny Nlydne (sem er riettur Avoxtur Truarenar) og gott & Gudlegt Aform / þegar Madur alvarlega setur sier fyrer ad vera Gude alla Daga Packlatur og Nlyden / fyrer singa okelianlega Velgiörninga / so hañ alldrei med Vil ja / Vitund / & asettu Rade vill styggia Gud helldur sem Nlydugt Barn / af Sonarlegre Nrædslu vakta sig fyrer Syndeñe og Af gongu Guds Bodorda / og af ollu Megne og Mætte ástunda ad giöra þad Gude lijk kar / og lifa Christelega og Gudlega og Ne ldarlega / og bidia þar med Gud / ad hñ veite og giefe þar til Nad og Styrk / ad þet eg mætte so skie / og skapa eitt hreint Niarta j sier /

ta j sier/og giefa sier eirn nyann stødugañ Anda/kiena sier ad giora þad Gude er þæ- gelegt/og styrkia og efla þad med sier/sem hañ hefur giert/eda uppbyriad/ vegna sijns N. Nafns/ 1. Tim. 2. Psalm. 51. 143. z 119.

Soddañ Avortu leider Truen af sier/ ef hun er riett og sonn/og eñ fleyre/ um̃ hvoria adur er talad/Þviad lijka so sem Omøgulegt er/ ad Ellduren̄ sie an Hitans/ og þar Soolen̄ skijn/þar skule ei vera Biart/so er og þad Omøgulegt/ad son̄ og lifande Tru kuñe ad vera j Mañsins Hiarta/ hafe hñ ecke soddañ Nijdone og Asetning / s nu hefr vered um̃talad. Sa riettа Tru hefur/ hañ giører so sem Christur bijdur/ hañ lætur sitt Lioos lijsa fyrer Møñunum so þeir siae hans Goodverk/ og prijse Gud Fødur a Himnum/Matth. 5. Þar fyrer talar Sonur Guds so/ Af þeirra Avortũ meige þier þeckia þa/hvort og eitt gott Tre ie ber goodañ Avort/ og hvort þwed Trie ber jllañ Avort. Þetta er þad sama sem S. Jacob skrifar j sijnum Pistle 2. Cap.

seigiande/

seigiande / Hvad stodar þad / Brædur mijner þo nockur seigest hafa Truna / en hefur ecke Verken med: Mun Truen giøra hann Saluhoolpen? Sem hann villde seigia / Ney. Su Tru sem ongen Goodverk hefur / hun stodar ecke par til Saluhialpar / Þvi þad er ecke nema Munnstrw / og Sagna Tru / hvør ed ecke þocknast Gude / þviad Dioflarner trua og eirnen lijka / & skielfast vid / so sem Postulen talar j sama Stad og fyrr var umtalad. Þar fyrer ætlykter hann so / ad Truen sie Daud / nær hun hefur ecke Verken. Item / Vijsa þu mier þijna Tru af þijnum Verkum (seiger hann) þa vil eg vijsa þier mijna Tru af mijnum Verkum / etc.

Þviad lijka so sem vier erum Guds Verk skapader j Christo Jesu til ad giøra Goodverken / og ganga fram j þeim / Ephe. 2. Og svo sem hn̄ gaf sig sialfan fyrer oss til ad frelsa oss af øllu Ranglæte / og hreinsa sier sialfum Foolk til eignar sem kostgiæfed være til ad giøra Goodverken / Svo er su sanna og rietta Tru alldrei idiulaus / hell-

dur Erviđ

dur Ervidar hun og giører ækþd gott af sier med Kiærleikanum og þ Kiærleikan/ Gal. 5. Og er þ gott Trie/ berande godan Avøxt j Þolenmæde ꝫ Nyjdne/ Matth. 7. Þviad þegar vier erum ordner Kiettlæter fyrer Truna/ af Nad og Myskun Guds/ an Verdskulldanar Verkana þa faum vi, er og ødlunst lijka/ Donum per Gratiam, Þad er/ Gafuna af Nadene/ sem er Heilag ur Ande/ hvør ecke er j dïulaus/ hell dur upp kveiker hn̄ ꝫ tendrar j vorū Hiertum nytt Lioos/ nyar og heilagar Hræringar/ og en dur nyar vort Sine og Hugskot/ og giører oss nyar Skiepnur j Christo Jesu/ So ad vier faum Lyst og Girnd til ad giera þad sem gott er og Gude þægelegt/ Þar med styrer og stioornar han̄ vorum Hiertum/ og styrker þau/ so þau taka til/ bæde hid jn̄ra ꝫ hid ytra/ Salen̄e og Lijkamanū/ ad vita Gude nya Nyjdne/ og hafa nytt og Gudlegt Framferde. Þa þetta er þad sem kallast Kiettlæte gedter Samvitsku.

Þesse ny Nyjdne sem kiemur af Trune og er hennar sannur Avøxtur/ hun er talen og

þolgemi fierdeilis j þioorum Hlutum eda Greinum. 1. J sannre Gudhrædslu. 2. J Kiærleikanum til Naungans. 3. J hei laglegu Framþerde. 4. J Tru og Dygd riettelega og trulega ad standa j sijnu Kalle og Embætte.

1. Fyrst er nu Nyjdne þalen j sañre Gudhrædslu/ ad Madur hafe Gud sier þyrer Augum og j sijnu Hiarta alla Daga siña Lijfsstunda/ Job. 4. Og þioone hönum med Hrædslu og sie Gladur med Otta/og miñest vid Soneñ Guds/Psalm. 2. Svo ad hañ hafe Guds Muñs Logmal/ Pad er/ hans Ord/ kiærara eñ Pusund Stycke af Gulle og Sylfre/Psalm. 119. Og lang ar þar fyrer epter af Hiarta ad koma til Guds Hwss/ Psal. 27. Ad heyra Guds Ord/ og medtaka heilog Sacramenta / og vera vid Þegar Það eru med Hondū hofd/ giora sijna Bæn/Ephes. 5. Og lata j lios se sijna Truarjatning/syngia og Spila þ Drottne j sijnu Hiarta/med Psalmum/Lof songvum og Andlegum Vijsum/Ps. 68. Og giora ettgo Gude ꝛ Fodurnum Það er j vors

er j vors Herra Jesu Christi Nafne/ z lofa
hañ j Søfnudenum/ aþ Bruñum Israels.
So z lijka ad styrkia z hialpa til m3 Raad
og Daad/ aþ Mætte og Megne / og þvi
Gud heþur gieþed/ ad Guds Nafns Dyrd
og Heidur/ og hans Orda Pioonustugiørd
mætte aukast og eflast og vid Magt hallds
ast/so sem Salomon Rædleggur þar hann
seiger/Prov. 3. Heidra þu DRDTeñ aþ
Eign þiñe/og med fyrsta Averte allrar þiñ
ar Inteftar. Ad bevijsa med soddañ hætte
sig ä Gudræfne/ þar um talar David seigs
iande so/Psal.27. Eins Hlutar hef eg bed
ed Drottiñ/þad villda eg giarnañ þyggia
ad eg mætte blijþa j Hwse DRottens alla
mijna Lijþdaga og horfa uppa þa prijdelegu
Guds Pioonustugiørd/og vitia hŷs Mus
steris. Item/ Gladur verd eg vid þad/
þegar nockur seiger/gøngum j Hws Drott
ens/vegna Hwssens Guds vors vil eg leis
ta þijns (þad er Guds Christne) besta /
Psalm. 122.

2. Þar næst er ny Nijdne þalen j christe
legum Kiærleika til Naungans/ad vier el

skum hañ / og uñum honum alls goods af
Hiarta / hialpum honum med Ord og Verk
til hins besta / fordum honum ollum Hæska
og Skada / latum hñs Eymd og Neyd gan
ga oss til Hiarta / siaum aumur a honum ef
oss betur geingur / og styrkium hñ med Raad
og Dad / og vorū gudlegum Bænum / nær
sem Þorf giørest / 1. Tim. 6. Verum gi-
afmillder / Gustafagiarner og Myskunsam-
er vid Volada / lijka sem vor Fader a Himn-
um er Myskunsamur / Luc. 6. Og svo sem
Syrach miñer oss a / seigiande 4. Lat þañ
Fatæka ecke lijda Neyd / Fyrerlijt þu ecke
Bæn hins Auma / og snu þu ecke Augum
þijnum fra þeim Þurfluga / Hlyd þu helld-
ur þeim Fatæka / og svara honum Vingi-
arnlega / og hialpa þeim sem lijdur Ofrijke
fra þeim sem honum Oriett giører. Og so
sem sialfur Christur seiger / Matth. 25.
Giefs þeim Hungrada ad eta / og þeim þyr
sta ad drecka / lia þu Hws þeim Framanda
vitia hins Siuka / og kom til hans sem er
i Fangelse / Oska af ollu Hiarta / ad aller
Meñ meige komast til Kyñing Sañleikans

z verda

z verda Sæluhoolpner/ 1. Tim. 2. Og ad aller Synduger snwe sier til Guds/ z giøre pad sem gott er/ Tob. 13. Med einu Or, de ad seigia/ hvad hellst sem vier vilium ad Meñ giøre oss/ pad skulum vier giøra þm/ so sem Guds Sonur seiger j Gudspiall, enu Matth. 7.

3. Nier ad auk pa er ny Hlydnen komen j heilögu Meinlausu Framferde/ Vier eigum ad fordast ad giøra nockurn Hlut j mote Guds Vilia og Bodordum/ Tob. 4. Og so sem S. Pall skrifar til Ephe. 4. Þa eigum vier ad afleggia þann Gamla Mañen/ og hans gamla Breytne/ sem sig fordiarfar j Syrndum Villudoomsins/ af neyta Dioflenum og øllum hans Verkum og Athæfe/ lata ecke Syndena rijkia j vorum Daudlegum Lijkømum/ so vier veitum þeñe Hlydne j þeñar Syrndum/ giefa og ecke vora Lime Syndeñe til Rangletesins Vopna. Rom. 6. Helldur flya hana og ford, ast so sem Høggorm/ Syrach. 21. Og j klædast þeim nya Mañe/ sem epter Gude er skapadur/ j sañarlegu Riettlæte og Heilag

 leik/

leik/Eph. 4. lata hans Løgmal og hans Ord vera Lykt vorra Foota (sem David seiger) og Lioos a vorum Veige/Ps. 119. Hvar epter vier skulum skycka oss/og gan ga Sidsamlega so sem a Deige/Rom. 13. Og giepa oss sialpa Gude/so sem þeir lif; ande eru ordner/en vorn madur Dauder/ og giefa Gude vora Limu til Riettlætis Vop, na / giera gott og vera Ryker j goodum Verkum/ 1. Tim. 6. Snegt ad seigia/ Ny Hlydne wtkrepur og heimter ad vier skulum giøra þad sem S. Pall skrifar og kiener/ Tit. 2. Afneyta ollu Ogudlegu Athæpe ꝛ Veralldlegum Gyrndum/ꝛ lifa Sidsamlega/ Riettperduglega og Gudlega j Heime þessum / og vakta uppa þa sælu Von og Dyrdarenar Vpplysing hins mik, la Guds/ og vors Lausnara Jesu Christi.
4. J pioorda og sidasta Maata er ny Hl ydne falen og polgen j Tru og Dygd og Hollustu Kalls og Embættis/ hvert hellst Embætte Madur hepur/ad hann pinnest trø wr og dyggur j þvi sama/ Rom. 12. Og hvør han hefur nockud Embætt/þa skal han

giøra

giøra sem Postulen̄ seiger/Rom. 12. Taka Vara uppa þvi Embætte/ og giøra þad med þeirre Orku sem Gud giefr/so ad Gud verde dyrkadur j øllum Hlutum/fyrer Jesum Christum/1. Pet. 4. Og ef nockur Kien̄er/þa vakte han̄ þa Kien̄ing/ Amin̄e nockur/þa hygge han̄ ad þeirre Amin̄ingu/ Stioorne nockur/þa Stioorne hn̄ med Aƒhyggiu (Gudlegre) Rom. 12. Svo aller stunde uppa þad/ad vera Spakferdiger/ꝫ stunda sitt eiged/og Ervida med sjnum eig en̄ Hendū/1. Thess. 4. Og vera ecke Lat er j þvi sem þeir eiga ad giøra/hellldur brennande j Andanum/glader j Vonen̄e/ Þolin̄mooder j Mootgangenum / stadfaster j Bænakallenu/hafande Frid vid alla Men̄ þad mogulegt er/Rom. 12.

Þetta er j stuttu Male talad um̄ þa nyu Hlydnene/sem er san̄ur og riettur Avoxtur Truaren̄ar/og þetta vill su nya Hlydnen/ af oss heimta og krefia. Og um̄ þetta Amin̄er oss Spamaduren̄ Ezechiel alvarlega seigiande. Kasted fra ydur øllum ydar Yfertrodslum/Misgiorningū/ med hvørꝫ

Kiii tum þier

tum hier hafed Misgiørt/ og giøred ydur eitt nytt Hiarta / og eitt nyann Anda/ Huiad hier jnebindur Spamadurenn nya H jonena j tveimur Ordum/sem er/ad Mad ur burt kaste fra sier Misgiørdunum/bad er ad skilia/Ad hann læte af ad Syndga/e jllt ad giøra / og fordest bær Synder sem madur eru gierdar/og umlidnar eru/og gi øre alldrei nockurn Hlut viliande/ eda vijs vitande/sem Gude er a moote.

Þar næst ad hann giøre sier eitt nytt Hi arta og nyann Anda/ Þad er ad skilia/ Ad hann take fyrer sig nytt Sinne/nytt Hugar far/Svo ad lijka sem hann hefur hangad til hafft Lyst til Syndarennar / so hafe hann bar epter og vor þvi/ Lyst til godra Verka/ og ad þioona Gude/svo sem Zacharias seiger/ j Heilagleika og Riettlæte/sem hønum vel þocknast/alla sijna Lijfsdaga. Baruch. 4. Luc. I. Þetta tvent heimter Gud all vijda annarstadar ad oss/ef vier vilium oss til Guds snwa. Þviad so stendur j Psal. 34. Lat af þvi Vonda / og giør þu þad gott er. Og enn mæler Gud fyrer Munn Esaie

Spamans

Spæmans L. C. seigiande/Hreinsed ydur/ Taked burt ydart illt Athæfe fra mijnum Augū/Læted af þvi Vonda/og læred gott ad giøra. Hvad ecke kañ ad verda/eda skie/ j nockurn añañ Mæta/nema þvi ad eins/ ad Madur leggie alla Astundan a/ad giøra þad fernt sem heyrer til nyrre Hlydne/og nu fyrer litlu var umtalad.

Þessar allar Greiner/ um̄ hvøriar talad hefur vered j þessum þremur Pørtum/eda Greinum Jdranareñar/þær meiga vel kall ast so sem Trøppur eda Gradur Lijfsins/ eda Stiffge til Himnarijkis/ hvar med vier so sem uppstijgum fra Syndunum til Ri ettlætesins/fra Diøflenum og hans Rijke til Guds og hans Rijkis / fra Bølvaneñe til Blessunareñar / fra Daudanum til Lijfs ins/fra Helvijte til Himnarijkis/fra eilijf um Pijslum og Fordæminguñe/til eilijfrar Glede og Saluhialpar/ef ad vier med Hi alp og Styrk heilags Anda / truum ollu þessu sem nu hefur vered umtalad/ og bre ytum þar epter/og blijfum stadfaster j þvi enu sama/allt til Enda.

K v   Hviad

Þviad lÿka so sem þeir ed hlaupa til Sk eids/og vedia um̃ nockud/ þeir hlaupa all er/eñ eirn er sa ed Hnossed eda Vedþied tek ur/sa ed helldur aþram̃ og þyrst kiemur ad Merkenu/1. Cor. 9. Eins talar og Chri stur j tvær Reysur hia Gudspiallamañ enum Matth. 10. 24. Ad hvør sem blijþ ur stadþastur allt til Enda/sa skule verda Saluhoolpeñ/ og þa Hnoss eilÿþs Lÿþs/ So sem hañ og eirneñ lofar j Openbering ar Book S. Johañis 2. ꝛ 3. Cap. Seig iande/Vertu trwr allt til Daudans/þa vil eg giefa þier Lÿþsins Koronu. Item/Hv ør sem yfervinñur/hañ skal ecke neitt jllt Hen da/aþ þeim odru Daudanum/þad er/ aþ þeim eilÿfa Dauda/2. Pet. 2. Eñ hiner adrer sem umskiptad haþa Saurende Verall dareñar þyrer Kÿñing Drottens/og Frels arans Jesu Christi/ og verda sÿdan aptr j hinu sama vatner/ ꝛ kferuñer ꝛ kasta þra sier goodr Samvitsku/ og lÿda Skipbrot a Trwñe/ þeirra sÿdasta mun verda verra eñ þad þyrsta/og þeir munu verda Fortap ader/þviad hvør sem leggur Hond a Plog

kñ (seiger

leñ (seiger Guds Sonur) og lijtur aptur a Bak/ sa er ecke hentugur til Guds Rijkis/ 1. Tim. 1. Luc. 11. 9.

Meira verdur ad siñe ecke talad um̄ þrica Idranareñar Parta/ og hvar þñe christeleg Idran er baliñ og foolgeñ.

Añar Partur þessa Bæklings

Hvadan sijk Christeleg Idran kiemur/ & hvóriar Saker eda Greiner til heñar eru og hvad hellst Gud hefur til þess ad snwa oss til sijn/ fra Synd unum.

Ed þvi þad er ecke alleinasta Frood legt/ helldur og eirneñ gagnlegt og Naudsijnlegt ad vita hvadañ christeleg Idran kiemur/ hvørneñ hun skiedur/ hvar af hun bædest/ So og lijka ad vita hvad hellst Gud hefur j frame til þess ad snwa oss fra Ranglætenu/ Dioþulsins Athæfe og Rijke. Einkum med þvi ad Spamañ sins Ord giefa oss nockud Tilefne og Ordsok ad tala hier um̄/ þar Gud so seiger.

Kasted fra ydur ollum ydar Yfertrodslum̄ med hvørium þiet hafed Misgiørt/ og gióred ydur

pred ydur eitt nytt Hiarta og nyan Anda.
Af þessum Ordum ma merkia/ svo sem Gud tilleggie z eigni Manienum sialfum syna Jdran og Frahvarf Syndana/eins z þad være j hans Magt og Walde/og sialfs rædis Villia/ad snua sier/og kasta Syndunum fra sier/og giøra sialfum sier hreint Hiarta/og nyan Anda/ þar og þegar/ han vill. En þetta ma ecke so einfalldlega skilizt/sem Papistar meina/med þeim Villumanum/sem fordum voru/ z nefndust Pelagianar. Þvi Gud talar so j ødrum Stad hia þessum sama Spamane/og seiger berlega/ad han sie sialfur sa sem med Ordenu synum Anda og sine Nad/ þetta allt giører og verkar med Manenum. Jeg vil seiger Gud/giefa ydur nytt Hiarta/ og eirn nyan Anda / og jeg vil burt taka Steinhiartad wr ydru Hollde/og giefa ydur eitt Kiøtliegt Hiarta/ Jeg vil giefa min Anda j ydur/z jeg vil giøra soddan Men af ydur/sem gan ga j mynum Bodordum / og hallda myn Riettinde/og giøra þar epter /Ezech. 36. Og j 11. Cap. Talar hn hart nær med sømum Ordū

mum Ordum. Hvar fyrer ad Jeremias j 31. so Hiartanlega bidur Gud hier um̃ og seiger/Snw þu mier Drotten/þa snyst eg þvi þu Drotten ert min̄ Gud/ Og þegar þu snerer mier/þa betrade eg mig.

Hier skal eingen̄ meina/ad Gud og heilog Ritning sie hvørt a moote ødru/ Med þvi ad Gud er eirn eilijfur Sam̃leikur/og um̃skiptest ei nie um̃breytest/Mal.3. Og Christur Jesus er j Dag og j giær/& ad Eilijfu hin̄ same/Jacob 1. Hebr. 13. Helld ur skulum vier so skilia þetta/og so koma þessum Malsgreinum saman/ad þær blijfe badar sam̃ar/og vid þulla og alla Magt þad stiedur þegar vier Utleggium þar so ad bæde Gud og so Maduren̄ giøre Hiartad nytt/ og so nyan̄ Anda/ þo j olijkann Mata/og med adskillianlegum Hætte. Gud giører og verkar þad j þvi/& þar med/þeg ar han̄ verdur fyrre en̄ Maduren̄/aff sinne Nad og Giæsku/kienner og Undervysar med sijnu Orde/upplyser og giører Hiartad kloft med sijnum heilaga Anda. Enn um̃ Mennena verdur þad talad / ad þeir giøre

sier nytt

ſier nytt Hiarta og nyan̄ Anda/þegar þeir forſmaa ecke Guds Naad j giegn ſialfū ſier eda reka ecke hans Ord fra ſier/ og ſtanda ecke j moote heilogum Anda/med ſijnum eig en̄ Vilia/þar þeir þo giætu Orded medtek ed/ef þeir villdu/helldur hneygiaſt til Gu ds/verda ſamþycker Vilia Guds og Ord enu / og æſtunda ad ſkycka ſier þar epter/ Luc. 7. Act. 7. & 13.

Þar næſt maa og fyrr ſagdar Greiner fyr lijka og ſamhlioodande giøra j þeſſan̄ Maata/ſo þær ſieu baadar ſaṅar/ef Madr helld ur ad ſu ſeinaſta Maalsgrein ſem ſtendr hia Spaamañenum 36. Cap. og 11. og hia Je remiā 31. tale um̄ vora Idran/og þa ri ettu Hiøfudgrein/og hellſtu Ordſøk til Id ranar/ſem er Gud ſialfur/ af hvørium og fra hvørium ad kiemur/bæde Idran vor & Saluhialpen (Eins og Sløkunen er af oſſ ſialfum) og fra hvørium koma allar good ar og fullkomlegar Gaafur / og æn hvørs vier megnum eckert gott ad giøra/Roſ. 13. Jac. 1. Joh. 15.

Eñ ſu fyrſta Greinen/ſem j þeſſū Tet

ta Ezechielis stendur j 18. Cap. hun talar alleinasta um Samþycke og Vilian/þeg ar Madur er reidubwen / þws og viliugur til ad snwa sier fra Syndunum / til sijns Guds og Skapara / er ecke Hardsvijradur nie Hverbroten/snijr ecke Bakenu vid/byrg er ecke þyrer Eyrun/ og forherder ecke sitt Hiarta/sem Demant/ad hñ skule ecke heyra Lögmaaled / og þau Orden sem Drottenu Zebaoth sender j sijnum Anda þyrer Munn siña Þioonustumaña/ so sem hañ talar hia Spamañenum/ad giøre þeir Ogudlegu z Hræsnarar ner.

David talar mooklijka j Psalmenũ 119. Þar hañ so seiger/ Hneyg þu DROTteñ mitt Hiarta til þiña Vitnisburda/ Og eñ aptur/Jeg hneyge mitt Hiarta til ad giøra epter þijnum Riettlætingum. Hier bidur hñ Gud ad hneygia sitt Hiarta/ Hier loþar hñ og lijka/ad hañ vilie hneygia þad/og samþyckiast Gude og veita hønum Hlijdne.

Mitt Hiarta er reidubued/þier Loþ ad seigia og syngia/Ps. 57. Slijkt er Gude þægelegt Offur/þviad hañ vill øngva Naud-

ungar Pioonustu haƒa/sem ecke kiemur af
lisƒum ƒrialsum Vilia. Og ecke helldur
kann Nad Guds nie hans Ande ad haƒa
Rwm eda Plats j Hiartanu j moote Mann
sins Vilia/ so sem þar steudur j Psalmen-
um 109. Nañ haƒde ecke Gyrnd á Blessan
eñe/þvi skal hun vera langt ƒra hönum.
Item/Psalm. 81. Mitt Foolk hlÿder ecke
miñe Rodd / og Israel skeÿter mier ecke/
Þvi heƒ eg þa yƒergiefed j sijnu Hiartans
Blindleika/so þeir gäge j sijnu Sialƒrædes.
J Bok Spekiñar 1. C. stendr so/Vitskan
kiemur ecke j Hreckvijsa Sal/og ecke bygg-
er hun j þeim Lykama sem Syndeñe er und
ergieƒeñ/Þvi ad heilagur Ande sñ riett kie-
ñer/fordast Aƒgudadyrkara/ og vijkur ƒra
þeim heimsku og Hyrdu'ausu/sem hönum j
moote standa(so sem giördu Gydingarner)
Act. 7.

Eñ uppa þad ad j slijku Malefne/ƒare
eingenn villt og verde so aƒ sialƒum sier a
Tu'ar dreigeñ/ og ƒreste þar ƒyrer eda und
añdrage sijna Jdran/So ꝫ lijka/uppa þad
ad allt þetta mætte oss þvi lioosara og skil-

ianlegra

ännlegra verda/ og hveriar ad sieu þær ri-
ttiu og sömu Saker til riettrar Jdranar og
Gudlegrar Yfirbootar/þa epterfylgia þr-
iar Greiner/þryr Lærdoomar/ um hvøria
nu mun talad verda.

1. Sa fyrste skal vera/ ad christeleg Jd-
ran ꝛ Yfirboot er ecke komen under oss sialf
um/og er ecke j vorum Sialfrædis Vilia
eda Valldo/ so sem margur fravillts þeinker
og meinar/ad han kune ed giora Jdran þa
han vill/Helldur er þad ein sierdeilis Guds
Gaafa/og hans Verk og Gierningur.

2. Annar/hvøriar ad þær sieu riettu ꝛ hell
ſtu Ordsaker/ og Hefudgreiner til Jdran-
arenar/med hvørium Gud styrer oss/ svo ad
vier verdum Saaluholpner.

3. J þridia lage skal talad verda/ J hvø-
rn Maata/og med hvøriu moote/og hvar
med/Gud kallar oss til Jdranar og Yfer
bootar/hvør Instrumenta/Tool eda Verk
fære Gud hefur þar til/ þa vier vilium ec
ke vera hlyduget/og snua oss fra Syndun-
um/ þegar Gud læter kalla oss til Jdranar-
innar.

Fyrsta Greinen.

Pad kieñer oss heilög Ritning / J fyrstu ad Omøgulegt sie ad vier giettum snwed oss til Guds med ǫllu Hiarta af vorre Magt vorum Krapte / eda eigeñlegum Vilia / Helldur er slijkt Guds Gafa / hans Verk og Gi ørningur / epter þvi sem Jeremias vottar J 19. Cap. seigiande / Jeg veit Drottenn ad Mañsins Verk og Giørningur er ecke j hans Valldе / og ecke er þad j nockurs Mans Magt / hvorneñ hñ eige ad ganga og leidrietta siñ Veg. So skrifar og lijka S. Pall / 2. Cor. 3. Vier erum ecke duganleger / so ȣ af oss sialfū til nockud gott ad huxa / so ȣ af oss / helldur þad vier formeigum / þad er af Gude / Phil. 2. Þviad hañ er sa sem verkar j oss bæde Viliañ og Verked / so sem hønum er þægelegt Hebr. 12. Og Jesus hañ er Erwareñ ar Upphaf / hañ fullkomnar Trwna / svo þad stendur ecke j nockurs Mans Vilia eda Hlaupe / epter Nolldlegum Verdugleika / eda Forþienan / helldur j Myskunseme Drottens. Þar ȣ talar so Guds Son sialfr / Joh. 15. An myn giete þier eckert giert.

giørt. Item / Eingeñ kiemur til miñ / ne
ma so verde / ad Fadereñ Drage hñ / sem mig
sende / Joh. 6. Item / þad er Guds Verk /
ad þier trwed a þañ sem hañ sende.

HvIad hvør helst sem sier snyr til Guds
eda vill giøra nockud gott Verk / ẽ Gude er
þægelegt / þa heyrer þar þrent til / 1. Ad
Madur hafe Skilning þar a / og kuñe ri,
ettelega ad dæma uñ þad sem giøra skal.
2. Þar næst / hlýtur hñ ad hafa goodañ
og reidubueñ Vilia / til ad giøra þad sem
hañ dæmer gott ad vera. 3. J þridia
Maata hlýtur hañ ad gieta giørt þad / og
hafa Matt og Megn og Formegan til ad
giøra þad hid gooda. Eñ allt þetta þrent
vantar harla miøg hia hvørium og einum
Mañe / sem ecke er endurfæddr fyrer Vatn
og heilagañ Anda.

1. Hvíad þad riettum Skilninge vidvýk-
ur / og ad kuña riettelega ad dæma uñ þad
sem gott er / þa talar Postuliñ so / 1. Cor. 2.
Ad Natturlegur Madur (sem ecke hefur
þeinged Undervýsan af Guds Orde / og hei
legum Anda) skynie ecke nie skilie þad sem

er af Guds Anda/pad sie hønum Heimska/ hañ þecke þadecke/Þviad pad hlÿtur Andlega ad dæmast / Rom. 3. Og þetta sama sañar hañ og styrker med Vitnisburde Davids Kongs/þar hñ seiger/Þar er ecke noc kur sem heþur Skilningeñ/Psalm. 14.

Þar næst/eþ vier vilium Hugleida Vil iañ Mañsins/þa er hñ þyrer Synd Adams og Lagabrot ordeñ þrahverþur og j allann Mata Gude gagnstadlegur / svo sem S. Pall bevÿsar med þessum Ordum/þar hañ seiger/ Rom. 3. Þar er eingeñ sem leitar epter Gude/ aller eru þeir fravikner/og aller saman eru þeir Onyter ordner. Eins seiger og Moyses/þar svo skriþad stendur/ Gen. 6. 8. Huxaner og Asetningur Mañ leas Hiarta er ætÿd til jlls hneygdur þra Vngdoome. Item seiger so Jeremias/ Mañsins Hiarta er Metnadarþullt ætÿd og Olodugt/Jer. 17.

Vilier þu ad sÿdustu ransaka Matt og Megn / Styrk og Eþne vor / til ad giora hid gooda/ þa erum vier vegna Syndareñ ar ordner/so Veyker og Kreinkter og vanmegna/

megna/ad bæde David/ Psalm. 14. Og S. Pall Rom. 3. seigia berlega/ Ad þar er eingeñ sem gott giører/ og ecke eirn. Þetta sama vottar Salomon Predik. 7. Þar er eingeñ Madur a Jørduñe sem giør er gott/og ecke syndge. Item Esaias 64. Vier erum aller so sem þeir Ohreinu/ Og allt vort Riettlæte er sem saurugt Klæde/ aller erum vier Visner/so sem Laufblød/ z vorar Synder feykia oss j burtu eins og Stormur. Hier hyrer hefur S. Bernhardus ecke oriettelega Talad/ seigiande/ Si discernere volumus inter Bonum & malum, decipimur, Si tentamus facere Bonum, deficimus, Si conamur resistere Malo, deijcimur & superamur. Þad er/ Ef vier vilium giøra Grein a mille Goods og Ills/ þa verdum vier svikner/ Ef vier berum oss ad giøra nockud gott/ þa erum vier Vanmegna (þad er/ vier gietum ecke giørt þad) ef vier leitum vid ad standa jllu a moote/ þa føllum vier og verdum yfervuñer. Hvad allt þu skallt skilia z underſtan da/ ad vera talad uṁ þa Meñ sem Gud læt

ur falla j Blindleika Hiartans / þeir ed gan
ga framm epter sijnu eigen Rade / svo þeir
hialpast ecke / eige helldur upplysast þeir / og
ecke vilia þeir þiggia heilags Anda Rad /
Psalm. 81.

Af þessu sem nu heþur vered sagt / skul
um vier læra / æ og alla Tijma ad bidia Gud
um Nad hins helga Anda / og eina rietta
sana Jdrã / seigiande mz hinũ sæla David /
Psal. 51. Gud skapadu eitt hreint Hiarta
j mier / og gieþ þu mier nyan (vissan) An
da. Kasta mier ecke fra þijnu Auglite / og
tak ecke fra mier þin heilaga Anda. Item
Med Jeremia 31. Snw þu mier Drottẽ
ẽn / þa verd eg snwen / þvi þu Drotten ert
min Gud. Þar næst skulum vier vak
ta vel / og sia til ad vier tøkum ecke Nad
Guds forgieþens (eda til Onytis) 2. Cor. 6
Og forsoomum ecke Nadarennar Tijma /
helldur leitũ Drottens / epter hans Befal
ningu og Skipan / þa Stund hann verdur
fundẽn / og akøllum hãn medan hann er
Nalægur / Esa. 55. Hañ kallar oss j sijnu
Orde til Jdranar og Yferbootar / og bijdur

oss fram

oss fram̄ sijna Rad og Mynstun/ Syndanā Fyrergiefning og eilijffa Saaluhialp/ ꝛc villl sækna oss ad sier/ ecke olijkt og þa Hænan safnar Ungunum under sijna Vænge / Matth. 23.

Hvi ad ef vier giørum ecke so/ og latū ecke af ad giøra þad jlla/og vilium ecke giøra þad gott er / Þa kiemur þad vissulega epter /ad sa sem byr a Himnum/hañ mun j siñe Reide eitt siñ vilia tala til vor/og ski elsa oss j siñe Grimd/Og a Reideñar Stundu taka sijna Nadar Hønd og heilagan Anda fra oss/so vier munum þa ecke gieta giørt nockra saña Jdran/hlioota helldur med þeim Ogudlegu ad drecka wt Dreggiar nar af hans Reideñar Kaleik/Psalm. 75. So sem hañ þeim alvarlega hootar fyrer Muñ Salomonis seigiande / Proverb. 1. Af þui ad eg kalla (seiger Gud) og þier villd ud ecke heyra/Jeg wtrietté mijna Hønd/og eingeñ giefur þar Gaum ad / Þier forlijted allt mitt Rad/og vilied ecke þola miñ Aga/þui vil eg hlæia ad ydur j ydar Olucku/og spotta ydur þegar þad kiemur fram̄

sem þier Otteſt / og þegar þad kiemur yþer
ydur sem añar Stormur/sem þier hrædeſt/
z ydar Olucka sem añad Ovedur / þegar Au
giſt og Neyd kiemur yþer ydur / þa munu
þeir kalla a mig/ eñ jeg ſkal ecke anſa ydur
Þier munud ærla leita mijn/z mig ecke fiña
þar fyrer/ad þier hötudud Kieñingena / og
Otta Drottens villdu þier ecke hafa/ Ecke
ſættu þeir mijnum Radum/ og lyttud alla
mijna Airting/ So eted nu af Averke yd-
ars Athæfis/ og fylled ydur af ydar Rad-
um/ Þetta er þad sem hañ utleggur fyrer
Muñ Ezechielis z ſeiger/Ezech. 7. Hañ
mun snarlega uthella ſiñe Grimd yfer þa/
Og Rœ:a ſijna Reide koma fram vid þa/Og
hañ mun dæma þa epter þeirra Makleg-
leika / og gjefa þeim þad sem hæfer þeirra
Syndirdingū. Epterdæme uppa þeſſar
Rœtaner giefa oſſ þær fim̄ fa vijſu Jomf-
frur/hvoriar i ſijnum Lompum hefdu ecke-
ert Oleum (þad er Truna / Matth. 25.
hvor ad fyrer Kiærleikſins Verk kroptug
er vid Gud og Naungañ/ Gal. 5. Og læt-
ur ſitt Lioos ſkijna fyrer Meñunum/ svo

þeir

þeir siae vor Goodverk/og prijse vorn Fed
ur á Himnum/Matth. 5.) þa Brwdgum
eñ kom / og Dyrnar voru aptur lwtnar.
Hvíad þegar þær komu eptera og kelludu/
Herra/Herra/lwt upp þyrer oss/þa svarade
hañ þeim seigiande/Sañlega seige eg ydur
eg þecke ydur ecke. Þar þyrer liggur a/
ad vier giørum so sem Postuleñ Rwdlegg
ur/Hebr. 12. Ad eingeñ þorsoome Guds
Nad/so eingeñ beysk Root þar j stadeñ va-
re og Hindran giøre / og ad marger fyrer
þa eñu somu saurüger verde/ Og ad þar sie
eingiñ Frillulyfis Madur eda Oguðrækiñ
sem Esau / sa ed þyrer Matar saker sellde
siñ Frumburdar Riett. Fyrer þvi skulu þi
er vita/ad hañ þar eptera/þa hañ Blessan-
ena erfa villde/er hañ wtskwfadur / þvíad
hañ þañ eckert Rwm Idranareñar/þott hñ
heñar med grwtande Tarum leitade.

Auñur Greinen.

Auñur Grein þessa Mals/uñ Gudrække
lega Idran er su/Ad med þvi vier høfum
nu heyrt/ad ein christeleg Idran og Yþer-
boot er Guds Verk og Gaþa/og er ecke so

meñ under oss sialfum/og ecke under vorum Mætte eda Megne eda eigenlegum Vilia/ þa vilium vier nu þessu næst framsetia añ añ Lærdoom um̃ Jdranena/ og skyra þra/ hvøriar ad eru Høfudgreiner og hellstu Ordsaker til sañrar Jdranar/hvar mz/ ꝛ af hvøriñ/ vier verdum svo Mystunsamlega leidder aþ Gude/þra Syndunum/og Dauðanum/til Riettlæteſins/Lijþsins og Salu-hialpareñar. Eñ soddañ Høþudgreiner og Ordsaker/ ꝛ þær riettu Causæ Efficientes hvøriar Gud hefur j þramẽ til þess ad snua oss med (so sem vier høfum mætt læra af fyrerþarande Rædu) eru med tveñu moote.

Sumar eru hid ytra/hvørjar vier kuñum ad heyra og sia/sem er Ord Guds þad þyr er Eyrunum hlioomar/og H. Sacramenta og Guds Nadar Teikn sem vier siaum.

Sumar eru hid iñra / og eru ecke syne-legar/sem er/Guds ꝛ Herrãs Jesu Christi Aade og Mystun/hvad og S. Augustinus j lioose lætur/med þessum Ordum. Neminem Peccati sui pœnitet,nisi Admonitione aliqva vocationis Dei, Engenn

gietur

giefr jdraſt ſiñar Syndar/nema hñ þœe nockra Amiñing/ſo hñ kalleſt aþ Gude. Item/ Pœnitentiæ meritum Gratia præcedit. Pad er/ Nad Guds er þyrre eñ Forþiena an Jdranareñar.

Guds Orðer Løgmaled og Evangelium hvar med Gud kallar oſſ til Jdranarennar/ Þviad fyrſt talar Gud til vor med ſijnu heilaga Løgmale/hvørt oſſ asakar/aklagar/ ſijner oſſ og þyrer Sioner ſetur vorar Synder/og bodar oſſ Reide Guds z eilijfa Fyrerdœming/med þvi vier erum Hollðleger/ ſellder under Syndena/ og kuñum ecke ad uppfylla Guds andlegt Løgmal. Og pañ eñ kieñer Løgmaled oſſ ad peckia Syndernar/og kañaſt vid þær/og þad ſkiedur ſo/ ad vier erum vor hoope Synduger / og aþ Natturuñe Børn Reideñar/ Rom. 3. 7.

Þar næſt/med þvi Løgmaled fordœmet alla (þviad fyrer Gude kañ eckert Hollð ad vera Riettlœtt aþ Løgmalſins Verkū) Þar fyrer kiemur Gud med añañ ſinn Lærdoom/ſem er þad heilaga Evangelium/ og kieñer oſſ / ad hañ ſie Nadugur og Lijkn.

ſamur/

samur/ Polinmoodur og miog Myskunar-rijkur/ ad hn vilie ecke Dauda nockurs Manns/ og hafe ecke Gyrnd a Glotuneñe/ helldur a Lijfenu/ og vorre Saluhialp/ og þar fyrer hafe hañ so elskad Neimeñ/ ad hann gaf sig sialfañ fram vorra Synda vegna/ til ad frelsa oss i fra þessare vondre Verolldu/ epter Vilia Guds vors Fodurs/ sem hañ vtsende/ Psalm. 103. Ezech. 33. Tob. 3. Joh. 3. Gal. 1. So ad hvor ä sier/ þad er/ þecker Soneñ/ og trwer a hañ hañ skal hafa eilijft Lijf/ og verda Riettlatur og Saluholpeñ af Naad og Myskun Guds/ fyrer Truna / an Verka Logmalsins / vegna þeirrar Endurlausnar/ sem fram er komeñ af Jesu Christo / af þvi hañ er Ender Logmalsins/ ollum þeim sem a hañ trua til Riettlætis / Rom. 10. Hebr. 2. Oz hañ hefur teked Magtena fra Dioflenum og Daudanum/ og Lijfed og Odaudleikañ i Lioos leidt/ fyrer Evangelium/ og hefur funded eilijfa Endurlausn/ og uppsvelgt Daudañ i Sigur/ og med sijnu Testamentis Bloode hefur hañ vtleidt sijna Fangana vt

ga vor þeirre Grÿþlu/ þar eckert Vatn var
þad er vor Nelvÿte/2. Tim. 1. Hebr. 9.
1. Cor. 15. Zachar. 9.

Þesse Huggunarsamlegu Ord og Fÿrer-
heit sÿns heilaga Evangelÿ Jnsiglar og
stadfester Gud og eirnen̄ med tveimur lioos-
legum Testamentis /Skÿrnene og christe-
legre Kvølldmaaltÿd/sem eru sÿnelig Teikn
osÿnelegrar Naadar og Mÿstunar/og Jn
sigle þess Riettlætes s er aþ Trune/ so ad
þr sem trua og eru skÿrder/ og verduglega
medtaka JEsu Christi Holldo og Bloods
Sacramentum / skule ecke hafa Efasemd a
Guds Fÿrerheitum vegna nockrar Vantru
ar/ helldur blÿfa stadfaster j Trune/ og gi-
efa Gude Dÿrdena /og vita fullkomlega/
ad þad Gud lofat j Evangelio/þad vill hn̄
og þad kan̄ han̄ ad hallda.

An̄ars slags Greiner og giøranlegar Ord
saker til sen̄rar Jdranar og Yferbootar/hv.
ariar eg nefnde ad vera hid jn̄ra (med Man̄
enum) og m̄an hvørra ad Ordeð sem fÿrer
Eÿrunum hlioodar/ et ecke an̄að en̄ Book-
stafur sa ed deÿder / og giører øngvan̄ Ae-

vøxt til

vøxt til Sαluhialpar j Mañsins Hiarta/ er Guds og Herrans Christi Ande / og Rad og Myskun/hvor ed Mañeñ lijþgar/ Þviad heilagur Ande sem epter Christi Fyr erheite giefeñ verdur þeim sem Gud þar um bidia/hañ er kroptugur j Guds Orde/ og Sacramentunum/ og þad hañ verkar j þeim og med þeim øllum sem hønum ecke eru Ohlijdner/þad er þrent.

I. Jñsiglar hañ og stadfester j þeirra Hiørtum Logmalsins & Evangelij Predikun/ sem Orded lijtelatlega medtaka/so þeir hafa sugva Eþtasemd a Ordenu / trua þvi fullkomlega/ Og hañ upplijser þeirra Vit og Skilning/so þeir dæma nu ødruvijs eñ adur/ so þeir taka nu til ad skilia Logmaled/ og skinia hvad Gud bijdur og bañar/hvijlijk ad sie hans Reide og Riettlætis Doomur og Refsing Syndareñar. Þeir trua og lijka þvi heilaga Evangelio/ um Guds Omælanlega Nad og Myskun/ vid alla þa sem trua. Þeir vita aþ Herrans Jesu Christi Endurlausn og Arnan/ og øllum hans Velgiørningum/ og skynia þad betur enn

mdur til porna. Hier pyrer talar so Christ ur j Gudspiallenu/Ad heilagur Ande mune leida oss j allan Sanleik/Eph. 1. Joh. 16. Og S. Pall nepner heilagan Anda Innsigle og Pant vorrar Arpleipdar/sem Gud hepur oss fyrerheited og lofad j sijnu Orde. 2. Corinth. 1.

2. Par næst myker og pyder heilagur Ande pad harda Mansins Hiarta med Oleo sinar Nadar og Mykunar/kiemur vid pad/og ahrærer bæde Hiartad og Hugskot ed og Vilian/so ad vier vilium nu giarna pad adur villdum vier ecke / tøkum til ad verda hrædder og skielpder vegna vorra Synda/Ottast Guds Reide og eilijpa Fyrerdæming/syrgium og grætum ap Hiarta/ad vier hopum so punglega styggt og moodgad Gud vorn Himneskan Fodur / og Ogudleger vered j hans Auglite/ Daniel. 9. Par a moote uppa hina Sijduna/upptend rar og kveiker heilagur Ande/med Huggunargreinum heilags Evangelij j vorum Hiørtum /alvarlega Gyrnd og Astundan/ til ad verda lauser vid Syndernar og peirra

ra þorþienta Ressing / Cymder og Þÿsler
eilijfrar Fyrerdæmingar / verda aptur ad
nyu nlootande ꝛ hluttakande Guds Naadar
ꝛ Myskunar / Herrans Christi Velgiör⸗
ninga / og alls þess gooda sem Evangeliunn
loþar oss og tilseiger.

3. J þridia lage / þegar Mannsins Hugur
og Skilningur er so upplystur og stadfast
ur þyrer Jnnsigle og Pant hins heilaga
Anda / og Hiartad og villien er ordenn miuk⸗
ur og klöckur med Guds Naadar Oleo eda
Vidsmiöre / þa eindurþædest Madurenn hid
jnra j Hiartanu fyrer Trwna / svo ad vor
Saal ecke alleinasta kallar til Guds / ꝛ þyrst
er epter hönum / lyka so sem Hiörtenn epter
þersku Vatne / helldur og eirnenn þa setium
vier allt vort Trunadartraust / ꝛ alla vora
Von þar a / ad Gud og vor Endurlausn⸗
are JESus hefur fullkomlega epter Evan
gelij Loþan og Fyrerheite / ꝥ skiærre Naad
og Myskun / fyrergiefed oss vorar Synder
og hann mun græda öll vor Mein / frelsa
vort Lijf fra Fordiörfuneñe / og kryna oss
med Nad og Myskun / og giefa oss Riett⸗

lætes /

læted/Sᴐlarleyßdena og eilijft Lijf og o-endanlega Sæluhialp/Psalm. 103.

Og þetta sama er su Endurfæding um hvoria Christur talar j Gudspiallenu/Joh. 3. Aan hvorrar eingen kan ad ganga jñ j Guds Ryke. Nu̅ skiedr med þessu̅ Hætte Heimuglega / svo ad vier verdum nyat Skiepnur j Christo JESV/faum nytt Sinne/nyan Vilia/nytt Hiarta/nyar Hugsaner/ og gyrnungst af ollu Hiarta Gude ad þiona/og þad ad giøra sem honum er þægelegt. Þar med uppvekur heilagur Ande j vorum Hiørtum Huggun / Riettlæte og Fognud/so ad vier alvarlega afneytum Diøflenum og øllu hans Framferde og Athæfe / og leggiu̅ af øll hans Verk/ Rom. 14. Og lijka so sem vier adur til þorna gafum Lijkamans Lide og Limu vora til Þionustu Óhreinleikanum/fra einu Rangløte til aňars/Rom. 6. So faum vier nu Lyst og Gyrnd til ad giefa vora Limu Riettlætenu til Þioonustu/ so ad þeir verde heilager. Snøgt ad segia/Vier Krossfestum/ pijnum. og plagum vort Holld/med

þessi Lystingum og Gyrndum / og gengum
i Andanum / og giørum gott hvøriũ Mañe
eñ hellst þeim Riettruader eru / Gal. 5. 6.

Nær þetta skiedur / og þegar svo geing-
ur til / þa er Madureñ riettelega snweñ og
uppriseñ fyrer þa fyrstu Upprisu / og þa
kallast hañ ad vera endurfæddur / og er ord-
eñ Heilagur af oforgeingelegu Sæde / sem
er Ord lifanda Guds / og fyrer Vatned og
heilagañ Anda / og hefur feinged þad Walld
ad hañ fyrer Truna verdur Guds Barn /
1. Pet. 1. Joh. 3. 1.

Af ollu þessu lærum vier / ad eñ þo Mad-
ureñ (alla þa Stund hañ geingur epter sijn-
um eigeñ Vilia) hafe hvørke Vilia nie
Megn til ad giøra nockud gott / af sialfum
sier til / eda siñe Magt / helldur þad eina
sem er illt / þa kañ hañ þo og gietur (ef hñ
fær Undervijsan af Guds Orde / verdur
upplijstur / endurfæddur / endurnyadr i Skil
ningenum / Hugskotenu / Hiartanu og Vil
ianum / og er ordeñ fyrer Anda og Nad
Guds / blautur og miukur) feinged og skil-
ed þad sem gott er / og orded þvi Samþyck

ur / ef

ur/ef hañ vill hlyda Ordenu / hañ bær og Syrnd og Vilia til ad giøra þad sem gott er/þo ecke af sialfum sier til (sem sagt er) helldur skiedur þ þyrer Hialp og Styrk ꝛ Rꜳd Guds/sem þad gooda med oss uppbyr iar og fullgiører / allt til JESV Christi Dags/Phil. 1.

Hier a mote / og uppa adra Sijduna/ gietur Madur af sialfum sier/ ef hy̅ vill/ skaded j moote Guds Orde og heilogum Anda/og kastad þra sier øllum goodum Rꜳdum og Aminingum / og forsmꜳd þad hid gooda / og sint þar ecke um. Þetta er j Mañsins sialfs Vallde og Kiørum/so sem vier nieigum liooslega læra/ af S. Pꜳls Ordum/þar hañ so seiger/ Rom. 7. Vil iañ hef eg ad sønn til hins gooda/ enn ad fullkomna þad/þad fiñ eg ecke/þviad þad gooda sem eg vil giøra/þad giøre eg ecke/ eñ þad jlla sem eg vil ecke giøra/ þad giøre eg. Jtm/Jeg hef Lyst til Guds Løgmꜳls epter þeim jñra Mañenum/ eñ eg sie añad Løgmꜳl j mynum Limum / þad stendur j moote Løgmꜳlenu j mynu Hugskote / og

bærer mig herteken j Logmaal Syndarennar/ hvört ad er j mhinni Limu. Hier medgeingur S. Pall / sem var Vpplystur af Anda og Nad Guds / ad hann hefe ecke Lyst nie Vilia til Ills/helldur til þess sem gott er/ og ad breyta epter Guds Logmaale/ þo klagar hann ad Holld og Blood/og su Syndum spillta/ forkreinkta Nattura sem er enn nu j honum/hindre sig/so hann giere þad ecke fullgiort sem gott er / hann verde opt og tijdum yferfallenn/og svo sem neyddur til ad giöra þad sem hann villde ecke. Være þessu ecke so hattad sem nu er sagt/þa hefde Christur ecke talad þessum Ordum / Hvorsu opt hef eg viliad samansafna þijnum Börnum/þu Jerusalem/svo sem Hænan safnar Vngum sijnum sier under Vænge/enn þu hefur ecke viliad: Matth. 23. Alijka eins Ordum talar S. Stephanus Act. 7. seigiande til Gydinga / Þier hardsvijrader/ standed j moote heilögum Anda. Hier klagar Sonur Guds / ad Jnnbyggiarar Jerusalem hafe staded j moote hans Vilia/þar hann villde samansafna þeim til eilijfrar Sa-

lukialpar

luhialpar/eñ þeir hafe ecke viliad. Fyrer þad sama Auѕtar S. Stephanus þa/ og seiger þeir stande j moote heiløgum Anda/ sem ahrærde þeirra Kiørku og Vilia.
Lijka eirneñ straffar S. Pall Gydingana Act. 13. seigiande. Guds Ord atte fyrst ad predikast fyrer ydur/Eñ aþ þui þier kast ed þui fra ydur/og halldeд ydur sialfer O-verduga eilijfs Lijfs/Sia/þa snuum vier oss til Heideña Þiooda. Af øllu þessu er þad eftaust og oefad/ ad þesser Meñ hafe vel gietad medtekeд Guds Naad sier til Sa-luhialpar/ hefdu þeir viliad (svo sem S. Petur skrifar Act. 2.) skilia sig vid þa breckvijsu Kynslood/ hefdu þeir ecke stadeд j moote þeim heilaga Anda / og ecke fra sier rekeд þad Naadarrijka Evangelium sem þeim var predikad/helldur medtekeд þad mz Hoogværd og Hlijdne/Jacob. 1.
Svo skal nu eingeñ hafa þa Meining med þeim Villumøñum/sem fordum nefn-dust Manichæi/ ad Gud snuee nockru nauð-ugum til Jdranareñar/og ad Viliеñ Mañ-sins sie alijka sem Stockur og Steirn/ sem

med Vallde og Afle verdur ad draga. Nell dur skulum vier hyxa so/ad Madurenn gict ur og kann med sijnu Vilia ad medtaka Nad Guds/ sem honum verdur framboden/ ef hann vill hlijda þeim heilaga Anda/ og trua Guds Orde sem honum kiener og undervijsar og hialpar/og festa þad sier i Hiarta.
Sømuleidis kann Madur af sinne eigenn Hvervud og Hreckvijse ad forsma Guds Nad z Kallan/hns Ord og Lærdoom/hns Hootaner og Aminningar og øll good Rad / allt þetta er Manne i Sialfrræde/ hn ma giøra hvert hn vill. Þvi talar Gud so til Israels Sona/Deut. 30. Eg hef lagt fyrer þig Lijfed og Daudann/þar fyrer utvel þu Lijfed/svo þu meiger Lifa. I sømre Meiningu talar David sijn seinustu Ord sem hn af H. Anda Innblæstre talade til Sonar sijns Salomonem/þar hn seiger /1.Paral. 29. Minn Sonur Salomon/Þeckia skalltu þijns Fødurs Gud / og þioona honum af øllu Hiarta/ og med viliugre Sælu. Þviad Drottenn rarsakar allra Manna Hiørtu og skilur Hugskotsins Hugrenningar. Ef

þu

þu leitar hans/þa muntu fiñá hañ/Eñ ef þu fyrerlijtur hañ/þa mun hann burtkasta þier eilijflega. Af þessu er auglioost/ ad skilia/Ad þegar Madureñ heyrer Guds Ord og fiñur med sier Hræring ꝛ nockra Vpplijsing hins heilaga Anda/ þa giefur hañ ordeð samþyckur ad gyrnast það gooda sem hönum verdur j Guds Orde frambodað og lofad ef hañ vill/það er hönum j Sialfsvaalde.

So er ꝛ þ Sañinde uppa hina Sijduna/ sem Nazianzenus seiger/Deus neminem invitum servabit unqvam, Það er/Gud gi ører alldrei nockurn Saluhoolpeñ j moote hans Vilia/eda Naudugañ. Og S. Augustinus seiger so/eingeñ verdur neyddur til/ eda þvingadur/af Vallde Guds j moote sijnum Vilia/hvørke til ills nie gooðs. Madur giefur ordeð samþyckur Gude þegar hañ kallar / hañ giefur og stadeð þar j moote/ med eigenlegum Vilia / það er j Mañsins Vallde og j hans Kiørum / ad giøra hvert hañ vill. Þvi er það riett tal ad af S. Bernhardo/Voluntas bona nec

dari potest invito, nec auferri volenti, Godur Vilie verdur ongvum veittur j mote hans Vilia / hañ verdur og ecke helldur tekeñ fra nockrum an hans Vilia. Þessar Greiner og adrar fleyre / sem vijda standa hia heilogum Læreꝼedrum kieña oss / ad þ er eirn rangur og frahverfur Lærdomur / ad Gud snwe nockrum til Idranar og giøre hañ Saluholpeñ j mote Mannsins Vilia og Sampycke.

Vor Herra seiger ad søñu j Gudspiallenu / Joh. 6. Eingeñ kiemst til mijn / nema Fader miñ drage hñ. Ei soddañ Dratt ur skiedur ei med Magt eda Vallde / eins sem þa Madur dregur Stock eda Stein / so sem ad Gud mune Naudga nockrũ til Saluhialpareñar / helldur skiedur þesse Drattur med andlegre Lockan og Hiartans Eyrnd til hins gooda / og til þeirrar Guds Nadar / og þeirra Velgiørninga sem oss verda frambodner j heilogu Evangelio. Gud dregur ecke odruvijs eñ med tveñu moote / Nid ytra med Ordenu / Løgmaalenu ꝛ Evangelio og Sacramentunum. Eñ hid jñra / med siñe

Nad og þeim verduga heilaga Anda/ sem er kreptugur j Orde Guds og heilögũ Sacramentis/sem adr heþur sagt vered. Þvi er þad rangt sem Anabaptistar og Entusiastar þara med / ad Gud j moote Vilia og Samþycke Mañsins uppvekte nockurn.

Þar þyrer/hvre eingeñ (seiger Augustinus) ad hañ mune verda dreigeñ j moote sijnum Vilia. Enn aþ Kiærleika/Vilia og Vellyst verdur Siñe og Hiartad Mañsins opsiñis dreiged. Syndu Barnenu þad sem er fagurt/þar med dregur þu þad. Syndu Saudnum grænt Lauf eda Gras/þa dregur þu hañ. Þañeñ verdur hvør Madur dr eigeñ/aþ þvi sem hñ heþur Girnd og Vilia til/so sem mællt er/Trahit sua qvemq; Voluptas. Hafe Madureñ Girnd til Sañleikßins/til Sæluhialpareñar/til Riettlæteßins/til eilijfs Lijfs/uṁ þañ Mañ verdur talad/ad hañ sie dreigeñ til Christum/þvi ad Christur er allt þetta/og med soddañ mote dregur Gud/eñ ecke med nockre Naudungu/so sem skriþar S. Chrysostomus/ Deus trahit, sed volentem trahit, Þad

er / Gud dregur / eñ hañ dregur þañ sem vill läta draga sig.

Fyrer þessar Greiner sem nu eru ƀramkalḋar / hafa nockrer aß Lærefedrum christelegrar Kyrkiu so kient / ad þrijr Hluter sieu Naudsynleger til christelegrar Jdranar / og andlegra goodra Verka / sem er 1. Guds Ord. 2. Heilagur Ande. 3. Mañsins Vilie og Sampycke.

1. Fyrst kieñer og Vndervijsar Guds Ord Samvitskuñe / og leidrietter heñar Nattursegt Kuñattuleyse / svo ad Madureñ veit nu og skilur þad hañ skilde ecke adur. Og þetta er þad sem S. Paall meinar / þar hñ skrifar Rom. 10. Ad Truen (ƀyrer hvaria søñ Jdran skiedur) hun kome af Heyrn eñe / eda aß Guds Ords Predikan / þegar Ordeđ er añad hvørt lesed eda fyrer Mañe kiendt og predikad. Þetta stadfester sialƀur Christi þar hñ bidur ƀyrer þeim sem fyrer Postulaña Predikan og Lærdoom verda a hañ truande / Joh. 17. S. Paall skrifar og s / Rom. 1. Ad Evangelium sie Kraptur Guds sem Saaluholpna giører þa alla sm

þar uppá trua. Item 1. Cor. 1. skrifar
hañ so/ Ad Gude hafe þocknast ad giera
þa Sæluholpna fyrer dærlega Predikun/
(um þañ Krossfesta Christum) sem a hann
trua.

2. Heilagur Ande hver giefeñ verdur þm̄
sem Orded Guds heyra og medtaka/ hann
uppvekur þa og giører Orded lifande og
krøptugt j þeirra Hiørtum / opnar þeirra
Hugskots Augu og Skilning/ hañ burt tek
ur Hardwd Hiartans/ & giører þad miukt
med Krapte siñar Nadar/og endurnyar og
endursæder Mañeñ hid iñra / og uppvekur
Trwna med siñum Avøxtum j Hiartanu/
sem adur er nooglega umtalad.

3. Vilie Mañsins/ þegar hañ hefur feing
ed slijka Undervijsan af Guds Orde / þa
kañ hñ ad giora hvert hañ vill/ þad er hm̄
i Siálfræde/ Hañ gietur hlydt Ordinu og
þeim heilaga Anda / hønum er og j sialfs
Valldе ad kasta Ordenu fra sier / og hlyda
ecke heiløgum Anda / og hafa eingenn Rad
Samvitskunar s af Guds Anda er Amint
og Upplyst. Hinn annar sem heiløgum An

da eꝛ

þa er hlÿd=inn/og hefur hans Rad/hñ hat ar Synd=na med lostugũ Vilia/hefr And stygd a heñe/og villdé feigeñ ecke hafa or-ygt hana(hvad hid sama ad heyrer til þeim fyrsta Jdranareñar Parte.)

Þar næst/ef ad Vilieñ hlÿder heiløgum Anda/medtekur Evangelÿ Lærdoom/bidur um̃ þad gooda og gyrnest eilÿfa Saluhi-alp/hver ad j Evangelio verdur frambod-eñ/og utvelur þad/ og forlætur sig þar uppa/ med fullu Truunadartrauste(hvad hid sama ad heyrer til ødrum Parte Jdran-areñar) þa giører Madureñ þad oneyddur/ oþvÿngadur med liufũ & lostuglũ Vilia.

Sÿdañ þa eptera/ef ad Vilieñ lætur Guds Ord og heillagañ Anda rada vid sig/ og hefur Lyst til Guds Løgmals/og vill giøra hid gooda/og fordast þad jlla/so sem sa þridie Partur Jdranareñar utkrefur/þa skiedur þad og so af liufum lostugum Vi-lia. Eñ þo skulum vier miñast á þad sem fyrr var sagt/sem ér/Ad ef Madureñ ver dur þessu samþyckur/ þad kiemur ecke af oss sialfum/helldur af Guds Anda/Nad og Myskun.

Eñ

Eñ þar a moote og uppa hina adra Eg duna / þa kañ og Vilieñ Mañsins / epter Natturlegu Frelse og eigenlegum Kiorum z Vilia / ad standa j moote Guds Orde og Anda / og skeyta ecke um Doom Skinseme siñar og Samvitsku / um þad gooda / og gleþa sig ecke ad Guds Orde nie Christeleg um Aminingum / svo sem Gud klagar hia Spamañenū Esaiant 65. Seigiande um̄ þa þverbrotnu og ohlydnu / Jeg wtrietté miñar Hendur allann Dageñ ad Ohlydugu Foolke / sem geingur epter synum eigeñ Hug þocka / a þeim Veige sem ecke er goodur. Jtm̄ j Ordskvida Bookeñe. 1. C. seiger hñ Þeir hafa Kieñingena / og Otta Drottens vilia þeir ecke hafa / og ecke sæta þeir miñ um Radum. Og sialfur Christur klagar yf er Jerusalem og heñar Børnum / ad þau ha fe ecke villad safnast under hans Væugi / Matth. 23.

Af øllu þessu sem nu er sagt / ma lioslega skilia / ad til christelegrar Jdranar og Yþev bootar / og til riett goodra Verka og Giore ninga / heyrer þrent / sem er / Guds Ord /

heilagur

heilagur Ande/og ad Mañsins Vilie ver-
de Ordenu og þeim heilaga Anda samþyd-
ur. Til lioosara Skilnings þessu Male/
þa giæte Meñ ad epterþylgiande Dæmū.

Phariseareñ Simon og su Bersyndugа
Kvinañ um hvør S. Lucas skrifar 7. C.
Þau heyrdu bæde Christi Ord og Predik-
un oneydd/o þvingud. Guds Nad z. hei-
lagur Ande var þeim framboden af Lausn-
arans Giæsku og Myskun/sem komeñ var
til þess ad giøra Sæluhoolpeð allt þ sem
var tyndt og tapad/ og ad kalla Syndugа
til Jdranar og Yþerbootar/Og ecke vill ad
nockur skule Glatast/Matth. 9. 18. Nell
dur ad aller snwe sier til Jdranar og Yþer-
bootar/2. Pet. 2. Eñ hvad skiedur? Si
mon sem var ofvylden z athugalaus Verk-
heilagur Doolgur/sem treyste uppa sialfañ
sig og forsmaade adra / aþ þvi hañ þeckte
ecke sijnar Synder nie Eymd/ þa forsmaade
hañ frambodna Nad/og stood j moote þm
Heilaga Anda/og þetta giørde hañ af eig
enlegum Vilia oneyddur og oþvingadur/
so þad gieck tileins og Esaias skrifar/26.

Þo Naaden verde frambodenn þeim Ogud-
legu/þa læra þeir ecke Riettvijsena. Þar
hvert a moote/ Su Bersynduga Kvinnann/
sem hafde hrellda og hrædda Samvitsku/
Syndarenuar vegna/hvøria hun medkiende
j sijnu Hiarta med Grate og Andvarpan/
og Griet so miøg/ad hun vætte Fætur Ch
risti med sijnum Tarum/hun heyrde þann
gledelega Evangelij Bodskap med stoorum
Fognude/ gaf Rum heiløgum Anda/ sem
er Krøptugur j Lærdoome Løgmaalsins og
Evangelij/Hvar af ad vier siaum/ ad lijka
sem Simon med sijnum frialsum eigenleg
um Vilia/villde ecke medkienna sijna Synd/
ecke þiggia frambodna Guds Naad/forkast
ande so sinne Saaluhialp. Svo hefur su
Bersynduga Konan med frjum og losslug
um Vilia heyrt og medteked Guds Ord/
& heilagur Ande hefur vered fyrer Orded
krøptugur j hennar Hiarta/ svo ad hun er
Saaluholpenn ordenn. Hier siaum vier ad
þetta þrent kiemur hier til samans j Jdran
ar Yferboot þeirr Bersyndugu Konunnar
sem er Guds Ords Lærdoomur/Naad Guds
og hennar Vilie.

Annad

Aññad Epterdæme setur fram S. Augustinus / um Nabogodonosor ꝫ Pharaonē ad bevÿsa þetta sama / sem nu er umtalad / og seiger so. Pad Nattkuruñe vidvÿkur / voru þeir bader Meñ / pad Tignena ɑhrærer voru þeir bader Köngar. So myked sem Malum þeirra vidkom / þa hefdu þeir bader Guds Foolk so sem j Nerteknungu / Bader voru þeir amluter med ad skilianleg um Plagum til Idranar / Eñ hvad skilur med þeim / nema þetta / Ad þeger añar þeir ra þañ Guds Nandar Punga / þa medkiende hañ sÿna Synd / og hefur med Angre og Idran leitad Guds Nadar og Myskunar ? Dan. 9. Eñ hiñ añar (Pharao) hefur med sÿnum eigen Vilia / ꝫ vÿsvitande / sett sig upp j moote Guds Orde / og hans Nadar Myskun. Meyr verdur hier ecke skrifad um Causas efficientes / þær hellstu Greiner og Ordsaker sem eru til gudlegrar Yferbootar / hvar med Gud snyr oss fra Syndsamlegum Lifnade til Saluhialparennar.

Pridia Greinen.

Pridia Grein þessa Lærdooms er um̃ nockur eñur Media Moot eda Mæta/ Instrumenta/ Tileþne og Verkfære/ med hv-erium Gud snyr oss til Jdranareñar. Og er þar fyrst um̃ ad tala/ ad med þvi Gud hef ur ecke Gyrnd til vorrar Glötunar/ helldur vill hñ ad aller Meñ verde Saaluholpner/ þa hefur hañ stundum j frame fleyre Grein er og Saker eñ nu hefur vered um̃talad/ til ad kalla og koma oss til Jdranar/ þegar vier vilium ecke vera Ahlyдner/og fylgia þm̃ riettu Hefudgreinum/ sem oss locka og leida til Jdranar/sem nu hefur vered um̃talad/og þegar vier vilium ecke lata þær duga til ad snwa oss fra Syndunũ og Raang lærenu.

Þar þ og uppa þad/ad vier ecke skulum medtaka Guds Naad til Onytis/2.Cor. 9 Og ei forsmaa hans Kallan/ þegar hann kallar og lockar oss til Yfirbotar/Rom.2. Þa skulum vier vita/ ad auk Guds Ords Sacramentaña og Naadar hins H. Anda sem nu hefur um̃talad vered/ þa er Gud vanur j þm̃ handa Mæta/ og med sum̃

þættum ad uppvekia Mañeskiuna af Syn-dareñar Svefne. Vm þessar þriñ Gre-iner skal nu stuttlega talad verda.
1. Su fyrsta er Kross og Mootgangur þegar Madureñ byrger Augun og Eyr-uñ og forherder sitt Hiarta og vill ecke hey-ra Lögmaled og Evangelium/og ecke hly-da þeim Heilaga Anda/sem fyrer Orded z j Ordenu er kröptugur/ þa aminer Gud þa med Mootgange/og Krosse/ og adskilian-legum Freystingum og Plagum. Þviad Þvingunen giører Skilningeñ/seiger Esaias 26. 28. Cap. Og þegar Nørm-ungeñ er nalæg/ þa leita þeir þijn Drott-eñ/og þegar þu refsar þeim/ þa kalla þeir sarlega/so sem giordu Manasses/Ezechiel/ z David/hvør ed seiger/Fyrer godu vard mier þad Drotteñ ad þu Audmyktir mig/ þvi adur eñ þu Audmyktir mig/þa for eg Villt/Psalm. 119. So skulu vier nu ec-ke forsma Refsing DROTTens/ei helldr valla j Exasente/þo hañ refse oss/Helldur giøra so sem S. Petur kieñer/1. Pet. 4. Þegar vier lijdum a Holldenu/ þa latum

vier af

vier af ad syndga/ so ad vier þadañ j fra/ þad epter er Æfeñar/liþum ecke j Holldsins Gyrndum/Nelldur epter Guds Vilia. So ad vier mættũ seigia med Augustino. Cum cædis Pater es, cum blandiris Pater es Cædis ne peream, Blandiris ne deficiam Þegar þu slær mig þa ertu miñ Fader/þeg ar þu lætur vel ad mier/þa ertu og so miñ Gud og Fader. Þu slær mig DRottiñ/ so eg skule ecke fortapast/þu lætur vel ad mier / svo ad eg ecke skule falla fra þier/ j Mistraust eda Efaseme.

2. Stundum aminner Gud oss til Id=ranar med Teiknum siñar Reide/so sem hñ giørde vid Gydinga / fyrer Niðurbrot og Foreydslu Borgareñar Jerusalem. Sodd aũ Teikn siast stundũ a Himnenum/j Lopt enu/a Jørduñe/j Sioonum/a Møñum + Fienade/ og ødrum Skiepnum. Og eru soddañ Teikn ecke añad eñ Idrauar Predik an/aminñande oss ad giøra Idran og Yfer boot/ og ad hugsa uñ / ad slijk Teikn eru vissulega Aminning og Vidvorun/ hvøria GUD lætur ganga undan / adur enn

hann vill Repsingena aleggia.
3. J þridia Maata / med þui Almattug
ur Gud veit / ad Epterdæme þalla Mennu
meir til Hiarta eñ Ord og Kieñingar / edа
Bodskapur og Løgmaalsins Predikan / þa læt
ur hañ oss stundum ecke vanta Reideñar Ep
terdæme / hvorneñ hñ hefur bæde j þui gam
la og nya Testamentenu straffad Synder
og Glæpe / og alldrei læted Stoorsynder o
refstar bliffa / so sem Epterdæme eru noog
leg j fornū Historium og nyum. Og þetta
giører Gud þar fyrer / ad hañ vill vier skul
um verda vijser af aňara Maña Skada /
og laata oss aňara Vijte ad Vidvørun ver-
da. Þar fyrer / þegar vier heyrum eda lesū
Epterdæme gudlegrar Hefndar / þa skulum
vier ecke slaa þeim j Vind / so sem ad giøra
þeir Ogudlegu og Jdranarlausu / meinan-
de ad slijkt kome ecke þar vid sig / þad heyre
þeim til sem fyrer slijkum Refsingum & Pl
agum hafa orded / Helldur skulū vier hyra
sem S. Petur skrifar / 2. Pet. 2. Ad
Gud hafe ecke hlijfft Einglunū sem Synd-
gudu. Hañ hafe & ecke hlijfft þeirre fornu

Verølldu

Verølldu/og Borgunum Sodoma ꝛ Go morra hafe hn̄ umturnad/ꝛ þær fordæmt. Rom. 11. Item/1. Cor. 10. Ef ad Gud hlijfde ecke Gydingū / Natturlegum Grein um/etc. Þa vertu ecke Drambsamur/Athu galaus og okvijden̄/helldur hræddur/þviad ſkie ma/ hn̄ hlijfe þier ecke helldur/ þviad allt þad er yþer þakomed til Epterdæmis/ en̄ er ſkrifad oſſ til Vidvørunar/ſem lifū a þeſſum ſeinaſta Heimſins Tijma/ſo ad vi er j hæþelegan̄ Tijma/ bidium med øllum Heiløgum um̄ Fyrergiefning vorra Synda adur en̄ han̄ utheller ſiṅe Grimdar Reide/ Þviad ſo ſeiger Chriſtur/Ef ad þier betred ydur ecke / þa munu þier aller ſaman eins fortapaſt. Pſ. 23. Ez. 7. Luc. 13.

4. Med þvi ad Drottenn er goodur vid alla/og hans Myſkun geingur yþer øll hn̄s Verk/þa lockar han̄ oſſ ſtundum til Jdran ar/med mørgum otelianlegum Velgiornin gum og Frelſunum/ hvar med han̄ opt og tijdum leyſer og hialpar oſſ ur margſkins Gyndum Neydum og Haſkaſemdum j mot allre Von og Man̄legū Skilninge. Hvar

þ þ kienn/ad eþ Natturan er ecke oþ jll/ z Madr er ecke af Dioflenū Nerkekeñ/þa upp vekr z verk H. Ande soddan Nuxäer/þeg ar vier komum til vor sialfra/og berum sam añ vorar Synder og Misgiorder vid Giæ- sku Guds og hans Velgiorninga / ad vier þa huxum med oss. Er Gud svo goodur og Giæskurikur Nadugur og Myskunsamur vid so stoora Syndara og Glæpameñ / þa er meir eñ mal/ ad eg siae ad mier /og læ- te aþ ad Syndga og styggia hans heilaga Naþn/Psalm. 39. Skal eg þui betra mig og giera Jdran/læta aþ þui vonda og gi- øra þad gott er.

5. Stundum skiedur þad/ ad Gud giorer annarlig Verk/so ad hñ þramkome sijnu eig enlegu Verke/til þess ad leida Meñ til Jd ranar og Yberbootar / sem er med soddann hætte/ Hañ lijdur og lætur þad skie stund- um/ad Meñ þalla j Stoorsynder og Glæpe einkum þa þeir meina ad þeir starde þullvel stoolande uppa siñ Styrk/sijna Trw/skyrar Gaþur og Mañkostu. Soddann lætur Gud skie. Fyrst þyrer þa Grein / ad þeir

lære ad þeckia sinn Veikleika / og af eirne Synd og Avirdingu ad skyna sitt Lijf og Framferde / og sıña stooru Skulld / hvad þeir skylduger sieu / ꝛ hvad þeir broted hafa j moote Guds Logmaale / svo þeir verde þar þyrer hræddare um̃ sig / eñ aðrer / uppa þad / hvor hañ stendur / skule sia vel til / ad hañ falle ecke. Þar næst lætur Gud Meñ falla þar þyrer / ad hñ vill þar med strycka þeirra Ofmetnad / þviad opt eru Synder / um̃lideña Synda Straff ꝛ Refsing. J þridiu Grein skiedur þetta og eir neñ uppa þad / og til þess / ad þegar vier koñ unst vid vorn stoora Veikleika / og hvørsu vor Nattura er hneygd til þess / ad falla ꝛ syndga / og hvad Vanmættuger vier erum til þess / ad standa j moote þvi sem illt er / og ad giøra þad sem gott er / etc. Ad vier þa þvi helldur og framar bidium Gud um̃ Hialp og Hiaastod / og Kraftur hins heilaga Anda. Þvi hvør sem hefur / honum skal veitast og giefast / svo hann hafe Nægd / Matth. 4. 25. J þriðia lage / þegar Gud hialpar oss og þyrergiefur giørdar

Synder og lækuar vorn Beikleik/ þa eigū vier þar af ad jmta og medtkeña hvorſu Dr otteñ er goodur og Nadugur/fullur Myſt unar vid alla þa ſem hañ akalla/og ſeigia henū Lof og Dyrd og Þacker þar fyrer ei lijflega. J ſijdaſta Mata lætur Gud oſſ falla ſtundum fyrer þa Grein/ſoo ad vier lærum ad ſkyna/ hvad hellſt gott Gud gi- efur oſſ og veiter/þa kiemur þad ecke fyrer vor Goodverk / eda þad vier hefum þad forſkulldad/helldur gierer Gud þad af ſiñe Nad og Myſkun/ad hann lætur oſſ verda Saluhoolpna/ og er hia oſſ j Mootgang- enum og frelſar oſſ/Pſalm. 4. 91.

Af þeſſu lærum vier ad ſkinia/ad Drott eñ fer undarlega ad vid ſijna Heilaga/ og ad þad ſie ſatt ſem S. Auguſtinus ſkrifar Nunqvam Deus mala permitteret , niſi poſſet de malis bona facere. Gud liete all drei nockud jllt ſkie/nema hañ giæte giert gott af jllu. Epterdæme til þeſſa giefur oſſ S. Petur. Hañ var ſo fullhuga/ og ſo treyſte hañ uppa ſialfañ ſig/ad hañ þorde ad mæla j mote Saññda Ordū ſijns Me iſtara

ystara og Endurlausnara/og seigia/Eñ þo aller hneyxle sig a þier / þa sk eg þo alldrei hneixla mig/Matth. 26. Item/þo eg ætte ad deya mz þier/þa vil eg þier ecke Afneyta/Luc. 21. Þar ꝑ leid Gud þo hñ yrde ꝑreystadur og ꝑielle/sokum þeirra Greina sem nu fyrer litlu voru framtaldar/ꝛ ad hañ ecke leingur skyllde treysta uppa sial þañ sig/ꝛ vÿkia so ꝑra Gude/hvad og skied er/so ꝫ liooſt er aꝑ S. Peturs Lÿꝑsǫgu Lærdoome og Aꝑelokum/Þviad i þad eitt siñ vard hañ so hristur og siktadur i Sælldre Sathans / ad hann ꝑiell alldrei optar i soddañ Synd.

Þetta heꝑ eg (seiger Meystareñ) viliad med so længre Rædu tala/uppa þad / ad vier skylldum læra þad ad þeckia vorn Veikleyka og Odugleika til alls hins gooda/ Þar med og lÿka Guds Oseigianlega Naad ꝛ Giæsku/sem ꝑyrer Christi saker og Naad hins helga Anda / hialpar oss til Idranar og Yꝑerbootar og eilÿfrar Sæluhialpar. Þar fÿrer er Naad ꝛ Nøꝑud Naudsyn ad vi er forsoomum ecke þeñann Naadar Tÿma/

stondum ecke heilrgum Anda j moote/byrg
ium ecke vor Eyru/ byrerlijtum ecke Guds
Ord og chrijtelegar Aminningar/hvort sem
Gud vitiar vor med sijnu Fodurlegu Moot
gangs Krijse/ellegar ef hann Aminner oss/
med nockrum Reidenar Teiknum/eda reps
sar odrum epter sijnum Riettlætis Doome/
vegna vorra Synda /ellegar pegar han ap
rijkdooms Giæsku sine / Langlundargiede/
x Polenmæde kallar oss til Jdranv/Eda ep
han lætur pad skie / ad vier af Holldz og
Bloods Veykleyka/og Vmsatrum Dicks
ulsins knunum ad hrasa og falla j nockra Sy
nd/ Helldur skulum vier ap ollu pessu/ og
hvernen sem han breyter vid oss/ pad læra
og þ vita/ad Gud Blessadur/vill lata oss
sia og merkia sijna omælanlega Ast og Vm
hyggiu/sem han hepur til ad uppvekia oss
ap Dauda Syndarenar/ og giora oss eilijfs
lega Sæluhólpna. Þar pórer ber oss med
Hug og Hiarta/ad piggia Nad og Myske
un Guds/sem oss verdur prambodenn j Chrs
isto Jesu/og trua og treysta alleina og O
epanleza uppa han/ og bidia alvarlega/ad

vaz

vær mættum vara og þrooast j Truñe / j Christi Kyñingu og Guds Otta / og ollum goodum Verkum allt til End. / og dyrka Gud j vorum Lijkama / og vorum Anda / sim heyra Gude til / 2. Tim. 2. 1. Cor. 6.
So vier sieum ecke sialfer Ordsek og Epne til vorrar Fordiorþunar og Fyrerdæmingar / og Fyrerforunst af þvi / og þess vegna / vier vilium ecke læra sem stendur hia Spamañenum Noseam / J 4. 13. E.
Þetta eru nu þær þriar Greiner lios, lega vtstkirdar / sem nu hefur vered umtalad j þyrra Parte þessa Bæklings.
1. Hvad Jdranen er / og hvad þad sie ad snwa sier til Guds. 2. J hvorium Greinum christeleg Jdran er faliñ og komenn og hvorsu marga Parta hun hafe. 3. Nv adañ Jdranen kiemur / Hvoriar Greiner og Saker til heñ' eru. Og mz hvorsu mørgu moote Gud kallar og bijdur oss til Jdranar eñar. Nu skal tala uñ añañ Part þessa Texta / sem j fyrstu var framsettur.

Añnur Greinen Textans.

Þvi hvar þ villtu deya þu Jsraelis Hws

Svo ſ vier høꝛđũ nu heyrt og lært Rad leggiŋg Spamañſins/og hvad ein Chriſte leg Ydran er/ j hvøriu hun er ꝼoolgeñ/og hvernen̄ hun ſkiedur/ So vilium vier nu j þeſſare Grein/ og ødrum Parte þeſſa Bæk‑lings tala um̄ þa Pijnu‑ og Plagu Str‑aff og Reꝼſingar ſem koma munu yfer alla þa ſem ecke ſnwa ſier til Guds epter Spa mañſins Radum/og ecke vilia giøra Jdran nie Yꝼerboot j Tijma/ſo ad vor Hiørtu og Hugſkot mætte þui helldur upp vekiaſt og hveŋgiaſt til ad giøra Jdran/ ſvo ſem nu heꝼur tijdt og opt talad vered / og ſkioota heñe ecke a Freſt/og draga hana ecke undañ.

Nu þo þær Plagur og Pijſler og Reꝼ ſingar ſem koma ſkulu yꝼer alla Jdranar‑lauſa Ogudlega Meñ/ſieu hrædelega þung ar og margꝼalldar/ſo þad kan̄ ecke nockurs Mans Hugur nie Hiarta ad ſkynia/eñ ſijd ur Tungañ ad tala/ ſamt miñer oſſ Spa‑maduren̄ Ezechiel a eina þa Pijſt og Plagu aꝼ mørgum/ um̄ hvøria vier vilium nu ad ſiñe tala/og blijꝼa vid Spamañſins Ord/ og tala ecke um̄ fleyre Plagur og Pijſler

Syndugra

Syndugra/sem gaanga ßram̃ Hardhnackad
er og Jdranarlauser/ßramar eñ Spaamad-
ureñ sialfur giefur oss hier Avijsan a med
sijnum Ordum. Nu talar Spaamadureñ
so um̃ Pijsl og Reßsing ßra ꝥ ecke vilia ept
er hñs Raadum snwa sier til Guds/ ꝛ seig
er/ Þvi hvar ßyrer villtu deya þu Jsrael-
is Hws? Sem hañ villde so seigia/ Þi-
er Gydingar / Eg raadlegg ydur ad hlijda
mijnum Aminingum/og snwa ydur ßra øll
um ydar Yßertrodslum / og laata aß ydar
Ogudlegu Framßerde og Athæße. Þvi eß
þier giored þad ecke/ þa kuñed þier ecke ad
lißa/og verda Saaluholpner/ helldur mu-
nu þier deya og verda fyrerdæmder.

Hier talar Gud ßyrer Spaamanñ sins
Muñ/og kieñer oss hvørneñ þeim Jdranar
lausu mune gaanga/sem ecke vilia jdrast siña
Synda/og hvør Reßsing þeim yßer Heß-
de haanger/sem er/ad þeir skule aller deya ꝛ
ßyrerßarast. Þviad Daudeñ er Verkalaun
Syndareñar/ svo sem S. Paall kienner/
Rom. 6. Þviad hvør hann Syndgar og
brijtur Guds Bodord / og geingur fram j

sijnum

sijnum Syndum / hañ fellur j þreþalldann Dauda/Rom. 7.
1. Sa þyrste kallast Daude Syndareñar/ eda Sælareñar. 2. Annar er Daude Lijkamans. 3. Þridie er Daude eilijfur j Hel vijtis-Kvølum og Pijslum.
Syndarennar eda Sælareñar Daude er sa/ j hvørn vorer þyrstu Forelldrar þiellu/ aþnstart sem þeir brutu aþ Guds Bodorde Og ecke alleinasta þad eina/helldur urdu þr Seker hiña tveggia Daudana/ sem yþer þa attu ad koma seirna meir/ og a sijnu Tijma. Eñ þesse þyrste Daudeñ er Andlegur Daude/hvør ecke strax j señ slær j Hel Sæl ena sem skøpud er Odaudleg/og ecke helldur drepur Lijkamañ/so hañ misse sitt Natt urlegt Lijþ/ Helldur er þad soddañ Daude sem adskilur Sælena og Gud/hvør ad er þ saña Sælareñar Lijþ og Leinigd vorra Lijfsdaga / og utslicter og plaanar þa Guds Mynd epter hvørre Sæleñ var skøpud j Vpphaþe/Gen. 1. 2. Naþande upprunan legt Riettlæte/og þullkomeñ Heilagleika.
Eim þ Syndena misser hun Nad og Vin-

ſkap Guds/ Himerijke og þad eilijfa Lijfed. Og þar þvert a moote bindur hun ſig vid þañ vonda Mordingia Dioſulen/ ſem er Lygare og Daudans Fader. So ad þr Meñ ẜ ſo eru dauder/ þr ſnwa ſier fra Sañleikanū/ og þr afneyta Gude/ og vanheidra hñ med ſijnū Verkum/ og eru Odugâleger til allra godra Verka/ og þeir ganga epter Plagſid þeſſarar Verallðar/ og epter þm Anda ſm a þeſſare Tijd heſur ſijna Verkan j Børnū Vantrwareñar/ og eru þar ẜ bæde j Sinnenu og j Samvitſkuñe/ ohreiner og dauder j Syndunū/ og ſeker Guds Reide og Bølvanar/ bæde Stundlega og Eilijflega/ lijka eirneñ Lijkamlegs Dauda og þeſſ helvijtſka Daudans/ ſem ædur var umtalad/ Tit. 1.

Soddañ Daude kallaſt nu Syndareñar Daude / eda andlegur Daude Sálareñar/ um hvørn heiløg Ritning talar optlega/ ſo ſm ſañad verdur aſ epterfylgiande Greinū.

Fyrſt ſkrifar ſo S. Pall til Epheſios 2. Þa vier vorū Dauder j Syndunū/ þa giør de Gud oſſ lifande j Chriſto/ og uppvakte oſſ mz hm. Jtm/ Vakna þu upp ſm ſefur/

og rijs upp af Daudanū/Ephes. 5. Vm̄
þañ Biskup til Sardē/tal' so Guds Son
ur j Openber. B. 3. Þu hefur þ Nafn/
þ er/þu hefur þ Ord hia Spamoñunū/
ad þu lifer/enn þu ert (þ Ende) daudur.
J Gudspiallenu/Matth. 8. er skrifad um̄
eina unga Personu/sem bad Jesū ad hñ
mætte fyrst fara og jarda Fødur siñ fram̄
lideñ/sijdañ villde hañ koma og fylgia Chr-
isto. Eñ Guds Son svarar hm̄ so/Fylg
þu mier epter/z lát þa Daudu grafa sijna
Daudu. Fader hins fortapada Sonar/tal
ar so til hñs Brodurs/Þu skylldet fagna
og vera Gladr/þt þiñ Broder var Daudr
og er ordeñ lifande aptur/Luc. 15.

J þessū Malsgreinum kallast þr Meñ
ad vera dauder/sm̄ lifa ān Jdranar/z ecke
giøra neina Avøxtu Jdranareñar/z ecke tr
wa nie þeckia Gud z Jesū/þañ hñ hefr vt
sendt ad vera Christū/helldur ganga fram̄
j Myrkrañа Verkū/og láta Syndena rijk
ia og drottna j sijnū daudlegū Lijkømū/og
eru heñe Hlijduger z heñar Girndum/og
hura alleina um̄ þ/sm̄ heyrer til þessū He-
ime/eñ

ime/eñ ecke um þ sin Gude tilheyrer/svo
þr kuñe ad verda Heilager j Aundu ≀ Lÿ-
kama/Matth. 3. Joh. 17. Rom. 6. 13.
Ad þesse Wtskÿring sie sönn og riett/ þad
meigū vier merkia aþ S. Pals Ordum/
þar hañ so skrifar 1. Tim. 5. Su Eckia
sm lifer j (Holldsins) Wellÿstingū/hun er
lifāde daud. S. Johañes seiger/ Hver ≀
ecke elskar siñ Brodur (þ er Naungañ) sa
blijfur j Daudanum.

Þesse andlegur Salareñar Daude er mi
og hryggelegur. Fyrst þyrer þa Grein/ad
þegar Madur lætur Syndena rijkia j sijnū
Daudlegū Lijkama/ þa skilur hun hañ vid
Gud/vid Guds Nad og Myskun/ ≀ vid ei
lijþt Lijþ/≀ vid allt þad gott er/sem Mad-
eñ maa sier af Gude vænta/ og verdur svo
Fiandmadur ≀ Ovinur Guds/Hvar um E-
saias talar so j 59. seigiande/Ydar Illgiet
der adskilia ydr ≀ ydvarn Gud/ hvÿria þra
ödrū/so ad þier verded ei Bænheyrder.
Þad þiker mieg hrÿggelegt og þungt/þeg
ar nockur Madur þellur j Veralldlegs Her-
ra og Kongs Ovinattu/og blijfur ad missa

 Gott

Gotz og Eigner/ z verdur rekeñ wr sinu Födurlande j Synd og Wtlegd. Eñ hvad er þetta ad reikna hia þvi/ þegar vier med Syndū vorū styggiū Almattugan Gud/ sem er Kongz allra Konga/ og Herra yfer ollū Herrū/ z briootū af oss hñs Nad z Blessan/ Stundlega z Eilijfa/ z verdū ei lijflega Wtlæger og wtrekner fra Guds Rijkis Arfskipte og þvi Himneska Födurlande Wtvaldra?

Þar næst er þesse Syndarennar Daude hrædelegur þess vegna/ ad hñ ecke alleinasta giörer Manneñ sekañ og skylldugañ til ad deya hm Stundlega og eilijfa Dauda/ sem nu sagt var/ z hvar uñ nu skal fleyra tal ad verda/ Hellldur eykur hañ Dioflenū þar ofana/ hvorium ad eckert er argara og verra. Þviad þegar Madureñ fellur fra Gude/ og drýger Syndena/ þa verdur hañ Þræll Dioffulsins/ og verdur undergiefeñ hñs Gr imdar Wallde/ Daudanū og Fyrerdæmm inguñe/ z hlijtur ecke alleinasta ad vera lijk̄ Dioflenum/ helldur ad bera hañs eigenlega Mynd/ bæde a Lijkamanū z a Salunñe/ og

dansa

danſa epter hans Pyſpu Eude til Vanheid‑
urs og Stigdar/eim ſialþum ſier til eilyfs
Skada og Fordiørþunar. Þar ꝧ ſkriþar ſo
hin̄ heilage Johan̄es/hvør hn̄ ſyndgar (mz
Vilia og Verke) han̄ er af Dioflenū/ ꝧr
Dioþullen̄ Syndgade fyrſt j Upphafe/1.
Joh. 3. Oſkande være ad ꝧr Jdranarla‑
uſu villdu hugleida hvad aumt og hrygge
legt ſlykt er. Til Dæmis ad taka/ hvør hn̄
er ſtaddur j bland Bloodþyrſtra Mordingi‑
ia/j Skooge eda a Eydemørku/hn̄ er alld‑
rei ohræddr um̄ ſitt Lyf/ ꝫ veit alldrei nær
hn̄ ꝧ miſſer/ En̄ hvad er þetta ad reikna
hia þvi/ad koma vegna Syndarenar j Sel
ſkap Dioþulſins og hans Aara/hvorier o‑
aflaatanlega gaanga um̄ kryng/ſm̄ S. Pet
ur ſkrifar/eins og greniande Leon/ leitād‑
epter þeim ſm̄ ꝧr kun̄e ad ſvelgia?

Þetta ætte mz rietku oſſ ad uppvekia til
ad hata Syndena/og hafa Leida a hen̄e/og
hallda hana Skadſamlega ꝫ Andſtyggelega
ſo ad nær vær høfū ſyndgad/og giort jllt/
ad vier þa jafnſnart og man Vndandrættar
ſnuum oſſ til Guds aptur med riettre ſan̄‑

re Jdran. Þviad vid þessu Syndareñar Da uda er eckert Rad/og eingeñ Lækning oñ ur eñ su/ad rýsa upp af hm/hvad ed kall ast hin fyrsta Vpprisa/svo sm̃ skrifar hiñ heilage Johañes j siñe Opinberingar Bok 20. seigiande/Sæll og heilagur er hñ sm̃ hefur Part j fre fyrstu Vpprisu/yfer hm̃ skal sa añar Daudeñ (þad er sa eilyfe Hel vijtske Daudeñ) ongva Magt hafa.

Nu er su fyrsta Vpprisañ eckert añad eñ christeleg Jdran og Yferboot/ og ad sinna sier alvarlega til Guds/ Þad skiedur þegar Christ. fyrer Evangelij Predikan og siñ H. Anda giører þa lifande/ɀ uppvekur þa sm̃ j Syndunum hafa vered þ Gude andlega Daud/so ad þr ecke alleinasta jdrast Synd aña af ollu Hiarta/helldur og svo jnflya til Nadarstoolsins/og bidia um̃ Nad ɀ Myskun/med sañre Trw/trwande þvi fullkom lega/ ad Jesu Christi Blood giøre þa hrein af ollu Syndu/Hvar þ ad þr setia sier fyrer/ad leggia af allt Ogudlegt Framfer de og Athæfe/ og þioona Gude j Heilag leika og Riettlæte sem hønu er þægelegt/

So sem

So sem j fyrsta Parte Jordanarennar var pleyra umtalad.

Hver sem so giører / hañ hefur Part j þe irre Fyrstu Vpprisuñe / z hñer sæll z hei lagur / seiger S. Johañes / Hvad Gud af Plaanar hñs Synder siña vegna / og vill ei framar meir miñast a hañs Misgiørder / Jesu Christi Hlyδne verdur hm̄ þ Truna til Riettlætis reiknud / og af Gude verdur hñ þ Jesu Christi Skulld settur til þess He idurs og Frar Virdingar / ad hann verdur Guds Barn og Erfinge ad eilijfu Lijfe / Esa. 43. Rom. 4. 5. Joh. 2. Hann verdur ecke ad eins endurleystur fra þm̄ fyrsta Dauda / sem er Syndareñar / helldur z so lijka fra þm̄ ødrū Daudanū / sm̄ S. Johañes vottar / þar med / fra allre Magt og Valldz Diøfulsins. Þetta giefur vor liuse Lausnare til kyñingar med sætum Huggun ar Ordū og Fyrerheitū / seigiande / Sann lega sañlega seige eg ydur / Hvør sem heyrer mijn Ord og truer þm̄ sm̄ mig sende / hñ hef ur eilijfst Lijf / og hñ kiemur ecke þ Dóm / Helldur kiemst hñ j gegnū Daudañ til Lijfs

ſins / Joh. 5. Og jafnſnart epter þeſſe Ord / þa talar hañ ſvo uñ þa fyrſtu Upp-riſuna / Sañlega ſañlega ſeige eg ydur / ſa Time mun koma / og er alla reidu / ad þeir Daudu (þ eru þr ſm Andlega eru Dauder j ſijnum Syndū / z uteluckter eru fra Gu-de z Lijfenu) ſkulu heyra Rødd Guds Son-ar (þad er ſu blijda Nꝛdar Predikan hei-lags Evangelij / uñ Myſkun Guds z Fyr-ergiefning Syndaña j Guds Sonar Nafn-ne) Og þr ſm hana heyra / þad er / þr ſem medtaka Evangeliū / og trua þvi j ſijnu Hi-arta / og eru þvi hlijduger j Lijfe og Fram-ferde / þr ſkulu lifa / þ er / þeir fiña Nꝛd hia Gude og Salareñar Huggun / og En-durlijfgan j ſijnu Hiarta / hvar fyrer ad þe-ir lifa j Guds Otta / og ødlaſt ad ſijduſtu eilijft Lijf.
Uñ þeſſa Uppriſu talar enn S. Paall Rom. 6. ſeigiande / So erū vier nu Jard-ader med hm (þad er mz Chriſto) j Daud-anum / þ Skijrnena / uppa þ / ad lijka ſm hñ er uppvakeñ af Dauda / þ Dyrd Fødurſins / lijka ſo eigum vier ad ganga j nyu Fram-

þerde. HvIad fyrst vier erū mz hm̄ Plantader/ſo s j hņs Dauda/ſo munū vier og hm̄ lijker verda j Vpprisunne/Epter þvi vier vitū/ ad vor gamle Madur er mz hm̄ Kroſſfeſtur/uppa þ/ad aftlœnadur verde Lijkame Syndareñar/ſo ad þar epter þionum vier ecke Syndeñe. Og til Coloſſ. 3. ſkrifar hañ/Fyrſt ad þier erud Vppriſner mz Chriſto/þa leited þeſſ ſem þar er uppe/þar Chriſtur ſitur til Guds Hœgre Handar. Stunded þ ſm̄ þar er uppe/eñ ecke þad ſ er Jardneſkt. Jtm̄/ Til Epheſ. 5. ſeiger hñ/Hafed eckert Samlag vid Avaxtarlaus Verk Myrkrañā/heldur ſtraffed þau/þvi ſo ſtendur/Vakna þu ſ ſefur/og rijs upp af Daudanū/og Chriſtur mun þig upplyſa þad er/Giordu rietta ꝛ ſaña Jdran/ꝛ bet ra þig / og tru þu Evangelio og afneyta öllu Oguðlegu Athœfe/ og lyſtingū þeſſarar Veralldar/og lif þu Sparlega/Rietterduglega og Guðlega j þeſſun Heime/ Tit. 2. Cap.

Nu med þvi ad þeſſe fyrſte Dauđe / j hvorn vier fellū ſ Syndena/er ſvo hrœde-

legur og Skadsamlegur/og vier verdū þra hm̄ leyster og frelsader med Christelegre Jdran/ sem er su fyrsta Vpprisan/ þa ber oss ad hafa Syndena/ og haþa Raad Syrachs J 5. þar hañ seiger/ Drag þu ecke undañ ad snwa þier til DRottens/ og fresta þvi ecke þra einum Deige til añars/ Þviad hn̄s Reidi kiemur hastarlega/og heþner þess og fyrerþer þier.

So aminñe eg nu þar þ ydur alla/ goodr er Brædr/ mz hinū heilaga Paale/ Rom. 12 og bid ydur þyrer Myskun Guds/ ad þier geþed ydar Lijkame til þess Offurs sem er lijþande / heilagt og Gude þægelegt/ hvørt ed vera skal ydar skinsamleg Guds Þionusta/ Og hegded ydur ecke epter þessū Heime/ helldur giøred ydur Vm̄skiptelega med Endurnyā ydvars Hugskots/ so þier meigid reina hvør ad sie goodur/ þægelegur og al giørdur Guds Vilie. Og enn seiger S. Paall/ Rom. 6. Þier skulud hallda/ ad þier sieud Dauder þra Syndeñe/ eñ lifande Gude j Drottne vorū Jesu Christo. Lated þvi ecke Syndena drottna j ydrū daudlegū

Lijkama/

Lijkama/ſvo ad þier ſieud henne hlijduger j heñar Gyrndū/og gefed ecke ydar Limu Syndeñe til Ranglætis Verkfæra/helldur gefed ydur ſialfa Gude/ſo ſem af Dauda uppliſnada/og ydar Limu til Verkfæra Riettlætesins. Og j Piſtlenū til Hebræos 12. Cap. ſtendur ſo/Giaed til/ad þier eige forſmaed þañ vid ydr talar(þ er Gud) þt ef hiner hafa ecke undañ ſlopped/ſ hm villdu ecke hlijda/þa hñ talade a Jordūñe (þ Muñ Moyſis) miklu ſijdur munū vier ſleppa hia/ef vier ſtendū hm j moote ſem talar af Himnū. Eñ ef vier giorū þ/þa fellum vier viſſelega wr þeſſū Sælareñar Dauda/ecke alleinaſta j Lijkamlegañ Dauda/helldur og eirneñ j þañ þridia/ſem er eilijfr Helvijtiſkur Daude / hvar um ſeirna ſkal talad verda.

Añars ſlags Daude er Holldlegur Daude j hvørn Meñ eru fallner vegna Syndareñ ar Dauda/ſem nu hefur vered umtalad. Og er Lijkamlegur Daude/ecke añad eñ Skilnadur Sælar og Lijkama Syndareñar vegna/hvar af Lykameñ miſſer þetta Natturlega Lijf/

lega Lijf/

lega Lijf/Heyrn og Syn og alla Hræring/ z verdur ad Molldu aptur/so sm̄ han̄ var fyrr/En̄ Sælen kiemur til Guds/s̄ hana gaf/og dæmest an̄ad hvort til Himnarijkis Glede z Fagnadar/eda til Helvijtis Pijsla og Kvala / epter þvi sem hun Hondlad og Lifad hefur j Heime þessu/hvort hun hef ur giort gott eda illt. Svo sem S. Lucas avijsar med Epterdæme hins fatæka Lazari og þess Rijka Mans / og med Afgange Judæ Herrans Christi Svikara/Luc. 16.

Undan̄ þessum Dauda kan̄ eingen̄ Mad ur ad komast/hn̄ er øllu Mon̄um sameigen legur/sem Versid hliodar. Est Commune mori, mors nulli parcit Honori. þad er/ Aller verda ad deya. Hvad vier vitum bæde af Ritninguñe/og so Daglegre Reyn slu. J Psalm. 89. stendur so/Hver er sa Madur sem lifer og sier ecke Daudan̄? hv er ed frelsar Sæl sijna wr Daudans Hond um. Og til Hebræos 9. skrif^r Postulenn so/Aullu Mon̄u er tilskickad/ad þeir skule einusiñe deya/þar eptera er Domuren̄.

En̄ a mille Dauda þeirra Gudhræddu og

Ogudlegu/

Ogudlegū / er eirn frabærlega stoor Mis- munur. Hvíad mz því ad vor Endurlausn are Christur hefur svelgt Daudan̄ j Sig- ur 1. Cor. 15. (það er/ dreped hn̄ og bañ ad hm̄) hañ hefur og lijka tefed Magtena fra þm sem hafde Valld yfer Daudanum þad var Diöfullen̄ / og hefur Endurleyst oss s af Hrædslu Daudans urdū alla Æfe j Þrældoome ad vera, Hebr. 2. Þar med hefur hañ hamlad Yfertrodslunne / vfteked Syndena/og forlijkt Misgiorderrar/ sem er Syndareñar Broddur/ꝛ. Fullnægiū gi- ort Lögmalenu/ hvort ad er Kraptur Syn dareñar/ og hefur sijnū Vtvoldū fkræd og tilreidt Samastad j sijns Födurs Hwse/ꝛ vill koma aptur ad taka þa til sijn/so sem hn̄ hefur lofad / Dan. 9. 1. Cor. 15. Joh. 14. Þar fyrer er Lijkamlegur Da ude, Guds Börnū Abate og Aviñinga ad deya j Christo/fr ed burt sofna j Truñe ꝛ a Hendur fela Gude sijnar Saaler, svo sem fra trulyndū Skaparo/j goodū Verkū/1. Pet. 4. Hvilijkū er Abate stoor og Aviñ ingur j þvi ad deya/ ſt so s S. Bernhard-

ys seiger/

us seiger/ Mors piorum Finis malorum, & Ianua ad Vitam, þ er/Daude Gudhræddra er end a ollu illu/e Dyr til Lijfsins. Cyprianus leggur þar til Victoria belli, & Portus Maris, Sigurviñing epter Bar dagañ/e Høfn epter Hafs Neyd. Hvad lijka so s þ beysta Vatn j Mara vard sætt og vel dreckande/ þegar Moyses kastade j þ þvi Trie sem Drotteñ visade hm til/Exod 15. Eins er Daudans Beyskleike og Fyrer dæmingareñar/ ordeñ þm s trua/til gooda og Saluhialpar/ þañ Tiid Christur Offrá de Syndernar vorar a sijnū Lijkama uppa Trienu/1. Pet. 2. So ad S. Johañes j siñe Openberingar Book setur eina Hugg unarsamlega Grafskript yfer þeirra Leide/ mz þessū Ordū. Sæler eru þr Framlidnu s deya j Drottne/hiedañ af eda jafnsnart/ Apoc. 14. Ja/Andeñ seiger/ad þr hvijle epter þra Erfide/e þra Verk fylgie þeim epter. Þar þ kallar H. Ritning Dauðañ eiñ Svefn/e Grafer Framlideña Svefnhws/3. Reg. 2. 3. Hvad lijka so sem þegar vorer Lijkamer eru þreytter af Lwa

og Erfide

og Ervide Dagsins/þa ꝥerū vier j Svefn
hws vor/og leggiū oss til Svefns og Hv
ÿldar/so ad vier ad Morgne Dags/þegar
Solen reñur upp/verdū endurlÿsgader ꝥr
aufter og Alvoner/ad ganga wt til Ervid
is og vanalegrar Viñu allt til Kvollds/
Matth. 19. Esa. 56. Eins lÿka gioret
Dauden vid Guds Barna Lÿkame/Hañ for-
diarfar þa ecke/so ꝥr verde ecke par eda ad
engvu/Helldur þegar þar kiemur/ad ꝥr eru
mædder og þreytter aꝥ Eymdū og Ervide/
Sorg og Swt/ Vesolldum og Veikleika/
Soottū og Siukdoomū Lÿkamans og þess-
ara Lÿfdaga/þa leggur hñ þa til Hvÿlldar/
og lætur þa hvÿlast j sÿnū Grøꝥum so sm
j Svefnhwse/og haꝥa þar Skiool a medañ
og allt þar til ad Reiden er frañ hia geing-
eñ/Esa. 26. Og Rietflætis Sooleñ/vor
Drotteñ Jesus Christus kiemur aptur ad
dæma bæde þa sem þa liꝥa og hina sem ꝥra
añ eru lidner/Malach. 4. Þa munu ꝥr
sem soꝥa og under Jorduñe liggia/vakna
upp med endurnÿiudū/ꝥorklarudū ꝛ dyrd
legū Lÿkomū/Dan. 12. Þviad Herrann

Jesus

Jesus hñ mun forklæra vora lijtelmootlega Lijkame/so þr verde lijker hñs dyrdarlegũ Lij kama/epter þm̃ Krapte/ hvar med hñ kann alla Hlute sier undergiefna ad giøra / Phi- lipp. 3. Og eñ þo Lijkameñ verde ad Moll du/ svo sem hñ var j fyrstu/ þa kiemur þo Salen til Guds aptur sm̃ hana gaf/ sem þ̃ litlu var talad. Þar med þa eru Sæler fra Riettlætu j Hende Drottens/Spek. 3 hvar eingeñ Pijsl nie Pijna vid þær kiem- allt til þess ad þær a sijdasta Deige/sameing tast aptur sijnũ Lijkømum/ og verda so til sam ꝛs hia Drottne eilijfliga/1 Thessal. 4.

Eñ hiner Ogudlegu sem ecke skeyta um̃ Gud/og hirta ecke par um̃ hñ/ og bara fr- am̃ j sijnũ vondũ Verkũ/Psal. 10. Lasta Drottẽ/ og hafa Gaman af þvi/ ad þeir giøra illt/ og eru glader j sijnu Ogudlegu Framferde/þr ed gaanga af riettũ Veige/ ꝛ deya Idranarlauser/ an riettrar Trwar/ Þra Daude er alldrei goodur/so sem þar sten dur j Ps. 34. Mors peccatorum pessima Þad er/Daude Syndugra er allra vestur. Þviad þm̃ geingur eins og Syrach skrifar

I 42. Vei ydr þier Ogudleger/þier sem yþ ergieþed Logmaal hins hædsta hvørt helldr þier liþed eda deyed/þa eru þier Bølvader. Lijka so s allt. þ sem aþ Jørdunne kiemur verdur aptur ad Jørdu/so kiemur sa Ogud lege þra Bølvanene til Fyrerdæmingarenn/so ad þesse Stundlegr Daude er þeim ecke ann ad enn sargr ætelegur Inngangur j eilijþann Dauda/ oendannlegar Kvaler og Pijßler/sem þr verda ad lijda j Helvijte eilijflega.

Þar þyrer er meir enn maal komed/ad vier epter Herrans Christi Viþalningu Vekum og bidiinn/og epter Raadum Syrachs/j 18. Drøgum ecke undann vora Idran/þang ad til vær erū Sivker/betrū oss helldur þa Stund vier gietum syndgad. Drag þu ecke undann goodur ad verda (seiger hann) og bijd ecke med Betran þijns Lifnadar/allt til Daudans. Þviad vier vitum ecke Stund nie Tijma nær Daudenn kiemur / eda nær Drotten vill koma/ so ad sa Dagr (Daudans) kome ecke hastarlega yþer oss/so sem Snara og þine oss soþande/ þ er/ Athugalausa j Syndū vorū z Ranglætis Verkū/z kasste oss.

fie oss sin Dyrtsamlegum Pienurum j ystu Myrkur/þar vera mun Grátur og Tanna gnýstran. Matth. 25. Hvad svo skrifar S. Augustinus / Qvalem te invenerit ultimus tuus Finis, talem te reperiet Mundi novissimus Dies, Þad er / Slijkur sem þu ert á þiñe Daudastundu/ j sama Mata mun seinaste Dagur Heimsins þa þig aptur. Hvad þa mun Gud endurgiall da hvörium og einū epter sijnū Verkū/ þm Dyrd og Neidur ꝛ Odaudleika sm̄ mz Þolenmæde goodra Verka leita epter eilijfu Lijfe. Eñ hiner sem þrætturnarsamer eru/ ꝛ hvarier ecke hlijda Sañleikanū (eñ hlijda helldur Ranglætenu) Sneipu ꝛ Reide ꝛ Harmkvæle/ og Hrelling yfer allar Saler þra Maña/sem Illt u drygia/etc.

Þetta ættu aller Christner Meñ/ad legg ia uppa Hiartad / og leidast til ad leggia ap allt Athugaleyse/ꝛ lifa j Daglegre Jdran og Guds Otta/ þt vier vitū ecke nær Tijmeñ kiemur/ svo sem eirn vijs Madur sagde. Þui dylst eirn Dagur/ad aller skule hrædast. Og S. Gregorius/Qui pœniten tibus

libus Veniam promisit, crastinum Diem non promisit. Fugienda est Vox corvina Cras, Cras, Pad er / hañ sem lofad hefur ad fyrergiefa þier Synderniar þegar þu jd rast/hñ hefur ecke lofad þier ad þu skuler li fa til Morguns. Fordastu Mal Hrafnañ a/þt seigia jafnañ Cras, Cras, Pad er A Morgun/A Morgun vil eg jdrast. Þvi ad so skrifar Augustinus/Hæc vox multos decepit, qvibus clauditur ostium, & man ene foris. Þetta Hrafna Mal hefur mar gañ svíked / þ hvoriũ Dyrnar verda aptur-lucknar/svo þeir verda wteluckter. Þviad Mañsins Lijf er ecke alleina stutt/smaligt/ og fallvallt/Pad er sem Þverhõnd/so sem ecke par/og svo sem Reykur sa ed varer um litlen Tijma/ ꝫ lijdur strax j burtu/Ps. 39. Jacob 4. Helldur er Daudastunden ovijs þu veist alldrei/ nær Dauden kiemur / eda mz hvoriu moote/eda hvar hñ hitter þig/ ꝫ Salomon avijsar seigjande/Madurenn veit ecke þ siñ Endadag/Predik. 9. C. Hellour alltsa so sm̃ Fiskarner veidast mz Aungl nuñ/ ꝫ Fuglarner mz Snorune/ so verda

Monnum̄ burtu svipt a illū Tijma / þegar Dauden̄ kiemur bradlega yfer þa. Og enn seiger hn̄ so j Ordskvida Bookenē 27. C. Hroosa ecke þeim Delge sem a Morgun kiemur/ þvi þu veitst ei / hvad j Dag kann til ad bera / Ja / vort Lijf er so ovÿst / ad vier vitū ecke hvort vier næum Andardrættenum aptur / þegar hann geingur wt af Munnenum.

Kome nu Dauden̄ / og yfertalle þig hv atskeitlega / a medan̄ þu geingr̄ fram̄ j þijnu Idranarlausu Framferde / þa er þ wtgiort um̄ þig / hn̄ leider þig þa fyrer Guds Doom stool / og þan̄ j Kvaler og Pijsler so þu vaknar þa ecke fyrre en̄ j Helvijtis Afgrunne. Þviad j hvoria Att sem Eiken̄ fellur / þar liggur hun / seiger Salomon J 11. Cap. Slijkur sm̄ þu ert þa þu deyr / so kiemur þu f. Guds Dom. Deyer þu j þijnū Syndū / þa verdur þu s eirn Syndare for dæmdur / rækur og reken̄ fra bliþda Guds Auglite ad eilijfu. Þar f er Raad / ad gleima ecke Herrans Christi alvarlegre Aminningu / þar hn̄ seiger / Matth. 25. C. Vak

ed og

ed og bidied / þvi þier vited ecke a hvorre
Stundu Herran̄ mun koma. Item / Vered
reidubuner/þt Mannsins Sonur mun kõa a
þre Stundu sem ydur minst varer. Þar
þ er Naudsyn ad hafa Rad S. Pals/þar
hann seiger/2. Cor. 6. Jeg aminne ydur/
þigged ecke Guds Nad forgiefens/ þvi
Gud seiger/Jeg Bænheyrde þig j tækeleg-
um Tijma/ og hialpade þier a Hialprædis
Deige/Sia/ Nu er tækelegur Tijme/nu er
Hialprædis Dagr/a medan Gud kallar oss
mz sijnu H. Orde til Jdranar og Yferbot
ar. Giorid þar þ so sem H. Ande talar þar
hn̄ seiger /Hebr. 3. Ef þier heyred hans
Rodd j DAG/ þa forherded ecke ydar Hiort
tu/Aminnum oss helldur sialfer/so leinge þ
heiter j DAG/ad eingen a medal vor ver-
de forherdtr af Svikū Syndarennar. Eing-
en skoole uppa þ/ad hn̄ er Volldugr/ Meg
tugr z Rijkr/Þvi so hafa marger giort z
eru þar þ so s. S. Pall seiger/1. Tim.6
fallner j Freystingar z Snörur/z margar
dærlegar z skadlegar Gyrnder s þm hafa
nidursokt j Fordiersun og Fordæming/ og

P ij þa þr

þa þr hafa þotest nog hafa samandreiged/ ꝛ hvad so/Nu vil eg hafa gooda Daga/ eta og drecka/ ꝛ vera gladur/Syr. 11. E- þa hafa þr vered hastarlega burt kallader/ og ecke vaknad fyrre en j Helvyte ꝛ Kvøl-unum/so sem skripad stendur um þan Ryka Man sem sagde/ fordum. Jeg vil seigia Saalu mine/myn Saal/ þu hefur mykla Nægter til margra Aara/ hvyl þig nu/et og dreck og vert Glød/Luc. 12. En Gud talade til hans/þu Gickur/ a þessare Nottu verdur þinar Saalar af þier krafed/ Hver skal hreppa ꝥ þu hefur samandreiged? So vill ꝥ ganga þm øllum sem safna Audæfum ꝛ Maurum/en eru ecke j Gude rykere. Eingen treyste þar uppa/ad hann er Ungur/Sterk- og Hraustur/meinande han vilie giora Id-ran/þa hann er gamall. Svo hafa marger hvad/en ꝥ hefur brugdest þeim/þvi þr ha-fa a Æskuskeidenu hastarlega vered burtkall-ader/og eru ofan farner til Vytis/Syr. 41. Cap. Þviad j Daudanum (seiger Ri-ningen) er ecke spurt ad þvi/hvørsu leinge hvør hefur lifad/Daudenn er øllum jafnvis Ungum sem Gømlum.

Nier

Nier eiga heima þau Aminningar Ord hi ns heilaga Augustini til þra sim viliande & vitande giora Illt og syndga/& seigia/Jeg er Ungur/jeg vil giora þ mig lyster/& sij dan þa eg er gamall vil eg jdrast. Þad er eins og þu segder so/Jeg vil sla mig med Sverde/sijdan vil eg þara til Grædarans. Veistu ecke/þu kant ad þaa þ Saar/a Aug abragde/ad j langan Tijma verdur þad ecke læknad/Tu potes peccare, non potes re, surgere per te. Þad gietur þu giort/ ad syndga/en af sialfum þier til kantu ecke upp aptur ad rijsa. Nuna þui og ecke so/ mier er noogur Tijme ad giora Jdran/ þegar jeg ligg a mine Soottarsæng/Ja/kunne eg ad þaa so langa Toomstund/ad eg kunne ad seig ia med Tollheimtumanenum/Gud vertu mi er syndugum Lijknsamur/eda/Gud Mijskunne mier/Luc. 18. Þetta hafa allmarger hug ad/& vonad uppa/en þ hefr brugdest þm/ þr hafa annad hvert vered yferfallner med brædlegum Dauda/sem skiede þa 18. Men yfer hveria Turnenn j Siloa fiell/eda þeir hafa vered j Nel slegner/sem skiede þa Gali-

leara/um̄ hvoria Christur talar j sama st=
ad / hvørra Bloode Pilatus blandade vid
Fra Foorner. Hvad oteliande marger druck
na j Sioo ꝛ Vatne/ sumer hrapa ꝛ falla
til Dauds/sum̄ verda Brꝛdkvadder/so sin
skiede þñ Opocka Nabal/sumer missa Maal
og Vit/ꝛ fara so j burtu/ 1. Sam. 25.
Og hvar blijfur þa su Heimska Von/ad vil
ia sitwa sier til Guds a sinne Sottarsæng?
Þeir sim̄ so fara ap Heimenu̅/þr meiga vel
vera þr ædder/ad þr muñe fær soddañ Sv=
ar sem feingu þær Heimsku Meyarnar/sim̄
eckert Oleu̅ høfdu i sinu̅ Lempu̅/þa Ærwd
gumeñ kom/þt þegar Dyrnar voru aptur=
lætnar/ og þær bædu um̄/ ad upp skylldi
verda loked ꝑ þm / þa feingu þær soddann
Andsvar/Sañlega seige eg/Jeg þecke yd=
ecke/ Matth. 25. Þviad hier geingr so til
sm̄ Ambrosius skrifar/ Si tunc vis agere
Pœnitentiam qvando peccare non potes.
Peccata te dimiserunt, non tu illa. Þad
er/ Ef þu villt þa jdrast Syndaña/þegar
þu gietur ecke leingur syndgest/þa yfergiefa
Synderñar þig/eñ þu ecke þær. Og eñ se

iger so

iger so S. Augustinus / Jeg er hrædður ad su Jdran deye / ꝫ af Deyanda giorest. Hvad eg tala ecke j þa Meining / so sem ad vilie eg afseigia þm Guds Myskū: / sem giora Jdran a sijdasta Tijma / so sem giorde Ræningeñ a Krossenū / Luc. 23. C. Hell dur vil eg aminnt hafa hvern og ein̄ / ad huxa um̄ hvorsu vodasamlegt þad er / ad fre sta Jdraneñe allt j Daudañ / uppa þ / ad ein geñ hætte svo sinne Velferd ꝛ Saaluhialp darlega. Nuxa þu ecke seiger Syrach 5. Jeg hefe fyrr syndgad / ꝛ hefur mig ecke neitt jllt hendt. Þviad Drotteñ er ad visu Nadugur / eñ þo latr hn̄ þig ecke orefstañ vera. Vert ecke þar þ ohræddur þo þ synar Synder sieu ecke eñ nu refstar / so þu þar þ vilier ecke lata af ad syndga. Nuxa þu og ecke (seiger Syrach) Gud er mieg Myst unsam: / hañ straffar mig ecke hvorsu myked Jllt ꝫ eg giøre. Þvi hn̄ kan so snart ad ve rda Reidur sem hn̄ er Nadugur. Og hañs Reide yfer þeim Oguðlegu hefur engvann Enda. Ja / Hvor hn̄ syndgar uppa Guds Myskun / hañ verdur fordæmdur ep hn̄s Ri

 ettlæte.

eitklæte. Fleyra ecke ad sinne um Holldlegañ Da
uda / Nu fylger epter um eilijfan Dauda.

Þridia slags Daude / hvør ad koma skal
yfer alla Ogudlega / þa ed ecke snwa sier til
Guds hier j Heime / er eilijfur helvijtiskur
Daude / sa hvørke er Adskilnadr Salar nie
Lijkama / ei helldr Misser þessa Natturlega
Lijfs / Helldur er hañ eirn eilijfur Skilnad
ur Salar og Lijkama vid Guds blijda And
lit / eilijft Lijf og Himnarijkis Fögnud og
eilijfa Saluhialp / og ein oendanleg Fyrer
dæming til eilijfra og oseigianlegra Kvala
og Pijsla / Salareñar / Samvitskuñar / og
Lijkamans j Helvijtis Afgruñe / med eilijfre
Skömm og Sneypu / Hæde og Bryxlum / og
eilijfre Vist og Veru hia Dioflenũ og øllũ
ohreinũ Aundũ j ytstu Myrkrũ / þar sem er
Grætur og Gnijstran Tañа / Matth. 25.
Þetta nefner S. Johañes j siñe Openber
an / J 20. Cap. hañ añan Dauda / hvør
ed Magt hefur yfer øllũ þeim sem ecke hafa
Part eda Hlutdeilld j þeirre fyrstu Upprisu.

Þesse Daude byriast j þeim Ogudlegu.
Fyrst j þessu Lijfe / þegar þeirra Samvitska tek
til ad

til ad opnast / og þr sia sijnar margþalldar ᴛ andstyggelegar Synder / ᴛ þiña j siñe Sa̋ vitsku / smeck Guds Grimdar Reide ᴛ Riett lætisdooms j giegn Syndeñe / ᴛ þegar Guds Logmaal predikar ꝥ þm / ᴛ seiger / Deut. 27. Cap. Bolvadur vere sa sem ecke helldr ell Ord Logmalsins og giorer þar epter. Þar ma giepr þm Samvitskan Vitnisburd ᴛ þra Nutäer ꝺ þa æklaga / ad þr hafe ecke halldeð hid minsta Bodord af Guds Logmale / auk helldr ꝥ stærsta / ᴛ Bevysar so uppa þa / ad þr eru aller afvikner / ᴛ aller saman eru þr Onyter vordner / so þ̃ er eingeñ sem gott hefr giert / og ecke eirn. Og af ollu þessu um̃ sijder / dæmer og alyktar Logmaled ad þr sieu Fordæmder / riettelega seker og Fylldtiger under Reide Guds og eilijfra Odaudans Fyrerdæming.

Hier tekr til Samvitskuñar Pijsl ᴛ Plaga / Hrelling / Angist / Kvol og Pijna / so ad Mañeskiañ skielfur og bifast / og er hrædd vegna siña Synda ᴛ Samvitskuñar Aklogunar / ᴛ Pijslar j Hugskotenu / ᴛ ꝥ hu̅ þiñr Stærd og þyngd gudlegrar Reide a sier

 liggia

liggia/so hū veit alldrei hvad hū vill/ hv-
ørt hū sk flya/hefr hvørke Frid nie Roo/er
so s aññar Stoorsioor/ s ecke gietr kyrr ver
ed/hvørs Bylgir og Baarr uppkasta Skarne
& Ohremendū/Esa. 57. Og sm Iob tal
ar J 6. Cap. um̄ þa Ogudlegu / þa hafa
þr øngvañ Frid/þt Pylr hins Almattuga
stāda j þm / & þra Eitran upþurkar þra
Anda/so ad þr um̄ siþer ørvilnast mz Cain
og seigia/ad þra Synder sieu stærre eñ þr
meige Naad & Myskū ødlast. Hier af kiñur
og epterfylger Angist & Kvøl Hugskotsins
j Hiartanu og Sāvitskuñe/so ad þr þm &
þiña Smeck helvijskra Kuala/so s Dæme
er af þm Moñū sm ørvilnast hafa/ þeir
hafa sagt/ad þr giæte ecke truad/ad stærre
Kvaler & Pyslar vare j Helvijte/eñ þr lide
j siñe Sāvitsku. Eliþkt Dæme giefr Cain
hvør ed ecke alleinasta ørvænte sier Naadar
& Miskunar / s nu er sagt/helldr hafde hū
stora Skielfing & Hrædslu j Sāvitskuñe/
so ad hū sagde vid Gud/Sia/þu rekr mig
vor Lāde/so eg hlyt ad fela mig fyrer þinu
Auglite/ & vera Landflootta & vvlægur a

Jerduñe

Jorduñe/þa mū þ skie/ad hvør mig þiñur
sa slær mig j Hel. Allt soddañ kallar Da,
vid j Psalmenū 18. Daudās Bond ꝛ Sn
erur/ Belials Becke og Helvijtis Kvøl og
Hrædslu. Optsiñis uppbyriast ꝫ sse Daud
eñ/ ß nefnest añar Daude/ ecke þþrr eñ j And
late Mañsins/ þegar þr Ogudlegu skulu
skiliast vid þetta Lijf. Hviad mz
þvi þr hafa øngva Huggun af Guds Orde
og Evangelio/ ß er Krapt Guds til ad gi
ra þa alla Saluhólpna/ ß þar uppa trey-
sta/ Rom. 1. Og Herrañ Christ/ ß all
eina er Medalgāgare a mille Guds og Mañ
aña/ ꝛ Forlijkuneñ ꝫ vorar Synder/ er ecke
j þra Hiarta ꝫ Truna/ ꝛ sa riette Huggar
eñ H. Ande er fra þm vikiñ/ þa tek ei lijþ
Daude til/ j þra Hiørtū ꝛ Sāvitsku/ so
þr þiña Guds Reide ꝛ Skielþing tilkom-
ande Dooms/ þa þr muñu dæmder verda til
eilijþs Ellds/ ß þwen er Dioflenū ꝛ øllū
hñs Einglū/ hvar þra Orma deyr ecke/ og
þra Elldr slocknar alldrei/ ꝛ þar þr munu
vera Andstygd øllu Hollde/ Matth. 25.
Es. 66. þess vegna hafa marger aꝫ slijkū

tekeð

tekeð Lijfeð af sialfū sier/ so s var Saul/ Achitophel og Judas z fleyre aðrer/Mein ande að þr þar mz/ giete stytt olijdanlega Savitskunar Pijsl og Pijnu. Eñ epter þeñan Stundlega Dauda/ þa kiemz hid þyrsta sa añar Dauðe/alvarlega yfer þa O gudlegu/Hvlad lijka so sm þegar Madureñ deyr/ þa verdz Lijkāeñ að Molldu aptz/ so s hñ vʳ j Sondverdu/Gen. 3. Og Gudhr addra Mañā Saler koma til Guds s þær giefeð hefz/z eru j Herrās Hende/hvar ein geñ Pijna kiemz vid þær/sem fyrr skrifað stendz/Sap. 3. So fara Saler fra O gudlegu/þa þær skiliast vid Lijkāañ jafnsnart j Kvalañastað og Helvijte/so s vier les um uñ þañ rijka Mañ/að hñ hafðe vaknað j Pijnuñe og Kvølunū/ Luc. 16. Eña epsta Deige/þegar Drotteñ kiemur ofañ af Himnum með Heroope og Hofudeingelsins Raust z Guds Lwdre/so s skrifað stendur 1. Thess. 4. þa muñ aller Framlidner rijsa upp mz Salu z Lijkama/z aller skulum vier þa koma f Christi Doomstool/z munu þa sierhvorier stāda Gude Reikningskap

af Ordū

af Ordũ ſijnũ ⁊ Giørdũ/ Rom. 14. Þa
mũ þ framkoma ſ S. Johañes hefr ſied
j ſiñe Openberan j 12. Cap. Ad aller þr
ſ ecke verda fundner j Lijfs Bookeñe/ ſ eru
aller Idranarlauſer/ Vãtruader/ Oguðleg
er/ Mañdrãparar/ Frillulijfismeñ/ Galldra
Meñ/ Afgudadyrkarar / og aller Lygarar/
Þra Hlutſkipte verdr j Pyttenũ ſem logar
mz Ellde og Breñeſteine/ hvad ad er ſa añ
ar Daudeñ. Þãgad verdur þm þa kaſtad
mz Saalu ⁊ Lykãa/ aſãt mz Diofleñũ ſ þa
hefr ſviked/ þar mũu þr kveliaſt Nott ⁊
Dag/ fra Eilijfd til Eilijfdʳ/ ⁊ hvorke hafa
þa Roo Nott nie Dag/ Apoc. 12. 14. 20.
Þeir liggia j Helvijte/ ſo ſ Sauder/ ⁊ Da
udeñ mũ fortæra þm. Þviad ſo ſkrifar S.
Gregorius/ Med hrædelegũ hætte mũu þr
aumer Meñ deya/ eñ deya þo alldrei ut af/
Þra Æfeloſ hafa ongvañ Enda/ hvad þa be
ſtur/ fa þr alldrei. Þviad Daudeñ er bæ
de lifãde alltijd/ ⁊ þra Ende byriaſt alltijd
Og hvad þa vãtar/ þad bæteſt þm alldrei.
Daudeñ drepr þa/ eñ hñ tekr þo alldrei Lij
fed af þm/ þr kveliaſt j Pijſlũ/ eñ þar mz

mijnkar

mijnkar ecke þra Skielþing. Eilldurenn steyker þa/ eñ hñ burttekr ecke Myrkred. Þvi ad sa Elldr (seiger S. Augustinus/ sem hefner Syndaña) hañ breñer ecke upp/og ecke giefr hñ Lioos fra sier eda Birtu/ þviad so vijdt s Helvijte er/so vijdt svelger sa Helvitskr Loge/ hñ giører þa Blinda/ so alldrei sia þr þ saña Lioos. Brunans Þijsl plægar þa hid ytra/ eñ Blindleikãs Straff þormyrkvar þa hid iñra/ so þr s syndgad hafa j moote Skaparasijnũ j Lijkãa og Sælu/ þr hlioota j Lijkama j Sælu/ þ er / bæde hid iñra ꝛ hid ytra/ad kveliast. Gud þar þr alldrei ad lijta/ helldr mũ hñ rigna yfer þa Ellde ꝛ Breñesteine/ ꝛ giefa þm Storm j Laun/ sem Psalmaskælldid talar Psal. 11. Eilijflega mũu þr bwa j þm ystu Myrkrum / og hafa eilijfþañ Græt og Tañgnijstran Tañna/ og sia alldrei ꝥ sijnũ Augũ/ añad eñ hrædelegar Dioflaña Siooner/ kiñande eckert añad a Sælu og Lijfe/ eñ Grimd Gudlegrar Reide/ ꝛ sijnar bølvadar Synder/ ꝛ soddañ helvijtiskar Kvaler ꝛ Pijsler/ ad þær þefr hvørke nockurt Auga sied/ nie Eyra heyrt/ og

yrt/og alldrei kañ þ j nockurs Mans Hiarta ad kōa/hvad þr Fordæmdu hafa ad lijda. Þeir verda af ohreinū Aundū dagliga tálega barder/slegner og Hrodfletter / pijnder og plagader/og slijkt varer ecke um Stundarsaker/helldr veudanlega ad eilijfu. Þar þ munu þr mz stooru Nugar ængre/tala hvør vid añañ/og af beyskre Angist Andvarpa og seigia/Hvar þ høfū vier ecke heyrt Guds Ord z Ottast hñ? Spek.5. Þvi høfū vier ecke giort Jdran/og læted af vorū O guglegū Lifnade? Þvi vorū vier Ohlijdner Guds Ords Þienurū ß sogdu oss þetta fyrer? Þvi stundudū vier so þ Stūdlega/ad vier høfū mist þ Eilijfa? Ach og Vei Bølvadr sie sa Dagr a hvørių vier vorum fædder/Oh Eymd z Neyd/Oh Kvaler og Pijsler endalausar/Oh eilijf Fordiørfun og Aurvænting alls goods/eñ viss Von alls ills/Oh Daude / æ n alls Dauda. Mætti vorar Kvaler z Pijsler fæa Enda epter hūdrad siñum Þusūd Ar liden / þa villdū vier vera nockurn veigeñ til Frids/eñ mz þvi vorar Kvaler z Pijsler hafa øngvañ Enda/og

vier

vier høþū øngvarar Endurlausnar ad vænta/ þa meigū vier hroopa og seigia/ Vei/ Vei/ Vei oss ad Eilijfu.

Þesse er nu Endereñ/ Laun og Berkkaup allra Guds Forachtara/ sīm ecke vilia giøra Jdran og Yþerboot/ nu a medan Naad areñar Tijme stend: ÿþer / ꝛ ecke villa trua a Jesū Christū/ ꝛ þetta hlioota þr ad lijda og haþa ad Eilijþu/ so sīm sialfr Guds Son ur hoofar þm og seiger/ Eþ ad þier giøred ecke Yferboot / þa munu þier aller saman þyrerþarast/ Luc. 13.

Latū oss þar þ stielþast/og hrædast Gu ds Reide/ og Riettlætisdoom/ og þñ eilijfa Dauda/ ꝛ svo sem Postulenn aminñer oss/ Gal. 6. Giorū gott þa Stūd vier hoþum Tijma til/og leggiū af Syndernar/ þa Stund sīm vier gietū Syndgad. Forsmaa:m ecke Rijkdom gudlegrar Giæsku og Þolinmæde og Bidlundar. Veitstu ecke/ seiger Postuleñ / ad Guds Giæska lockar þig til Jdranar? Eñ þu safnar þier Reide til Reideñar dags / med þijnu þorherdtu og stein stockudu Hiarta / þegar Guds Riettlætis

doomur mun openberast/ hvør ed girþa og gialldа mū hvøriū og einū epter siñu Ver kum/ þm Dyrd og Heidr ⁊ Odaudlegleika sem mz Polēmæde j goodū Verkū standa epter þvi eilijfa Lijþenu. Eñ hiner sm eru Þrætugiarner/ ⁊ ecke hlijda Sañleikanum/ helldr Ranglætenu/ yfer þm er Snerpa ⁊ Reide/ Hrelling og Angist/ yfer allre Mañа Saalū sem illt giøra. Hefū þvi Rad S. Pals/ þar hñ seiger/ Rom. 13. Leggiū aþ Verkeñ Myrkrañа/ og iklædurst Hrklædū Liossens/ gøngū Sidsamlega sem a Deige ecke j Ofneyslu og Ofdrycktu/ ecke j Legu-kofū ⁊ Munadʼlijþe/ ecke j Aukund ⁊ Pre-tan/ Helldr jklædū ost Drottne vorū Je-su Christo. Og so sm Spamadureñ seiger Møgle hvør og eirn j moote siñe Synd/ Rañsekū og leitū epter vorre Breytne/ og snuum ost so til Drottens. Fyrerlijtum og ecke Rad Jesus Syrachs / þar hañ seiger J 17. Cap. Snu þu þier til Drottens/ og yfergieþ þiñ syndsamlegañ Lifnad/ Bid þu Drotteñ/ og lat aþ illu/ halltu þier til hins hædsta/ og snu þier fra Rangindunū

og hata alla Skurdgoda Villu. Vyrpa ꝥ ad vær mættū vera Verduger til þess ad komast fra eilyfu Dauda og Fyrerdæmingunne / og ad fa og ödlast eilyfa Saaluhialp ꝥ Forþienan og Verdskulldan Lausnarans Jesu Christi. Þviad eilyfft Lyf er Skeinkur og Gafa Guds J Jesu Christo / z verdur giefeñ öllū þm sim af öllu Hiarta snua sier til Guds / z a hm alleina hafa sitt Trwnadartraust / hū sim dæeñ er ꝥ vorar Synder / z uppriseñ oss til Riettlætis / Rom. 4.

Þar ꝥ seiger hū so sialfr / Matth. 11. Komed hingad til myn þier aller / sem Erveded og Þunga erud hladner / Jeg vil Endurnæra ydur. Item / Joh. 3. C. So elskade Gud Heimeñ / ad hū gaf siñ Eingieteñ Son / ad aller þeir sem trua a hū / skule ecke Fyrerfarast / helldur hafa eilyfft Lyf. Hier af hefr sa Vyse Maduren svo sagt og skrifad / Sap. 5. Þeir Riettlatu skulu Lifa Eilyflega / og Drotteñ er þra Laun / og sa hiñ hædste forsorgar ꝥ þm. Þar fyrer munu þr fa dyrdarlegt Ryke / z prydelega Koronu af Hende Drottens.

Hier mætte einhvør svara til, ꝛ seigia / Med þvi Gud vill so alvarlega og ian allar Nꝏdar og Vægdar straffa Syndena / bæde þessa Heims ꝛ aññars a øllum þm sem ecke vilia rietta og betra sig / a Nꝏdarennar Tijma / þar a moote er hañ reidubwen ad fyrergiefa Syndernar øllū þeim sm̄ giøra Jdran ꝛ Yfferboot / ꝛ giefa þm sijna Vinattu ꝛ eilijfft Lijf / f Christi Nafns Skulld sem nu hefur optlega talad vered. Hvad kiemur þa þar til / og hvad velldur þvi / ad Meñ eru Ohrædder / Athugalitler ꝛ Hyrduluser ꝛ gꝏnga fram̄ j sijnu jllu og Ogudlegu Framferde / svo ad þeir vilia ecke trua þvi sem Moyses seiger j Psalm. 90. Ad Gud sie storlega Reidur / og ecke hrædast þr hñs Grimdar Reide / ꝛ ecke vilia þr Jdran giøra / hvørneñ sem þr verda j Guds Orde til Jdranar ꝛ Yfferbotar ꝏminter / ana hell dur fram̄ j Heimsku og Hiegooma / og sijnu Jdranarleyse / svo sm̄ eingeñ Bode være a Ferdum: Þar svarast so til / Ad af slijku hefur Gud Drottteñ øngva Skulld / mz þvi hñ vill ad aller Meñ skule verda sꝏluholpner

og

og komast til Sannleiksins Kynningar/ 1. Tim. 2. Helldur er Skulldeñ hia Møñ unū sialfzli/so sm̄ Gud Himneskur klagr m̄z sargrætelegre Kløgun/sm̄ stendr hia Spa mañenū so latande/Hvør þellr so ad hn̄ vill ej giarnañ stāda upp aptr? Hvør villest so hañ vill ecke giarnañ koma aptur a riettañ Veg? Þo vill þetta Folk j Jerusalem æ og alla Tijma þara Villt / þad hellдur þast a rangre Guds Þionustu / & þ vill ei lata snwa sier þr þra/Eg gaf Giætr þar ad/& hlÿdde þar a/seiger Gud/Þeir tala ecke þ gott er/& þar er eingeñ sm̄ lætr sig angra sijna Jllsku/so hn̄ seige/Hvad heþ eg giørt? Þeir hlaupa aller sitt Skeid eins sem galeñ Hestr j Bardaga. Storkureñ under Himnenū veit siñ Tijma/ Turtildwþan/ Tranañ og Svalañ merkia siñ Tijma/nær þær skulu kōa aptr/ eñ mitt Foolk vill ecke vita Dooma Drottens. Jer. 8.

Hier klagar Gud sarlega uppa Norrænd og Athugaleyse/Jllsku & Þriootsku/Jdrā arleyse og yþerbootarlaust Hiarta/ecke ad eins Gydinga/helldr allra Mañа/hverju ad

þeir vilie ecke giøra Jdran / ecke ſnwa ſier fra Syndunū / ꝛ ſijnu Ogudlegu Framferde. Ja / Nañ klagar þ / ad Mallauſar og Skynlauſar Skiepnur / Dyr og Sumarfuglar erú Vijſare eñ Meñerner / ꝛ þr vita ſijn Tijma / naer þr ſkulu fliuga j burtu a Vetrenū / og koa aptr a Vorenn / j moote þvi varma ꝛ heita Sumre. Eñ Meñerner / þr vilia ecke þeckia Nadareñar Tijma / a hvør ium Gud mz ſijnu Orde kallar þa til Jdranar / frambijdur þm ſijna Nad og Myſkū og eilijfa Saluhialp / Eñ þr vilia ecke ſnwa ſier til Drottens ad helldr / ꝛ ecke vita hñs Riettinde / hñs Dooma og Refſingar / ỏ yfer þm hanga ỏ liþa Athugalauſer og ran Jdranar / ꝛ ecke einu ſiñe hyxa um̄ ad betra ſig ꝛ giøra þ Gude vel lijkar.

Þetta Kløgumaal ma Gud Drotteñ og ſo hafa mz riettu yfer oſſ ỏ nu lifū a þeſſū ſeinaſta Heimſins Alldre og Enda / a hvørium Heimr þeſſe liggr og er ſockeñ j Illſkuñe / þar Synder ꝛ Glæper hafa yfervalld ꝛ Yfirrad feinged / ꝛ drygiſt ſo / ad Meñ ſkamaſt ſijn hvørke Synda nie Glæpa vegna / ſkeyt=

na/ skeytande hvørke um̃ Guds Hootaner ecke helldr um̃ hns Nadar Fyrerheit/til ad lata af syndsälegu Athæfe/og giora Jdrã og Yfirboot/Helldr eru vel flester Blinder j Skilningenũ/ z eru lãgt fra þvi Lyfe s er af Gude/ þ sokũ Fra vitskuñar sm̃ j Þui er/af Hardrod Hiartans/hverier vonarlau ser eru/og sig giefa j Lausung / og fremia allskyns Ohreinleik/ med Agyrne/svo sem Postulen̄ skrifar.

Hvöriar eru nu þær sierlegustu Ordsaker hvörs vegna/og hvar fyrer/Meñ giöra slijks og eru Forherdter j Jdranarleysenu/ z so þar leger j þui ad giöra ecke Jdran/hirda ecke um̃ Gud nie hans Ord og Hootaner/sialfum sier til Fyrerdæmingar / og eilijfrar Glötunar?

Margar eru Greiner og Saker hier til/ Af hvariũ hin fyrsta er j oss og m̃z oss sial fum/af hvørre allt jllt kiemr / þar m̃z og eirnen̄ þetta skadsamlega Vggleyse/ sem nu var umtalad / Enn þetta er su Vppruna Synd/ hvør ad er Fordierfun og Spilling vorrar Natturu. Þessa Vppruna Synd hofũ vier svo sm̃ j Arf teked epter

vora

vora fyrstu Forelldra/vegna fra Synda & Falls / og hū giører oss ecke alleinasta ska Guds Reide og Refsingar/helld og eirn' eñ Vanmættuga/Oduglega til alls goods eñ tilhneygda og reidubrena til alls þess s illt er/so ad hū lockar oss og leider til allra Synda og Glæpa/og ad giøra allt þad hū ad helldst sm er j moote Guds Logmále/ og hñs Vilia/Rom. 7. Hvar fyrer Moyses seiger/Ad Tilhneygingar Mañlegs Hiarta sieu jllar allt fra Barndoome/ Gen. 8. Og S. Paall medkiener at Synden sem j hm byr/hun giore þ jlla sm hñ villdecke gi ora/& seigest sia añad Logmal j sijnū Lim um / sm stende j mote Logmaale sijns Hugskots og leide sig fangeñ j Logmaal Synd areñar/hvørt ad er j hñs Limū/Rom. 7. Pviad lijka so sm sa Elldr s j Eimyriuñe ligge falen/ hū brytst wt og kviknar jafn snart sm Elldsneysted kiemr vid hñ/ so ligg ur og Vpprina Syndeñ j Mañsins Hiar ta og Natturu/forkreinker allar Nattur uñar Kræfur/bæde hid jñra og ytra/kveik er upp allskyns Fysn og Gyrnd j Limum

Mañsins/og lockar hũ til allra vondra Nł uta/og hun kañ alldrei ad verda so nidurki æpd og byrgd/ad hũ briootest ecke wt med syndsäiegũ Nurunũ og vödũ Gyrudũ/ hun brytst wt/þa m̃z eirne Synd/ þa m̃z añare Nvar af ad kiemr um̃ sijder/ad vier porlegs gium þ sĩn gott er/eñ epterfylgiũ þvi Jlla ꝫ hafũ Gyrnd til ad velkia ꝫ vellta oss þar j/hujäde ecke par um̃ þ sm̃ epter mũ kõa. Þetta er Meining S. Jacobs/þar hũ skr ifar J 1. C. Þegar nockr freystast/þ er/ þegar Vppruna Synden lockar Mañeñ til ad giora þ sm̃ jllt er/þa verdr hũ lockadr ꝫ dreigeñ þar til af sialfs sijns Lyst ꝫ Gyrnd sijdañ þar eptera/þegar Gyrnden hefr giet ed/þ er/þegar hũ hefur komed Mañenum til ad verda þvi Säþyckr j Hiartanu/sem hũ hefr jlla og rangleg a Gyrnst/þa fæds er hun Syndena. Þegar Synden er fædd og giørd/þa fæder hun (þad er/hun leids er epter sig.) Daudañ. Þvi ligg Magt a/ad vier j Tijma leitũ tilbærelegra goods ra Rada/ꝫ reisũ Vorn j moote þessũ mz fæddũ Ovin/Vppruna Syndeñe/so ad hũ

giøre

gigre oss ecke Athygalausa ꝛ forherta j Synduuñ/og Hreckvysseñe. Og er hier ecke añ ad Rȧd j mote/eñ þtta/Ad vier þyrst opt og jduglega bidiũ mz David Konge/Psalm. 32. Ad Gud epter sijnu Fyrerheite vilie frǽda oss/og vysa oss Veigeñ/ a hvoriũ vier skuluñ ganga/þar mz stioorna oss mz sijnu Auga/og skapa hreint Hiarta j oss ꝛ giefa oss sin H. Anda/ꝛ kieña oss ad breyta epter sijnũ þægelegũ Vilia/Ps. 143. Þar næst skuluñ vier giora sem S. Paall skrifar til Rom. 6. Laata ecke Syndena drottna j. vorũ daudlega Lykãa/ so ad vier hlydũ heñe j heñar Gyrndũ/og liaa ecke Limu vora Ranglætēu til Hervopna/helldr Krossfesta vorn Gamla Mañ/ mz Christo og deyda vora Limu Jardueska/Hordooma Saurlijfe/Gyrndarbruna og Agyrnd/ sem er Afgudadyrkan/ hvørra Synda vegna/ Guds Reyde kiemur yfer Born Vantrwar eñar/ꝛ gefa oss sialfa Gude/svo sem þr ed lifande eru ordner wr Daudanũ/giefande Gude vora Limu til Rietlætesins Vopna.

Þviad nema so sie/vier giorũ þetta mz

 allre

allre Afitidan / þa kiemur fram og fædest j sialfū oss øñur Sek og Tilesne syndsam legs Framferdis og Athugaleysis / sem er langur og gamall Vane / til ad Syndga / og ad breyta af Guds Bodordū / þt svo sẽ Malshatturen̄ hliodar / Consvetudo est altera Natura. Vanen̄ er øñur Nattura / Vanen̄ giefur Listena / og tamur er Barns Vanden̄ / so eykur syndsalegur Vāde Nr eckvissena og Athugaleyse mz Mañenū / sem kiemz af medfæddre og spilltre / fordia fædre Natturu / ad Meñ kuña ecke añad / og gieta ecke añad giort eñ ad syndga / z eru so forherdter j sijnu Ogudlegu Framferde / ad þm er Omøgulegt ad lata af Syndeñe. Þviad þ er sañarlega satt / sem S. Augustinus skrifar / Stande Madur ecke j moote Vananū / þa verdz þar cf: Necessitas þ er / Naudsyn / hū Hertekur Mañen̄ / so hñ rædur sier ecke sialfz / og Blindar hñ / so hñ sier ecke nie skyniar þ hid Bonda. Þesse Naudsyn uppæser Hiartad / so þ giefur ecke hast a ødru Þockuan eñ Syndeñe / hū veyk er og so Mañsins Styrk og Krapt / so ad

hañ

hn̄ liggur yfferun̄en̄/ so ad Omogulegt er/ ad þr sem þm vonda Vana hafa leinge saf nad ad syndga/kun̄e ad læra af Syndeñe. Epter þvi sm̄ Vngur Madureñ er Vaneñ so lætur hañ þar ecke af (seiger Salomon/ Prov. 22.) Þa hñ er gamall. Lijka eirnn, eñ seiger so Jerem. 13. Cap. Kañ nockud Blamadureñ ad hafa Litaskipte a Skinne sijnu og Dyrunde? Og Dyred Pardus/ kañ þ nockud leggia af Flecke sijna? So kunne þier ecke gott ad giora/med þvi þier erud vaner ad giora þ illt er. Þviad mz þvi ad slijker Meñ lifa og liggia Nardsvijrader j sijnum Syndū og Glæpū/ vilia ecke hlijda Guds Raust/ sem kallar þa til Jdranar/ Rom. 1. Þa tekur Gud sijna Nønd/ z sin̄ Anda fra þm/og lætr þa fara epter sijnum Girndū/ z falla j allañ Ohreinleika z fraleitt og forherdt Siñe/til ad giora þ sem ecke er hæfelegt/so sm̄ S. Pall skrifar. Lijka eirneñ hootar Gud slijkū Jdranarlausū Møñum j Psalmenū 81. seigiande/ Mitt Foolk hlijder ecke miñe Noddu/ z Jsrael ske yter mier ecke/þvi hef eg yfergiefed þa j

Blindleik sijns Hiarta/ so ad þr gãge epter
sijnu Sialþrœde. Hier epter kiemr þa þad
um̄ sijder/sem stendr j Openberingar Bok.
22. Cap. Ad hvør hn̄ er illr/ og hvør hn̄
er ohreirn/sa blijþe Ohreirn/allt þãgad til
ad Christr kemr mz sijn Laun/ad bitala hv
ꝛriu̅ ꝛ einu̅ epter sijnum Verkum.

En̄ ad slijkt kome ecke yfer oss/ ꝛ ad vier
ecke aþ Naudsyn syndsãlegs Vana/klemum
oss j Oguðlegu Framferde og forherdtu
Rœnglœte/þa þylgiu̅ Rœdum Jesu Syr-
achs/og hlijdu̅ hn̄s Amiñingu þar hn̄ seig
er J 5. Cap. Fresta þu þvi ecke/ ad snwa
þier til Drottens/ ꝛ drag þu þ ecke undan̄
þra einu̅ Deige til añars/etc. Strax og
ſapnsnart þu hefr syndgad/þa rijs upp aþ
tur/a medan̄ Sœred er ferskt/ ꝛ snw þier
til Guds mz sorgþullum Anda ꝛ hryggvu
Hiarta/sm̄ er su Foorn/ hvøria Gud ecke
Fyrerlijtr/Ps. 51. Helldr bocknast hn̄ hm̄
vel/þar mz skcu bidia um̄ Nꝛad og Fyrer-
giefning Syndaña j Jesu Christi Naþne/
j stadføstu Trwnadartrausste til Guds/haf
ãde alvarlegt Aform ad lꝛta af Syndunu̅/
ꝛ betra þitt syndsamlegt Framþerde. Næst

Næst þessu er ad tala um̄ þær fleyre Greiner s eru Søk og Efne/hvar fyrer Men̄ liþa so Nardhnackader j Syndū ꝛ Glæpū/ og vilia ecke snwa sier til Guds. Þessar Ordsaker eru ecke mz oss/so s þær eru/ ed nu var ꝥ skiemstu um̄talad/Helldꝛ eru þær ꝥ utan̄ oss/hia ødrū/ sem er hia Gude/hia Diøflenū/hia Heimenū/og hia ꝥm s reþsa eiga vondū Mønum ꝥ Stoorsynder og Glæpe/en̄ giøra ꝥ þo ecke.

1. Eþ vier vilū satt tala um̄ Gud/þa eru þeir marger/sem misbrwka hn̄s Myskunargiæsku/ Polen̄mæde og Langlundargied/ hvar mz Gud lockar oss og ladar til Jdranar og Yþerbootar/s Postulen̄ kien̄er oss/sa ad þr taka þar aþ Ordsøk og Eþne til ad syndga diarflega/ hugsāde med sier/ Ad med þvi Gud heþner ecke jafnsnart/og lætꝛ ecke Reþsingena fylgia Syndenē/þa mūe þr all tyd bliffa Orefster. Sumer hugsa so/ Ad Guds Naad sie so stoor og mykel/ ad hun ꝥgieþur hvad stoort og myked Madꝛ brytꝛ/ þvi hugsa þr ecke par um̄ Jdranena/ hvar um̄ Salomon seiger so / Fyrst þar kiemur

ecke

ecke ſkiootur Doom̄ yfer vondra Manna Giørder/þ ꝩ aſ verdi Mañſins Hiarta fyꝛſt til ad giøra jllt/ Predik. B. 8. Cap.

Eñ ſo ad eingeñ verde hier mz a Tꝛalar dreigeñ/ꝛ ſvijke ſialfañ ſig/þa ſkal hn̄ ætijd ſetia ſier ꝥ Siooner Rad Jeſus Syrachs/ ſm̄ fyrr var um̄talad/þ ꝩ hn̄ ſo ſeiger J 5. Capitula. Hura þu ecke/Eg hef fyrre Syndgad/ꝛ hefi mig ecke nockud Jllt hendt. Þvi Drotteñ er ad ſøñu Poliñmoodi/eñ ecke lætur hañ þig oreffſtañ vera / vert ecke Bgglaus/þo þijn Synd ſie eñ nu ecke refſt ſo þu þar ꝥ vilier ſyndga æ ꝛ alla Tijma.

Og þeſſu Samhlioodar ꝥ Salomon ſkrif ar j ſiñe Predikan 8. Cap. ſeig iande/ Þo hiñ Synduge giøre jllt bæde opt og leinge þa mū hm̄ um̄ ſijder ecke vel gāga/ ꝥ er/ Hañ mū verda ſtraffadi ꝛ refſti um̄ ſijder.

Þar ꝥ ættū vier ecke ad gleyma þvi ſm̄ S. Auguſtinus ſkrifar/Q vando habemꝰ Tempus miſeri. etc. Þad er/ A medann Nadareñar Tijme er ꝥ Høndū/þa ſkulum vier ecke læta oſſ þikia vænt um̄ oſſ/ſeigjā de/Gud um̄lijdur ætijd og hlijfer/Sia/ eg

giørde

giørde þ j Giær/og Gud hlijfde mier/ Eg giøre þ j Dag/og Gud hlijfer mier/Eg giøre þ a Morgun/ ꝛ Gud mū hlijfa mier/ og straffa mig ecke. Þu huxar ad eins um̄ Myskun Guds / eñ villt ecke hrædast hans Doom. Vilier þu prijsa Gudlega Náad og Myskun/þa gleym ecke hñs Riettlætisdome/þviad hñ hlijfer þier til þess/ad þu skuler rietta og betra þig / eñ ecke til þess ad þu skuler lifa j þijnu Jdranarleyse.

Þu skallt ꝛ vera Oefadur um̄ þ/ad þess leingꝛ ſ Gud undañ dregꝛ ad straffa ꝛ refsa/þess þyngre verdꝛ Hefndeñ/so ſ j Versenu stendur. Hoc gravius Vindicta Dei quo serius urget, Hefndeñn Guds verdur þvi þyngre sem hun kiemur seirna.

Þetta sañast af þeim Ordū sem standa j Bokeñe Maccabeorum 6. Cap. sem so hliooda/ Ad Gud lœte Heidingiana ꝛ þa O Gudlegu gānga fram̄/þāgad til ad þr hafa hyllt þra Synda Mæler/so ad hñ þar epter straffe þa Vægdarlaust. J Openberingar Bokeñe 18. Cap. stendꝛ og so skrifad/ um̄ þa Andlegu Babylon/ ſ lœngañ Tijma hefꝛ

ma hefur liþad j ſijnum Syndū og Glæpū
Gialldeð heñe tvøfalldt epter heñar Verkū
Og ſvo myked ſem hun dyrkade ſig j ſijnu
Munadlijfe / ſo myked ſkeinked a fyrer hana
af Kvølū og Eka / ſvo heñar Plagꝛ kome
allar a einū Deige / Daude / Harmꝛ / Hungꝛ
og ad hun verde mz Ellde uppbrend. Þvi-
ad øflugꝛ er Drottenñ Gud ſ̄ hana dæmer.
2. Næſt þeſſu / þa er Andſkoteñ Søk og
Efne / hvar ꝥ Meñ liggia Athugalauſer j
ſijnū Syndū / hñ ſeckꝛ Mønum nidꝛ j Syn
dareñar Saurende / þeller þa j Synder og
Glæpe / og geingur ū̄ kryng ſ̄ Grenianda
Leon / og leitar ad þm̄ ſm̄ hñ ſær ſvelgt. 1.
Pet. 5. Hañ þecker hvers Mañs Com-
plexion og Natturu / og veit til hvørrar
Syndar hver Madur er meſt hneygdꝛ / þar
ꝥ blæs hñ þm̄ j Brioost þeim Syndū. Hñ
gieþur og Ordſok og Tilefne ad þu̇lgiøra
ꝛ drygia þa Synd / ſm̄ hvør hefꝛ helſt A-
ſtundan a. Og ſo ſim hañ er Þuſund Vi-
ela Smidur / og kañ ad breyta ſier j Mynd
Lioſſens Eingels / ſo giøꝛer hñ þyrſt Synd
ena ſlietta og lietta / ſæta og goda / ſo Mañe

þyker

þyker hun vera med øllu Skadlaus. Jaa ad vij su/mióg gagnleg og omissande. Reide Guds á Klerkláte/Maalar han̄ so upp/þyrer Mañlegu Hugskote/ad ei þurþe þad ad hrædast/upphefur og wtbreidre Naad Guds og Rykdoom hans Miskunar/ og ad ecke þurþe ad hrædast hans Hefnd á Reide/helldur meige Men̄ syndga upp á hans Naad og Miskun/svo sem vier meigum vel merkia aþ Dæmū vorra þyrstu Forelldra/Ca ins/Judæ og an̄ara þleyre. Med soddan̄ moote frestur han̄ og viller allan̄ Heimen̄/ svo ad han̄ er liþande j synum Syndum/ og Hollólegu At hugaleyse / og liggur soddan̄ j Illskun̄e og þess Vonda/ 1. Joh. 5.

Eñ soddan̄ Slægd Dieþulsins ecke hvøst Mad ur Christin̄ læra ad þeckia / og læra han̄ ecke sv ykia sig nie fella med soddan̄ Vielum og Slægd um syndsamlegra Gyrnda. Þviad þegar Synd en̄ er giørd og fullkomnud/ þa þletter Dieþullin̄ Bladenu/og lætr hana þa an̄an̄ Lit en̄ adur/þa giører Syndena þa so stora / greimlega og And styggelega/ad ecke er þra ad segia. Miskun Guds giører hann þa harla litla/ en̄ upphefur hans Klerkláte Grimd á Reide/so hart og strang lega/ad sa Syndugr forvænter sier/og kallar upp med Cain segiande/ Stærre eru mynar Synder en̄ ad eg meige faa Naad og Miskun/Gen. 4. Høþum þar þyrer Raad vors Lausnara Jesu Christi/og verum vakande og biðiande/ad vier ecke føllum j Freystingena/verum faster j Trun̄e haþande hana þyrer vorn Skiølld/ so vær mætt

um vetsløckva øll elldleg Skeyte Ovinarens/
Matth. 26. 1. Pet. 5. Ephes. 6.
3. J þridia lage er Heimur þesse Søk og Ef-
ne Synda og Athugaleysis/ þviad med sijnum
illum Efterdæmum gefur hñ Møñum Ordsøk
til Ogudlegs Framferdis/ og ymislegra Hneyxl-
ana/ Þviad þad geingur so til sem Seneca skr-
ifar/ So sem þeir ety/ hia hvørium Madur
hefur Umgeingne/ sva verda hans Sider. Og
S. Paull seiger 1. Cor. 15. Ad ill Ræda spille
godum Sidum. Og hvør hañ snerter Tiøruna/
sa saurgast af henne/seiger Syrach J 13. Cap.
Og hvør hñ umgengst med Drambsømum/ hañ
lærer ad vera Drambsamur. Hia illum verdur
þu illur/stendur j Psalmenum 81.

Þar fyrer atte eingenn Madur ad læta þenna
Heim svykia sig og a Tælar draga//so Madur
fylge hans Odygdar Efterdæmum / vanheidre
siñ Gud og Drottenn/ og freste sine Jdran og
Yfirboot/helldur huxe jduglega um þad sem S.
Jacob skrifar/J 4. Cap. Ad Vinatta þessa
Heims se Ovinatta Guds / Og hvør sem vill
vera Vinur þessa Heims / hañ verdur Ovinur
Guds. Skyllde þar fyrer hvør og eirn sem hug
far um sijna Sælar Velferd/ vardveita sig fleck-
laussañ fra Heimenum/og ganga ut fra þeim O-
gudlegu/og skilia sig vid þa og koma ecke vid þ
sem er Ohreint. Og ef nockur er Frillulijfismad-
ur eda Agiarn/eda Afgudadyrkare/ ellegar Of-
dryckiumadur/Spottare/ eda Raninge/ þa skulu
Meñ ecke samneyta þm sama Mañe/sem S. Paull

Paull skrifar og skipar 1. Cor. 5. Hvørad ber ta er ad vera Gude hlydeñ og jñgannga j Aurk ena med Noa og heim þaim einum sem med høn um eru / eñ ad vera Gude, Ohlydeñ og Ogud legur / og drucna j Floodenu med øllu Heimenu.

Sydasta Grein og Ordsök Synda og Glæpa og hvar fyrer Meñ eru so Athugalauser og lifa Hardsvyrader og Idranarlauser / og vilia ecke snwa sier til Guds / Hun finst hia heim sem skr affa eiga Synder og Glæpe / og refsa eiga. Illu Mönnum / eñ þeir giøra þad ecke / helldur læta þe þa Ørefsta vera / þar af aukast Synder og Gl æper / so sem hlioodar gamallt Maaltake / Linleg Refsing gieþur mørgum Tæl til Synda. Og hvar hellst eingeñ er Ræse (edur Age) þar er eingeñ Æra j Huse.

Þar fyrer þegar Forelldrarner / Guds Ords Þienarar / Typtunarmeñ og Skoolameystarar / e þeir Vølld og Styrk hafa / refsa ecke og straffa Synder og Glæpe / so sem vera a epter Løgum / þa forherdast Meñ / og fara afram j Syndum og Glæpum / og ogudlegu Framferde. Þvi þad geingur so til sem Syrach skrifar J 30. Cap. Om Augunarlaus Børn / ad þau sie Opyrerlæt søm / sem galeñ Hestur. Eins geingur þad til vid adra Meñ / þegar þar er eingeñ Otte / Straff nie Refsing a Ferdum / Gierdellis þegar Verallslegt Yfervalld stendur ecke j sijnu Kalle e Embætte giører ecke so sem Gud skipar ad straffa Synd er og Glæpe / so adrer meige hafa Otta og Hræd sla þar af / Levit: 19. Og þegar Valldsmedureñ

soddan Manna breyssar sig ecke ad vera ekertan Guds Þienara/sem Sverded ber goodum Verk um til Lofs/ en jllum til Hrædslu / proomum Mǫnnum til Gagns og goda en þeim sem jllt gi ǫra til Hegndar og Refsingar/þa lætur hã upp Dyr og Vindaugu til allra Synda og Ölæpa/ Athugaleysis og Jllsku. Hvïad þa huxar marg ur / Giǫrde hañ pad og fieck ǫngva Refsing/ þvi ma eg lïka þad giǫra.

Eñ hier skal hvør Christen Madur vakta sig og fordast ad liva þar fyrer Syndsamlega/ þo hañ fae ecke Refsing af Veralldlegu Vallde/ eda þo hañ med Fie og Peningum kaupe af sier Refsingena/ Hvïad þo so sie/ad Vallds Menn giǫre ecke sitt Embætte / eda take þar Fie og Peninga/sem þeir eiga ad Refsa/þa giǫra þeir Ranglega/og þad vill koma yfer þa sem skrif ad stendur hia Spamañenū Jeremiam 48. C. Bǫlvadur er sa sem giǫrer Verk Drottens svik samlega/ Bǫlvadur er sa sem bañar sijnu Sverde ad wthella Bloodenu / Og sa sem syndgar/ ma fullkomlega vita/og þar uppa reida sig/ ad þo hañ verde ecke af Yfervalldenu refstur/ þa mun hñ ecke sleppa hia Gude/nie hans Refsingar Straffe/ Helldur mun Gud sialfur hefna alls Ogudlegs Framferdis / Þvi so talar hañ sialf ur/ Jeg er eirn sterkur Vandlætande Gud/sem vitiar Ranglætis Fedrañe a Sonunum / allt j þridia z fiorda Lid/þm sem mig hata. Ex. 20

Epterdæme giefur oss David/hvïad þo hañ giǫrde Jdran/og feinge Syndañã Fyrer

giefning/og þar var eingenn Madur sem hann kunne ad dæma eda straffa fyrer hans Hoordoom og Manndrap/af þvi hann var sialfur megtugur Kongur ꝛ Herra/ þo samt var hann ecke orefstur af Gude/Þviad Gud liet seigia hönum 2. Reg. 12. Ad Sverded skyllde ecke vijkia fra hans Huse æfenlega. Og af þvi hann liet j Hel slaa sinn trua Þienara Vriam / med Sverde Sona Ammon/ þa vard hann straffadr med þeim hætte/ ad hans eigenn Syner settu sig upp j moote hönum/ svo ad Absalon rak hann wr sijnu Rijke/ og Adonia villde verda Kongur aan hans Födurs Vilia. Hans Hoordoomur vard straffadur / ecke alleinasta med þvi moote/ad hans Sonur Ammon drygde Blodskömm/med sinne eigenn Systr Thamar/hellldur og so med skiemdar Verke Absalons/þa hann laa med öllum Frillum Födur sijns/ad ásiaande öllum Israels Lijd/ 2. Reg. 16.

Fleyre Dæme þinnast slijk/Enn þetta næger til ad bevijsa/ ad Gud lætur þa ecke obegnda öreþsta sem syndga/ þo Yfervallded hlijfe þeim. Þar fyrer/giøre eingenn Illt þar fyrer/ad hann vete hann þurfe ecke Giallda af Veralldlegu Vallde. Og eru nu þessar þær sterkegustu Greiner/hvar fyrer Menn lifa so Ogglauser/ og Athugalauser/og gänga Framm j Syndum og Glæpum / skeyta ecke um Gud/snwa Bakenu vid hönum (so sem hann klagar fyrer Spamanninum Zach. 7.) byrgia Eyrun/so

ad þeir skule ecke heyra/ z giøra sijn Hiörtu hɣrd sem Demant/ so þeir skulu ecke heyra Løgmaalid og þau Ordeñ sem DRottin Allsherjar sender j sijnum Anda fyrer Muñ sñna Pienara.

Eñ uppa þad/ ad vier ecke skulum lata þessa vonda Raadgiafa draga oss a Tálar/ eda ad vier vegna uppteldra Greina og Ordsaka velkium oss j Syndaña Saurindum/ m; forherd: eu Hiarta og Sinne / Helldur ſkøndum þeim ſtaſſ lega j moote/ sem nu optsinnis hefur sagt vered/ og fliootum þvi ecke a Frest/ ad giøra Jdran z snwa oss til Guds / Pa er gagnlegt ad vier Dag: lega Dags settium oss fyrer Hugskots Augu þess ar ſtoorar epterfylgiande Greiner / og hugsum uñ þar vel og vandlega.

1. Sa sem vill fordast Syndernar z Helldlegt Athugaleyse / hañ hugz fyrst uñ grimdarlegar Guds Hootaner j giegn øllum Ogglaasum og forherdotum Mañeskium/ sem velkia sier j Synd um og Glæpum Jdranarlaust. Soddañ Gud legar Hootaner finnast allvyda j hellagre Ritn ingu. Og j Psameñ 5. stendur so/ Pu ert ecke sa Gud sem hefur Lyst a Ogudlegu Athæse/ Sa sem illur er/ hañ blijfur ecke hia þier/ þu hat ar alla þa sem jllt giøra. Pu Fyrerfer øllum Lygurum/ Drottin hefur Andstygd a þeim sñ eru Bloodglarner og Falsker. Jtem/ Psalm. 7. Gud er Riettlatur Domare / og sa Gud sem Daglega hootar. Vilie Madur ecke betra sig/ þa hvesser hañ sitt Sverd/ og spañar siñ Boga/ og setur hñ til Marls/ og a hɣnñ hefur hañ tilbw ed Dauds

ed Daudleg Skeite. Sgnar Þylur hefur hann tilreidt til Slijtunar. Og sialfur Guds Sonur seiger j Gudspiallenu hia Luc. J 13. Nema so sie/ad þier giøred Jdran / þa munu þier aller lijka so Fyrerfarast.

Soddañ Ognarlegar Hvotaner/sem eru myk lu fleyre og allvydа standa j Ritningunñe / þær beryssa nóglega / ad Gud lætur þa Jdranarlau su og forherdtu ecke orefsta blyfa/ eñ þo hann eina Stund lyde þa/og læte sem hañ siae þa ecke Eñ þar vill koma sem hañ seiger fyrer Munn Spamañsins Ezech. 7. Cap. Nu vil eg wthella minne Heiptarreide yfer þig/og lata mijna Gre imd fullkomlega koma yfer þig/mitt Auga skal ecke hlysa þier / og eg skal ecke vera þier Lytn samur/Helldur skal eg gialda þier so sem þu hef ur forskulldad. Soddañ Hvotaner ættum vier Daglega ad setia oss fyrer Sioner/þær mundu þa uppvekia oss til Guds Otta/ eñ burthrinda øllu Athugaleyse/og syndsamlegu Framferde.

2. Þar næst og j annañ Máta/ þa ber oss ad Hugleida Teikn Gudlegrar Reide/ hvørt þau skiea Himnum eda Jørdeñe / a Mønnum eda a Ødrum Skiepnum/ hvar med Gud styrker oss og stadfester syner Hvotaner/og lætur Meñ sia ad hañ vill fullkomlega reidast og straffa þa O gudlegu og Jdranarlausu/Og ad þeir skulu vi ta/þ er ecke forgiefens skrifad sem Gud talar J 5. Moses B. 32. C. seigiande/ Logande Elld ur er uppkveiktur j minne Reide/hañ skal brenna allt ofañ j Helvijte/ og hañ skal uppbreña alla

Syndara/ nema þvi ad eins ad þeir giøre Jdran a Nædarenar Tyma z bætre sig. Soddan Teikn skulu opt liga a Himnum/ j Loptenu/ a Jørdune a Mønnum og Kienade / med sarnlegre Formyrk van Soolar og Tungls og Stiarna. Adur en Borgen Jerusalem verd med øllum Gydinga Lyd niburbrotenn z eydelagd/ þa liet Gud mørg Reidenar Teikn skee og framkoma/ so sem lesa mā hia Josepho Sagnamade og fleyrum fleyrum. Þar fyrer skulu soddan Teikn z Tilburder ecke verda j Vind kastader nær þeir skie.

Med soddan Teiknum skal og reikna Hallære/ Hungur/ Pestilentiur og Drepsotter / skad samar Meinvætter/ Stryd og Styrioølld/ Hard inda Ar/ og allskins Oveddrætter / og Ostran/ Graslryse/ Fiskleyse og allar adrar Landplaag ur med hvørium Gud Ognar og hootar þeim Jdranarlausu Hefnd og Refsingu. Þar fyre er nær helist soddann Landplaagur koma / eda Teikn Gudlegrar Reide lata sig j lioose/ þa eig um vier ad vaka z bidia / z so sem Guds Sonur seiger/ Upphefia vor Høfud/ jata og vidurkienna vorar Synder med Angre og Jdran/ og bidia Gud med øllum helldgum j tækelegan Tyma/ so ad þegar þad stora Vatnaflood kiemur/ ad þad þa ecke nae til vor / Matth. 26. Luc. 21. Psalm. 32. 38.

3. J þridiu Grein skulu þeir sem fordast vil ia Holldlegt og syndsamlegt Athugaleyse og Hiartans Hardwd/og daudlegan Syndanna Svefn/ setia sier fyrer Sioouer/ Epterdæme þeirra

sem

sem ordeð hafa fyrer Guds Grimdar Reide og Refsingum/epter þvi sem hañ hefur aður þeim Ognað ꝛ hootað. Hañ hootaðe þeim Oguðlega Heime fyrer Flooðeð/að hñ villde epter 120 Ar straffa allañ Heimeñ / Eñ af þvi Meñ trwðu þvi ecke/og giørðu ei Jðran/ þar fyrer kom Flooðeð og dreckte Heimenum. Hañ hootaðe Gydingum/ að Guds Orð skyllde takast fra þeim/ꝛ þeirra Hus skyllde j Eyðe verða/og það sama kam yfer þa. Vegna Syndaña var þeim jllu Englum niðurkastað af Himnum/svo þeir eru með Hleckium Myrkraña varðveitter til eilijfrar Fyrerdæmingar. Vegna Syndaña umsturnaðe Gud Borgunum Sodooma og Gomorra/ ꝛ sœkte þeim j Grunn með Ellde og Brenesteine.

So ættum vier og ecke að gleima þeim Plagum sem Gud hefur lagt a þetta Fatæka Land/nu j nockur umliðeñ Ar/og eñ nu ecke liett aliggia allvijða. Þvi að ef að vier forum afram an Jðranar/ ꝛ Meñ vilia ecke Betra sig/þa vill það koma yfer oss/sem aðra hefur/ þvi að Gud er Riettlatur/ꝛ hia hönum er ecke Mañgreinar Alit. Hañ er einn sterkur Vandlætare sijns Lögmals/ Exod. 20. Hañ lætur eingeñ Goodverk vera Olaunað/og ekkert jllt bliffa Ohegnt. Þvi skulum vier lata aññara Dæme vera oss til Viðvörunar/og vita fullkomlega/ að so sem hañ hefur straffað aññara Mañа Synder og

Glæpe/so vill han vitja vor. Verum þvi ec ke Athugalauser/helldur hræddet. Vær erum eckе betre en adrer/ ꝛ hofum ecke betra forþiont/Stavin þvi til/ ad Vandlætingar Elldur Guds bordiarþe oss ecke a Veige Grimdar ennar/Hörmungarenar og Plagunar/svo sem nu hefur optsinnis sagt vered j fyrerfarandа Male.

4. J fiorda Malta þienar þad vel til ad standa j moote synd famlegu Athugaleyse/og hrinda þra sier Syndana Svefne/Ep. Madur hugar vel og vandlega um Guds Sonar Dauda ꝛ hans beysku Kvøl og Pijnu. Pvtad hun ber liooft Vitne þar um/hvad stoor/slæm/og piul ꝛ andstyggeleg Synden er/ og hvad strøng og hr ædeleg ad er Guds Grimdar Reide j giegn Synbenne/med þvi hun kune ei ad stillast/nie myktast og ecke helldur Syndenn ad afplaanast nie burt takast m̃ ødru Moote en þui/ad Son Guds sim er Dyrdarliooome syns Fødurs/ og eigen Mynd hans Veru / hlaut sig ad læka/og taka a sig Mynd eins Pioons/og vera lijkur ødrum Møøum og vera hlydenn sijnum Fødur allt til Dauda/jа allt til Krossens Dauda/ svo sem S. Paull talar Philipp. 2. Petta hid sama meinar S. Bernhardus. þar han so feiger/Jeg kune ecke ad skynia hvør og hrygleg Guds Reide var/og ecke vissa eg aþ þvi Dooms Apelle/sem a Himnum var falled yper mig og alla Men adra/ þangad til ad eg sa og Hugleidde/hvørsu ad Sonur Gu

ds gieck frafā/og liet fordæma sig/vegna þeirra Syndugu/þa vard eg skielfdur og hræddur/ og sagde/sem hvør af oss mä vel seigia/ Vei / Vei mijnu Athugaleyse og synasamlegu Veggleyse/ Vei mier/ hvørsu Jeg hef ecke hugsad um Synd ena/ þar Gud hefur j fraḿe soddaṅ Alvøru og Grimd hana ad straffa/ ad han vard ad giefa wt siṅ Eingietteṅ Son fyrer Maṅeskiuna/ svo ad hun mætte fra Syndeṅe og Daudanum ver da frelsud. Eins lyka skrifar S. Augustin us/ Hvørsu andstyggelegar og stoorar ad Maṅ aña Synder og Misgiørder eru fyrer Gude/ þ meigū vier sia ꝛ merkia af þvi/ad hā sende ecke eirn Eingel eda Høfud Eingel til Jardarinar/ helldur saṅaṅ Gud. Hvørsu Banvænleg ad eru vor Synda Saar/þad meigum vier sia og merkia af Lækninguṅe / og hvørsu þung og hræðeleg Syndeṅ er / þad meigum vier sia og merkia af Verde Endurlausnareṅar/med hvøriū vier erum fra Syndunum keypter og frelsader. Þar fyrer kaṅ Guds Riettlætis Reide og Grimd j giegn Syndeṅe/ ecke af nockrum Hlut giørum / so ad sefiast eda kuṅ ad verda/so sem af Guds Son ar Pijnu og Dauda/hvad og vottar S. Bern hardus þar hañ seiger / Ex Magnitudine Precii magnitudo Dei ičti cognoscitur, Gravis casus Animæ qvi non potuit nisi morte Christi expiari, Þad er/ Hvørsu þung og stoor Syndeṅ er/ þad meigum vier merkia af stærd Endurlausnar Verdsins/. Hvørsu þungt og obærelegt mun vera Sælareṅ ar Fall/ad þad vard ecke læknad nema med Christi Dauda.

Ef eg

Ep ad vier villdum nu hyra um̃ þessar þior ar Greiner/med þvi ylcyra sem stendur j þessum Jdranar Speigle/og leggia þad a Hiartad/sim̃ nu heþur kiendt vered / þa munde þad skie med Guds Hialp og Adstod hins helga Anda/ og so framt sem vier jnnelega bidium Gud um̃ sijna Nad/og saña Jdran/ad vier munum gieta vakt ad oss og sied vid Gyrndum og Svikum Syndar ennar/og Holldlegu Athugaleysi/ og Hardwd Hi artans/og hafft Rad Syrachs þar hañ Rad leggur J 21. Cap. Ad lata af Syndeñe / og fordast hana so sem Hoggorm / og bidia ad um̃ Ironar Mißgiorder verde oss fyrergiefnar / þa mundum vier og snwa oss til Guds med sannre Jdran og Sorgfullu Hiarta/ og sundurknosud um Anda/ Med þvi ad DRottenn er nalægur þeim ollum/sem sundurknosader eru j Hiartanu/ og hialpar þeim sem Sorgbitner eru j Hugan um. Psalm. 34.

Hier med vilium vier nu enda Jdranar Aminning Spamañsins Ezechielis og heñ ar Utskijring/ j hvórre liooslega hefur vered kient og talad/Hvórneñ Madureñ Christeñ ei ge riettelega ad Jdrast x snwa sier til Guds. Vier hófum og heyrt j hvórium Portum eda Greinum riett Jdran er komeñ/sem er/fyrst. Ad Madureñ hafe Angur og Trega Sorg og Swt j Hiartanu/hrædest Reide Guds/ og hans strranga Riettlætesdoom/syrge og græ-

te sijnar

te ſijnar Synder / hafe Heipt og Hatur og Andſtygd a þeim/ hvad allt ad heyrer til þyr ſta Parte Jdranareñar. Þar næſt var talad um añañ Part Jdranareñar/ ſem er fullkom legt Trwnadartrauſt j Hiartanu til Nadar + Myſkunar Guds + Herrans Jeſu Chriſti/ver ande j fullu Trauſte/ad Gud mune fyrer hans Dauda og Pijnu ſañlega giefa oſſ Syndern ar/giefa oſſ Riettlæted + eilijft Lijf. Su þr idia Grein ſañrar Jdranar er faleñ j nyrre Hl ijdne/nyiu goodu Verku/þegar Madur aſetur ſier alvarlega ad Ottaſt Gud/ lifa ſparlega/ riettferduglega + Gudlega/fordaſt Syndena/ jdka ſig j óllu goodu Verku/lata framkoma vid Naungañ Kiærleikſins og Myſkunarenn ar Verk/ og ſtanda vel trulega j ſijnu Kalle + Embætte. Þar næſt lærū vier j þeſſu Bæk linge/hvórïar Greiner ad eru til Chriſtelegrar og ſañrar Jdranar/+ hvad Gud hefr til þeſſ ad ſnwa oſſ med/fra Rangllætenu og til ſijn/ eda med hvóriu Hattu hñ giórer þad/hid yt ra og jñra. Hid ytra er Guds Ords Lærdóur Lógmaled og Evangeliū/og H. Sacramēta/ ſiñ eru Teikn Gudlegrar Nadar og Jñſigle uppa Truareñar Riettlæte. Hid jñra er Nad og Kraptur + Styrkur H. Anda/ſem oſſ upp lijſer og giórer vor Hióртu þijd og miuk/ og ſkapar nyañ Vilia og nytt Hiarta j oſſ/og en

durfærdo

þurfæder oss til eilijfs Lijfs. Vier hǫfū og so lært hier af Spamansins Ordū/hvört sierlegt Strapp þeim yfer Hǫfde hanger sem ecke sinna sier til Guds / sem nu hefur vered uññtalad/ ꝛ ecke giǫra saña Jdran/sem er/ ad þeir falla j þrefalldañ Dauda/af hvǫriū þeir alldrei verda þrelster nie leyster. Hvǫad þyrst verda þeir uppa Sælena andlega Dauder fyrer Gude/skiliast vid hñ/missa hans Nad og Vinskap/ og allt þad gott er / og koma sier under Magt og Valld Diǫfulsins ꝛ Daudans. Þar næst verda þeir ad lijda Stundlegañ Dauda/hvǫr ad þeim er Port og Dyr og hræde legur Jñgangur til Helvijtis Dauda/ ꝛ eilijfs Ellds oendañlegra Kvala og Pijsla/med ǫllū helvijtskū ohreinū Aundū j gloandæ Ellds-dijke og ytstu Myrkrum. Þar fyrer liggur stoor Magt a ad vier ecke forsoomū Nadar eñar Tijma/eda drǫgum undañ vora Jdran/ helldur Jafnsnart sem vier Fǫllū og Syndgū þa stǫndū strax upp aptur an Dvalar/riettū og Betrum oss/og latū þad hræra og uppvek ia vor Hiǫrtu/sem skrifad er j þessū Bæklinge/uñ Oggleyse og Hardwd Mañā/og hvǫriar Greiner oss eiga ad upprekia/ad standa þar j moote/ og apleggia Hollðlege Athugaleyse.

)O(

Christeleg Bæn um rietta og sanna Idran.

ALmattugur Gud / sem ert Naduggr ꝛ Mÿskunsamꝛ / Þoleñmoodꝛ ꝛ Eiafkuñ kur / þu s Mÿskũar þig ÿþer ell þÿn Verk Vier medkieñum og ſatum med hrÿggvũ Niarta og sorgfullũ Anda / ad vier erũ aller saman Aþvega geingner / Þar er eingeñ sem giører gott og ecke eitt / So ad aþ oss sialfum til og vorum Mætte / kuñum vier ecke ad snwa oss til þÿn / eda ad giøra þad þier er þægelegt. Nialpa þu oss þar þÿrer Drotteñ vor Nialpare þ sokũ þÿns Naþns. Og þgeþ oss vorar Sÿnder / vegna þiñar Guddomlegrar Giæsku. Skapa þu eitt hr eint Niarta j oss / og gieþ oss eitt staðfastann Anda. Kasta oss ecke burt fra þÿnu Auglite og tak ecke þiñ heilaga Anda þra oss / Nelldꝛ snw þu oss / þa snwunst vier. Gieþ þu oss epter þÿnu Fÿrerheite / nÿtt Niarta / nÿañ Anda / og burt tak Steinhiartad wt voru Nollde / og gieþ oss eitt Kiøtlegt Niarta / og wthell þÿnum Anda ÿþer oss / og giør aþ oss soddañ Foolk / sem gaanga kañ j þÿnũ

Bodord

Bodordum/og hallda þþn Riettende/og gi ora þar epter. Gieþ oss Nad ad vær mætt um riettelega jdrast Syndaña/og jnfilþa til þinar Myskunar med stedugre Tru a Jesum Christum/Leggia aþ allt Ogudlegt Af hæþe og Veralldlegar Gyrnder / og lifa Sidsamlegd hier j Heime/z berjast goodre Baratt u/halldande Truñe og goodre Samvitsku/allt til Afeloka/Og biþda epter þeirre Sællre Von/og Dyrdar Auglþsing hins mikla Guds og vors Frelsara Jesu Christi Uppa þad ad vier þyrer hans Nad/mættum verda Riettlæter og Erþingiar eilþfs Lifs epter Voneñe/og þegna og gled jast a Openberingar Tþma hns Dyrdar/ Amen.

Soli Deo Gloria.

